

BETER STUREN OP CURE?

Rekenkamerrapport

REKENKAMERS EINDHOVEN, GELDROP-MIERLO EN VALKENSWAARD

Maart 2023

INHOUDSOPGAVE

1.	CONCLUSIES, AANBEVELINGEN EN CONCEPTRAADSBSLUIT	3
1.1	Conclusies	3
1.2	Aanbevelingen	3
1.3	Concept raadsbesluit	4
2.	INLEIDING	5
3.	VRAAGSTELLING	6
4.	BEVINDINGEN	7
4.1	Ambities, kaders van Cure en landelijke programma's van VANG	7
4.2	Middelen en werkwijzen	8
4.3	Resultaten/effecten? Zijn ambities gerealiseerd?	9
4.4	Hoe functioneert de governance van Cure?	10
4.5	Kansen en bedreigingen op de middellange termijn	11
4.6	Is Cure toekomstbestendig?	11
5.	AANPAK	12
	BIJLAGE	13
	ONDERZOEKSRAPPORT IPR NORMAG	

COLOFON

Maart 2023

Werkgroep met de voorzitter Mevr. S. van Breugel

S. van Breugel voorzitter Geldrop-Mierlo

W. Hartmann voorzitter Eindhoven

K. van den Berg voorzitter Valkenswaard

T. van den Biggelaar secretaris/onderzoeker Eindhoven

1. CONCLUSIES, AANBEVELINGEN EN CONCEPTRAADSBSLUIT

1.1 CONCLUSIES

De doelmatigheid en doeltreffendheid van het afvalbeleid geven een wisselend beeld.

1. De drie Cure gemeenten hebben ieder hun eigen beleid en werkwijzen. Synergie van het beleid zou efficiency winst kunnen opleveren voor de gemeenten bij de deelname aan Cure.
2. De ambities en doelen van de gemeenten als opdrachtgevers zijn niet eenduidig voor Cure als opdrachtnemer. Er is geen strategisch meerjarenplan voor Cure, een dienstverleningsovereenkomst ontbreekt, er is geen eenduidigheid over de technische advisering door Cure. Er is een tegenstelling tussen het gemeentelijke beleid op korte termijn (bronscheiding¹) en Cure projecten op lange termijn (nascheiding²).
3. De afvalprestaties van de gemeenten zijn slechter dan vergelijkbare gemeenten.
4. Het afvalverwerkingscontract loopt binnen een paar jaar af. Dit is een financieel risico.
5. Cure is toekomstbestendig, de schaalgrootte is voldoende om kostenefficiënt en duurzaam het afval op te halen en gemeenten volwaardig te adviseren.
6. Hoe het nascheidingsplan van Cure bijdraagt aan de VANG³ ambities van de gemeenten is onduidelijk.

7. De kaderstelling door de gemeenteraden is vooral financieel gericht en beleidsarm zonder inzicht in impact voor de inwoners. Op basis van de geleverde informatie kunnen de raden slecht de prestaties beoordelen.

1.2 AANBEVELINGEN

De rekenkamercommissie beveelt aan:

Aan de gemeenteraden de colleges te vragen:

1. de ambities en doelen van de gemeenten voor Cure vast te leggen in een strategische agenda. Benut hierbij de technisch/inhoudelijke kennis van Cure. Neem hierin o.a. op:
 - ◇ een meerjaren vooruitzicht op de ontwikkelingen/trends;
 - ◇ een visie op Cure in relatie tot de VANG-ambities van de gemeenten;
 - ◇ de ambities en doelstellingen op de langere termijn (5-10 jaar);
 - ◇ een financieel meerjarenoverzicht met investeringsopgaven;
 - ◇ alternatieve scenario's voor afvalbeheer;
 - ◇ de monitoring en evaluaties van het afval- en grondstoffenbeleid en de prestaties.
2. Als opdrachtgever scherper en gezamenlijk te sturen.
 - ◇ Leg afspraken vast in een dienstverleningsovereenkomst of service level agreement over o.a. de kosten, bewezen technieken en het serviceniveau;

¹ Bronscheiding is het gescheiden ophalen van soorten afval.

² Nascheiding is het scheiden van afval na ophalen.

³ Afkorting: Van Afval Naar Grondstof

- ◇ Organiseer en veranker een opdrachtgeversplatform;
- ◇ Neem periodiek deel aan de Benchmark Huishoudelijk Afval voor gemeenten om integraal inzicht te krijgen in het beleid, de prestaties en de kosten van het afvalbeheer per gemeenten en in Cure.

3. Bestendig de ingezette weg van de afvalstrategie, de expertise en het netwerk van Cure. Monitor de voortgang en bereid tijdig de nieuwe contractering van de afvalverwerking voor.

4. Maak een openbaar toegankelijk dashboard met de voortgang op de doelen, de inwonerstevredenheid en de hoeveelheid (gescheiden) afval.

Aan de raad:

5. Benut bij de reguliere P&C momenten om naast de sturing op financiën, ook op inhoud en resultaten te sturen.

1.3 CONCEPT RAADSBESLUIT

De rekenkamers stellen de gemeenteraden voor om de colleges op te dragen⁴:

- om uitvoering te geven aan de aanbevelingen 1, 2, 3 en 4 gericht aan de colleges;
- met Cure binnen 3 maanden een plan van aanpak op te stellen voor de strategische agenda met afspraken over bijbehorende sturing, monitoring en evaluatie;
- de raad hierover jaarlijks te informeren.

⁴ De gemeenteraden kunnen individueel raadsbesluiten nemen. Voorkeur heeft om de besluiten daarnaast in gezamenlijkheid in het AB te nemen.

2. INLEIDING

Landelijk beleid richt zich op een economie die circulaire is in 2050. Dit om ervoor te zorgen dat er dan voor iedereen genoeg te eten is en noodzakelijke goederen zoals kleding en apparaten zijn. In een circulaire economie bestaat geen afval meer: producten worden efficiënter ontworpen en materialen zoveel mogelijk hergebruikt. Het programma VANG (Van Afval Naar Grondstof) helpt gemeenten voor huishoudelijk afval de nodige stappen te zetten naar de circulaire economie.

De gemeenten hebben een wettelijke zorgplicht voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval. Huishoudens betalen deze kosten door de afvalstoffenheffing in de gemeentelijke belasting. Om van huishoudelijk afval nieuwe grondstoffen te kunnen maken, is het van belang dat deze goed gescheiden worden aangeboden. Goede scheiding maakt dat de materialen als nieuwe grondstoffen brede toepassing kunnen krijgen in nieuwe producten. Dit draagt bij aan duurzame ontwikkeling (beperken CO₂, minder grondstoffen onttrekken uit de aarde, nieuwe economie/werkgelegenheid) van de stad en de regio en het beheersbaar houden van de afvalstoffenheffing.

Afval in Eindhoven, Geldrop-Mierlo en Valkenswaard en Cure

Cure afvalbeheer (2013) is een samenwerkingsverband van Eindhoven (aandeel van ca. 75%), Geldrop-Mierlo en Valkenswaard (samen ca. 25%). De Gemeenschappelijke Regeling Cure heeft als doel het behartigen van de belangen van de drie gemeenten op het terrein van het beheer van huishoudelijke afvalstoffen afkomstig uit deze gemeenten en de daarmee samenhangende taken.

Cure ontzorgt de deelnemende gemeenten in afvalbeheer. De gemeenten blijven zelf verantwoordelijk voor het afvalbeleid, de afvalstoffenheffing en het opleggen en innen van de afvalstoffenheffing of reinigingsheffing. Het natte nascheidingsproces (Renescience) plan blijkt niet haalbaar binnen de voorwaarden. Een onderzoek volgt of een nascheidingsinstallatie in Zuid-Nederland haalbaar is. Gemeenteraadsleden hebben vragen over de hoogte van de afvaltarieven en de doelmatigheid en doeltreffendheid van de uitvoeringsorganisatie Cure. Dit is de aanleiding van het rekenkameronderzoek.

3. VRAAGSTELLING

De centrale vraag is:

Wat is de doelmatigheid en doeltreffendheid van de GR¹ Cure?

En meer specifiek:

- Wat zijn ambities, kaders van de deelnemende gemeenten, van Cure en landelijke programma's zoals VANG?
- Wat zijn middelen, werkwijzen?
- Wat zijn resultaten/effecten? Zijn ambities gerealiseerd?
- Hoe functioneert de governance van Cure (o.a. transparantie, inzet mensen en middelen, verhouding primair proces/overhead, investeringen en risicomanagement)?
- Wat zijn kansen en bedreigingen op de middellange termijn (2028)?
- Hoe toekomstbestendig is Cure? Wat zijn succesvolle innovaties?
- Wat zijn condities voor succes?

In het vervolg lichten we de bevindingen nader toe.

¹ *Gemeenschappelijke Regeling Cure van Eindhoven, Geldrop-Mierlo en Valkenswaard.*

4. BEVINDINGEN

4.1 AMBITIES, KADERS VAN CURE EN LANDELIJKE PROGRAMMA'S VAN VANG

De drie gemeenten hebben een verschillend afvalbeleid, verschillende doelstellingen en resultaten. Doelstellingen lopen uiteen van 150 tot 100 tot 30 kg restafval per inwoner per jaar voor 2025. De doelen zijn gericht op scheiding bij de bron. De landelijke VANG ambities bedragen maximaal 100 kg restafval per inwoner in 2020. En in 20230 maximaal 30 kg per inwoner. Beleid is gericht op preventie (zo min mogelijk afval) en hergebruik van afvalstoffen (recycling, circulair). Het beleid richt zich meer en meer op gedragsbeïnvloeding van inwoners om verspilling te voorkomen.

Gemeenten	Korte en middellange termijn	Lange termijn
Eindhoven	Restafval max 150 kg/inw 2025	100% circulair in 2050
Geldrop-Mierlo	Restafval max 100 kg/inw 'op korte termijn' Restafval max 30 kg/inw 2030	95% afvalscheiding, slechts 5% restafval in 2050
Valkenswaard	60% afvalscheiding (conform LAP2)	100% afvalscheiding in 2040

Nationale ambities	Korte en middellange termijn	Lange termijn
VANG-uitvoerings-programma	Restafval max 100 kg/inw 2020	Restafval max 30 kg/inw 2025
Nederland Circulair	50% circulair in 2030 (t.o.v. 2016) (*Restafval max 100 kg/inw 2030)	100% circulair in 2050

* Bewerking IPR Normag. Uitgaande van landelijk gemiddelde restafval 200kg/inw in 2016.

Tabel 1. Doelen van de gemeenten en landelijke ambities

De korte en middellange termijn ambities van Eindhoven en Geldrop-Mierlo zijn in de geest van de nationale ambities en zijn onderzocht op haalbaarheid. De doelen van Valkenswaard zijn in lijn met de landelijke doelstelling Nederland 100% circulair in 2050 (Rijksbrede programma Nederland Circulair). In Valkenswaard is geen ambitie of tussendoel op korte of middellange termijn vastgesteld.

Cure heeft geen (strategisch) beleids- of bedrijfsplan. Er is een jaarlijkse begroting, die als jaarplan beschouwd kan worden voor de drie gemeenten. Bij de oprichting van de Gemeenschappelijke Regeling Cure (2013) stellen de gemeenteraden doelstellingen van Cure vast. Doelen zijn sindsdien niet bijgesteld. Cure werkt aan de doelstellingen voor afval en grondstoffen, een duurzame bedrijfsvoering en circulariteit bij de verwerking en recycling van ingezamelde afval- en grondstoffen. Ook zet Cure mensen in met een afstand tot de reguliere arbeidsmarkt en werkt zo aan social return. Er zijn geen formele afspraken tussen de gemeenten en Cure waarbinnen wordt (aan)gestuurd en gemonitord.

De gemeenten formuleren zelf beleid en zijn zelf verantwoordelijk om initiatieven te nemen voor de invoering van verbeteringen.

4.2 MIDDELEN EN WERKWIJZEN

De gemeenten hebben naast verschillende doelen ook verschillende werkwijzen. Zo is er verschil in de manier van inzamelen (halen of brengen), het serviceniveau (zoals hoe vaak Cure inzamelt) en de tarieven. De gemeenten bepalen de voorzieningen aan huis zoals (mini) containers of verzamelcontainers in de wijk en een of meer milieustraten. Ook bepalen de gemeenten wel of niet betalen per keer, per volume of per gewicht (diftar). Daarnaast bepalen de gemeenten de manier van handhaving en de hoogte van de afvalstoffenheffing.

De drie gemeenten denken verschillend over de rol van Cure. Is het zaak dat Cure alleen adviseert over de uitvoerbaarheid van beleidsplannen of bereidt Cure zelf beleid voor? Het gaat dan over de invulling van de taak 'technische advisering'. In de Gemeenschappelijke Regeling staat: de gemeenten gaan over de beleidskaders, Cure geeft vanuit de uitvoering input voor het beleid.

Eindhoven heeft een eigen ambtelijk team, Geldrop-Mierlo huurt externe deskundigheid in en Valkenswaard verwacht dat Cure actief bijdraagt c.q. adviseert over het effectieve afval- en grondstofbeleid.

Cure is een organisatie met circa 100 medewerkers in vaste dienst en flexibele inhuur, materieel en andere voorzieningen voor het inzamelen van afval in de gemeenten. Dit is de huis aan huisinzameling, het legen van onder- en bovengrondse verzamelcontainers en beheren van milieustraten. Ook draagt Cure zorg (via aanbestedingen) voor de be- en verwerking en recycling van ingezamelde afval- en grondstoffen. Cure stelt jaarlijks een begroting op die de gemeenteraden vaststellen. Eindhoven draagt bij voor zo'n 75% en Geldrop-Mierlo en Valkenswaard samen ongeveer 25%.

In de tabel op de volgende pagina staat het overzicht van de kosten vanaf 2017 tot en met 2021.

(€ * 1.000,-)	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021
Programma Afval					
Direct personeel	4.794	5.287	5.740	6.110	6.367
Tractie	2.457	2.701	2.955	3.027	2.976
Inzamelmiddelen	1.962	2.064	2.141	2.329	2.122
Verwerking	8.559	8.855	10.072	10.007	10.380
Diensten derden	349	346	388	371	270
Overige directe kosten	682	689	757	1.009	1.174
	18.803	19.942	22.053	22.853	23.288
Programma Overhead					
Indirect personeel	1.985	2.094	2.117	2.461	2.768
Overige indirecte kosten	1.461	1.240	1.298	1.429	1.726
Projecten	-	-	-	290	202
Buitengewone lasten	-	180	1.131	241	2.962
Vennootschapsbelasting	-	14	4	3	4
	3.446	3.528	4.550	4.424	7.663
Totaal	22.249	23.470	26.603	27.277	30.951

Tabel 2. Kostenoverzicht Cure 2017-2021.

Om het doel “een afvalloze samenleving” te halen zijn enkele jaren beleidsmedewerkers gedetacheerd bij Cure.

Het Renaissance project bleek niet levensvatbaar binnen de randvoorwaarden. Het Brabants Nascheidinginitiatief is hierop een vervolg; een analyse van resultaten wordt halverwege 2023 verwacht. Van belang is om hierbij kritisch de bijdrage aan de VANG doelstellingen te beoordelen. Het is ook raadzaam om aandacht te houden voor preventie van afval en betere scheiding (aan de bron) van recyclebare grondstoffen.

4.3 RESULTATEN/EFFECTEN? ZIJN AMBITIES GEREALISEERD?

De gemeenten hebben door hun zelfstandige beleidskeuzes verschillende resultaten. Gemiddeld genomen presteren de Cure-gemeenten minder goed dan andere Nederlandse gemeenten. Met name Geldrop-Mierlo en Valkenswaard zouden (nog) beter moeten kunnen presteren, maar ook voor Eindhoven zijn er goede voorbeelden van grote gemeenten die beter presteren.

De gemeenten voldoen niet aan de VANG-doelstelling voor 2020. Geldrop-Mierlo heeft met 151 kg restafval de beste prestatie, gevolgd door Eindhoven met 244 kg restafval en Valkenswaard met 247 kg restafval per inwoner per jaar. De gemeenten doen mee aan de benchmark Huishoudelijk Afval, voeren sorteeranlyses uit, maar geen verdere analyses op grondstoffenniveau. Van periodieke monitoring en evaluatie van de beleidsdoelstellingen is geen sprake.

Eindhoven en Valkenswaard hebben de afgelopen jaren vooral ingezet op de nascheiding- (stechnieken). Deze gemeenten hebben weinig ingezet op minder restafval en het scheiden van recyclebare grondstoffen en de invoering van diftar. Dit zijn bewezen werkzame methoden om beter te presteren. Geldrop-Mierlo gebruikt deze methoden actiever en heeft betere resultaten.

De beleidsdoelstelling voor een afvalloze samenleving kan scherper gesteld worden, op basis van analyses naar 49 kg restafval per inwoner per jaar en 90% afvalscheiding.

Om beleidsdoelen te kunnen realiseren zet Cure zet vooral in op nascheiding. Cure vermeldt in 2022 dat veel gemeenten de beleidsdoelen op afvalbeleid niet halen. Er zijn juist steeds meer gemeenten die laten zien dat zij met een combinatie van bronscheiding (diftar en omgekeerd inzamelen) en nasorteren de beleidsdoelen wel degelijk halen.

4.4 HOE FUNCTIONEERT DE GOVERNANCE VAN CURE?

Formeel functioneert de governance adequaat via begroting en jaarrekening en zienswijze procedures. De jaarrekening 2021 bevat een aantal onjuistheden. Besluitvorming vindt plaats in het Algemeen en Dagelijks Bestuur. De gemeenteraden ervaren (en staan) op afstand van het functioneren van Cure. Uit de groepsinterviews met gemeenteraadsleden blijkt behoefte aan meer grip dan enkel de zienswijze op de begroting. Dit door de afvalopgaven en circulaire economie. Door de onduidelijkheid over kaders, het ontbrekende totaaloverzicht op het afvalbeleid is het voor raadsleden ingewikkeld om op hoofdlijnen geïnformeerd te zijn en te kunnen controleren.

Ook de vijfjaarlijkse evaluatie van de GR beschrijft de betrokkenheid van de gemeenteraden als verbeterpunt. In het invoeringsplan, noch in de begroting 2023 staan acties om de betrokkenheid van de gemeenteraden te verbeteren.

De gemeenten werken weinig samen als gezamenlijke opdrachtgever van Cure. De individuele gemeenten geven ook weinig sturing. Het ontbreekt aan (vastgestelde) afspraken over strategie, doelen, over dienstverlening (inzameling en verwerking) en over financieel meerjarenperspectief. Het is voor de gemeenten onduidelijk hoe Cure precies presteert en op welke ambities en doelen moet worden (bij)gestuurd.

Cure heeft voor het reguliere inzamelproces een beperkt risicoprofiel. Door het Renaissanceproject hebben gemeenteraden extra kaders voor toekomstige innovatieve projecten meegegeven om financiële risico's voor de gemeenten te beheersen.

Uit de laatste benchmark Huishoudelijk Afval (peiljaar 2020) blijkt dat de kostenefficiëntie van de inzameling van de meeste materiaalstromen vergelijkbaar of beter is in vergelijking met referentiegemeenten- en publieke organisaties. De kosten voor de inzameling van huishoudelijk restafval in Valkenswaard en Eindhoven zijn wel hoger dan het benchmarkgemiddelde. Dit betreft circa 39% van de kosten. Deze benchmark geeft alleen de kosten van afvalinzameling. Die kosten zijn zo'n 47% van de totale kosten van Cure. De benchmark geeft daardoor geen goed beeld van de kostenefficiëntie van Cure.

Uit de begroting 2022 blijkt de overhead van Cure ongeveer 31%. Uit de benchmark Overhead Overheidsorganisaties Afvalbeheer blijkt dat de overhead van de circa 15 deelnemende organisaties varieert van 22 tot 36%. Het gewogen gemiddelde bedraagt 30%.

4.5 KANSEN EN BEDREIGINGEN OP DE MIDDELLANGE TERMIJN

Het verbeteren van de samenwerking tussen de drie gemeenten onderling en Cure is dé kans om het huishoudelijk afval te verminderen en de doelen te realiseren. Meer eenduidigheid in de verwachtingen van de rol en bijdrage van Cure. Scherpere aansturing vanuit een strategisch meerjarenplan in plaats van alleen een focus op de financiën van de begroting en rekening. En verbetering van de opdrachtgever – opdrachtnemerrelatie door afspraken over dienstverlening vast te leggen in een dienstverleningsovereenkomst (DVO) met prestatie-indicatoren op het gebied van milieu, kosten en serviceniveau.

Het niet verbeteren van de samenwerking bedreigt de toekomstbestendigheid van Cure.

Binnen een paar jaar loopt het contract voor de afvalverwerking af. Naar verwachting stijgen de kosten ten opzichte van het oorspronkelijke tarief uit 2015. Om dit risico te beperken is het zaak om de nieuwe contractering tijdig voor te bereiden.

Een kans is ook meer gemeentelijke samenwerking op het (aan)sturen op het gewenste 'afval aanbod gedrag' door inwoners door bijvoorbeeld:

- Samenwerking bij communicatie en bewustwording in gezamenlijke campagnes en programma's.
- Gezamenlijk uitvoering van pilots voor kwaliteitsverbetering van gescheiden ingezamelde grondstoffen (gft, pmd, textiel, et cetera).

4.6 IS CURE TOEKOMSTBESTENDIG?

De gewenste schaalgrootte verschilt per bedrijfsproces. Op basis van de analyse beschikt Cure over voldoende schaalgrootte om toekomstbestendig te kunnen zijn. Het gebied van Cure met circa 162.500 huishoudens en de actieradius van inzamelmaterieel zijn voldoende om de inzameldiensten kostenefficiënt te kunnen organiseren. Cure staat in de top 7 van grootste overheid gedomineerde inzamelorganisaties (totaal circa 30) in Nederland .

Voor het be- en verwerken van afval werkt Cure samen met andere overheidsorganisaties om aanbestedingen voor te bereiden en uit te voeren. Daarmee kan Cure gunstige contractvoorwaarden behalen. Het huidige contract loopt binnen een paar jaar af. Afvalbeheer is meer dan alleen afval ophalen. Het is ook preventie (voorkomen van restafval, verspilling van grondstoffen) en betere scheiding van grondstoffen. Het is belangrijk dat niet alleen technische deskundigheid gericht op inzamelen en logistiek beschikbaar is, maar ook gedragswetenschappelijke deskundigheid voor de ontwikkeling van beleid. Cure beschikt in het netwerk over voldoende schaalgrootte om deze kennisrol op te kunnen gaan bouwen en vervullen.

Het onderzoek naar nascheiding (met Midwaste en HVC¹) vraagt kritische kanttekeningen over de verwachte opbrengsten. Het is nog niet duidelijk hoe nascheiding gaat bijdragen aan de VANG ambities van de gemeenten.

1 Midwaste is een coöperatieve vereniging van veertien regionale overheid gedomineerde afval- en reinigingsbedrijven, voornamelijk gericht op gezamenlijke inkoop en aanbesteding van de verwerking van (huishoudelijke) afval- en grondstoffen.

HVC is een overheid gedomineerde organisatie die zich bezig houdt met afval be- en verwerking, logistieke (inzamel)dienstverlening en de productie van duurzame energie ten behoeve van de deelnemende gemeenten en waterschappen.

5. AANPAK

De voorzitters van de rekenkamers van Eindhoven, Geldrop-Mierlo en Valkenswaard verrichten dit onderzoek samen als vervolg op het gezamenlijke rekenkameronderzoek naar de ODZOB, en de samenwerkingsagenda's van de MRE& SGE. Het object van onderzoek: de Gemeenschappelijke Regeling Cure bakent het onderzoek af tot deze drie gemeenten.

Het onderzoek richt zich op de doelen, kaders, kosten en doelmatig- en doeltreffendheid van het beleid ten aanzien van Cure en de governance door de betrokken gemeenten in de periode van 2018 tot begin 2023. Het onderzoek vindt plaats vanaf oktober '22 tot maart '23.

De werkgroep van de rekenkamers selecteert IPR Normag voor het veldonderzoek. Het onderzoek vindt plaats door documentanalyse en interviews met de ambtelijk en bestuurlijke verantwoordelijken en de directie van Cure. In groepsgesprekken bevragen de rekenkameronderzoekers de gemeenteraadsleden over de sturing en controle en de resultaten van Cure.

Zoals te doen gebruikelijk in Eindhoven en Geldrop-Mierlo is het feitenrelaas gecontroleerd op onjuistheden, de bestuurlijke reactie volgt separaat. Valkenswaard volgt deze werkwijze.

BIJLAGE

ONDERZOEKSRAPPORT IPR NORMAG

Gezamenlijke rekenkamers van de gemeenten
Eindhoven, Geldrop-Mierlo en Valkenswaard

Onderzoek gemeenschappelijke regeling Cure

Onderzoek naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en
toekomstbestendigheid van de GR Cure

maart 2023

● **Strategie** ● **Beleid** ● **Organisatie**

BEZOEKADRES: Waarderweg 33 Kantoor b10, 2031 bn Haarlem

POSTADRES: Postbus 2016, 2002 ca Haarlem

t 023 531 91 41, e info@iprnormag.nl, i www.iprnormag.nl

Inhoudsopgave

1. Aanleiding en inleiding.	3
1.1 Achtergrond en inleiding op het onderzoek	3
1.2 Onderzoeksvragen	4
1.3 Normenkader	4
1.4 Leeswijzer	6
1.5 Verantwoording	6
2. Ambities en kaders	7
2.1 Landelijke ambities	7
2.2 Middelen en werkwijzen	8
2.3 Korte schets afvalbeleid van de drie gemeenten en Cure	9
2.4 Wat zijn de prestaties van de Cure-gemeenten?	15
2.5 Wat zijn de bevindingen op afvalbeleid en de afvalprestaties?	17
3. Gemeenschappelijke Regeling Cure	20
3.1 Sturing via de eigendomslijn	20
3.2 Sturing in de opdrachtgever-opdrachtnemer relatie	24
3.3 Benchmark huishoudelijk afval	28
3.4 Kostenefficiëntie huishoudelijk afvalbeheer	29
3.5 Investerings- en risicomanagement	32
3.6 Bevindingen gemeenschappelijke regeling Cure	33
4. Beantwoording onderzoeksvragen	35
4.1 Wat zijn de ambities en de kaders van gemeenten en Cure?	35
4.2 Wat zijn resultaten, effecten? Zijn ambities behaald?	37
4.3 Sturing en monitoring	40
4.4 Functioneren en presteren van de organisatie GR Cure	42
4.5 Toekomstbestendigheid	43
4.6 Rol van de raad	46
5. Samenvattend: is de GR Cure toekomstbestendig?	48
5.1 Cure draagt zorg voor een wettelijk taak van de gemeenten	48
5.2 Schaalgrootte voldoende, maar er zijn keuzes te maken	48
5.3 Kanttekeningen en aanbevelingen	49
Bijlagen	52
A. Gehanteerde bronnen	52
B. Gesprekspartners	53
C. Implementatieplan n.a.v. evaluatie 20217	54
D. Zienswijzen raden bij begroting	56
E. Vergelijking afvalbeheer 25 G Nederland (peiljaar 2021)	58
F. Kostenaandeel in Benchmark Huishoudelijk Afval	59
G. Grondstoffenmonitors	59

1. Aanleiding en inleiding.

1.1 Achtergrond en inleiding op het onderzoek

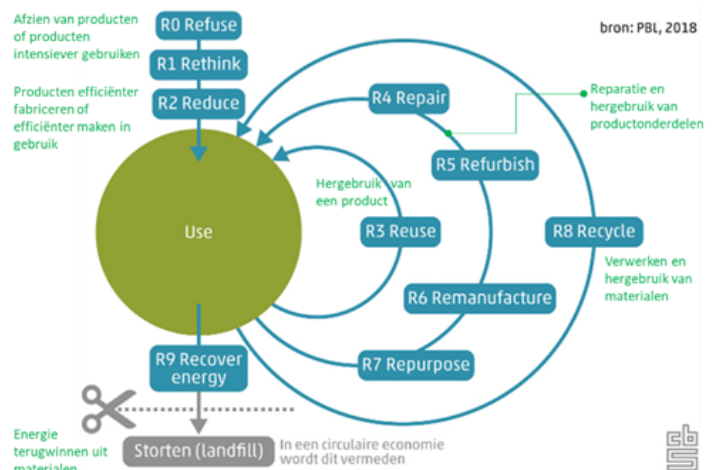
De GR Cure verzorgt het afvalbeheer voor de gemeenten Eindhoven, Geldrop-Mierlo en Valkenswaard¹. De regeling in de vorm van een openbaar lichaam is op 30 januari 2013 in werking getreden en de organisatie is sinds 1 januari 2014 operationeel. De deelnemende gemeenten bepalen autonoom het eigen afvalbeleid voor afval- en grondstoffen van huishoudens en geven daarmee de kaders waarbinnen GR Cure de uitvoering bewerkstelligt.

Cure heeft daarbij als taak om de afvalketen optimaal te laten functioneren, nu en in de toekomst, bestaande uit:

- De zorg voor de inzameling, het vervoer en de eventuele opslag van afvalstoffen (wettelijke zorgplicht gemeenten).
- De zorg voor het beheer van huishoudelijke afvalstoffen waarbij (conform de Wet Milieubeheer) de gewenste voorkeursvolgorde wordt gevolgd waarbij preventie (het voorkomen van afval de voorkeur krijgt gevolgd door product hergebruik,

materiaal hergebruik (recycling) en tot slot nuttige toepassing, waaronder energietergwinning. Tegenwoordig beter bekend als het 10-R model (zie volgende figuur).

- Het vermarkten van afvalstoffen en andere meer praktische taken zoals de klachtenafhandeling, de registratie en administratieve verwerking inzake afvalbeheer en het verzorgen van

Figuur 1 Conceptueel model circulaire economie (bron PBL)

en het verzorgen van rapportages aan de gemeenten en aan nationale instanties (zoals het CBS).

Daarnaast fungeert de GR Cure als platform waarop de samenwerking tussen de gemeenten verder vorm en inhoud kan krijgen. Daarbij vervult GR Cure de volgende taken:

- Technische advisering aan de gemeenten over afvalbeleid, -inzameling en -verwerking.
- Fungeren als kenniscentrum op het terrein van afval, gericht op het optimaal vermarkten van afval en het bevorderen dat afval weer als grondstof kan worden ingezet.

¹ Ontwerpbegroting GR Cure 2023, april 2022

- Ontwikkeling van projecten inzake afvalbeheer.

1.2 Onderzoeksvragen

Kortom, de GR Cure vervult een belangrijke functie voor de gemeenten bij het vervullen van hun wettelijke taken en het behalen van de ambitieuze ambities op het gebied ‘van afval naar grondstof’.

In dit verband willen de rekenkamers van de gemeenten Eindhoven, Geldrop-Mierlo en Valkenswaard onderzoek doen naar het functioneren en presteren van de GR Cure en de toekomstbestendigheid in het licht van de uitdagingen en maatschappelijke opgaven van de betrokken gemeenten. De onderzoeksvragen zijn:

Wat is de doelmatigheid, doeltreffendheid en toekomstbestendigheid van de GR Cure:

1. Wat zijn ambities, kaders van de deelnemende gemeenten, van Cure en landelijke programma's zoals VANG?
2. Wat zijn de middelen, werkwijzen?
3. Wat zijn resultaten dan wel de effecten? Zijn ambities gerealiseerd?
4. Hoe functioneert de governance van Cure (o.a. transparantie, inzet mensen en middelen, verhouding primair proces/overhead, investeringen en risicomanagement)?
5. Wat zijn kansen en bedreigingen op de middellange termijn (2028)?
6. Hoe toekomstbestendig is Cure? Wat zijn succesvolle innovaties?
7. Wat zijn condities voor succes?

1.3 Normenkader

Voor de uitvoering van dit onderzoek zijn de onderzoeksvragen verder uitgewerkt als basis voor een normenkader:

Thema	Norm
A. Beschrijven huidige situatie	
1 Welk beleid, ambities en doelstellingen hebben de drie gemeenten en de GR Cure ten aanzien van huishoudelijk afvalbeheer?	- De beleidsvorming is gestart met kaderstelling vanuit de raad. Ambities en doelstellingen zijn helder omschreven en waar mogelijk gekwantificeerd. Zij voldoen aan de 'smart' criteria: specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden.
2 Hoe verhouden deze zich met de landelijke (en Europese) kaders?	- Het beleid en de doelstellingen sluiten aan op de landelijke en Europese kaders. Daar waar zij niet aansluiten wordt dit gemotiveerd.
3 Hoe verhouden deze zich met de maatschappelijke opgaven van gemeenten op het gebied van afval en grondstoffen, duurzaamheid en circulariteit, en ten aanzien van social return (inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt) in het algemeen?	- Maatschappelijke opgaven van de gemeenten zijn bekend als doelen bij de GR Cure en zijn vertaald in bedrijfsplan, jaarplannen of uitvoeringsplannen (of soortgelijke documenten). - Maatschappelijke opgaven worden bewerkstelligd bij de uitvoering van de taken door GR Cure.
4 Welke activiteiten, middelen en projecten worden daartoe door GR Cure uitgevoerd (inclusief pilots)?	- De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden (van GR Cure) zijn vastgelegd en zijn duidelijk tussen de betrokkenen.

B. Doelstellingen, maatschappelijke opgaven en doelrealisatie

<p>1 In welke mate worden de ambities en doelstellingen behaald?
Daarbij rekening houdend met de rol van GR Cure als adviseur en uitvoerder van het door de gemeenten bepaalde vastgestelde (gemeentelijk) huishoudelijk afvalbeleid.</p>	- De gerealiseerde ambities en doelstellingen worden periodiek gemonitord en geëvalueerd. - Daar waar de realisatie afwijkt (positief of negatief) wordt dit gemotiveerd c.q. verantwoord.
2 Wat zijn de prestaties van GR Cure op het gebied van huishoudelijk afvalbeheer vergeleken met referentiegemeenten?	- Prestaties worden vergeleken met referentiegemeenten. Afwijkingen (positief of negatief) worden onderzocht en van de daaruitvoortvloeiende kennis wordt geleerd. - Er is een structurele plan-do-check-act cyclus met een zogenaamde 'learning loop'.
3 Is het te verwachten dat de gemeente haar doelstellingen voor de middellange en lange termijn zal behalen met het huidige beleid of zijn intensiveringen nodig, zo ja wat zou kunnen helpen?	- Door IPR Normag te beantwoorden vraag op basis van onderzoek en expert beoordeling.

C. Sturing en monitoring

1 Hoe functioneert de governance (het besturingsmodel) van GR Cure ten aanzien invloed en zeggenschap van het algemeen bestuur en de individuele gemeenten?	- De inrichting van de governance is conform de Wet gemeenschappelijke regeling. - Invloed en zeggenschap worden via de formele lijnen bewerkstelligd.
2 Hoe functioneert de governance van GR Cure ten aanzien van transparantie, verantwoording en controlemechanismen?	- De aansturing vanuit het bestuur van de GR is adequaat. In processen van besluitvorming en uitvoering van taken is sprake van voldoende transparantie (navolgbaarheid) en er wordt verantwoording afgelegd. - Er zijn (intern en/of extern) controle mechanismen die daarop toezien.
3 Hoe en met welke indicatoren monitoren de gemeenten het halen van doelstellingen, en sturen ze bij waar nodig?	- Het is voor de betrokken gemeenten helder wat de GR Cure voor hen verricht in temen van te behalen doelen. - Gemeenten worden geïnformeerd over de voortgang van de doelrealisatie.

D. Functioneren en presteren van de (samenwerkings)organisatie GR Cure

1 Hoe functioneert de GR Cure ten aanzien van de inzet van mens en materieel voor de uitvoering van de primaire werkprocessen (zoals inzameling huishoudelijk afval) en ten aanzien van de indirecte functies (overhead)?	- Het functioneren en presteren van de GR Cure - in de vorm van presaties en kosten per prestatie - worden periodiek gemonitord en beoordeeld. - De uitvoering van primaire werkprocessen door GR Cure is kosteneffectief. <i>Methode</i> : onderzoek IPR Normag. Toetsing van de kosteneffectiviteit van primaire werkprocessen aan Benchmark Huishoudelijk Afvalbeheer. - De indirecte functies van GR Cure zijn kosteneffectief. <i>Methode</i> : onderzoek IPR Normag. Toetsing van de kosten voor indirecte functies aan Benchmark Overhead Overheidsorganisaties (op gebied afvalbeheer)
2 Is de GR Cure c.q. de intergemeentelijke samenwerking op afval- en grondstoffengebied toekomstbestendig?	- De gezamenlijke organisatie beschikt over voldoende schaalgrootte, kennis en expertise om haar rol (ten behoeve van de gemeenten) ook in de toekomst adequaat uit te voeren. - De potentie van nieuwe (innovatieve) verwerkingsroutes in het licht van de VANG-doelstellingen kan voor de betrokken gemeenten goed worden ingeschat.

E. De rol van de raad

1 Is de informatievoorziening aan de gemeenteraden over	- Door de inzet van GR Cure is de raad op hoofdlijnen op de
2 Hoe vervult de raad in de huidige situatie zijn controlerende en kaderstellende taak, en welke eventuele aandachtspunten of verbeterpunten zijn hieruit af te leiden?	- Het beleid wordt gemonitord en geëvalueerd en de raad ontvangt deze informatie of vraagt hierom. - De raad heeft mogelijkheden om het beleid bij te sturen; Het college en de ambtelijke organisatie (al dan niet richting de GR Cure) volgden/volgen de wensen van de raad.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft het afvalbeleid van de gemeenten en Cure en de daarbij gerealiseerde prestaties. Het hoofdstuk mondt uit in een overzicht met bevindingen.

Het derde hoofdstuk gaat nader in op het functioneren en presteren van Cure als organisatie c.q. gemeenschappelijke regeling. Daarbij wordt ingezoomd op de verschillende aan- en besturingsrelaties van de gemeenten en Cure. Ook dit hoofdstuk eindigt met een samenvatting c.q. selectie van de belangrijkste bevindingen.

In hoofdstuk 4 wordt het normenkader uitgewerkt op basis van de bevindingen in de voorgaande hoofdstukken en worden de onderzoeksvragen beantwoord. Dit gebeurt waar mogelijk generiek, en waar nodig worden eventuele wezenlijke verschillen tussen de gemeenten benoemd. Hoofdstuk 5 beschrijft de toekomstbestendigheid van Cure. De conclusies en aanbevelingen staan in de oplegger/bestuurlijke notitie.

1.5 Verantwoording

Het onderzoek is uitgevoerd door het bestuderen van diverse documenten en gesprekken met betrokkenen in de drie gemeenten zoals de portefeuillehouders, beleidsadviseurs en raadsleden. Verder zijn gesprekken (interview, vraag- en antwoorden via e-mail) gevoerd met de directie van Cure. Zie voor een overzicht van de gebruikte bronnen bijlage A en de gesprekspartners bijlage B.

2. Ambities en kaders

2.1 Landelijke ambities

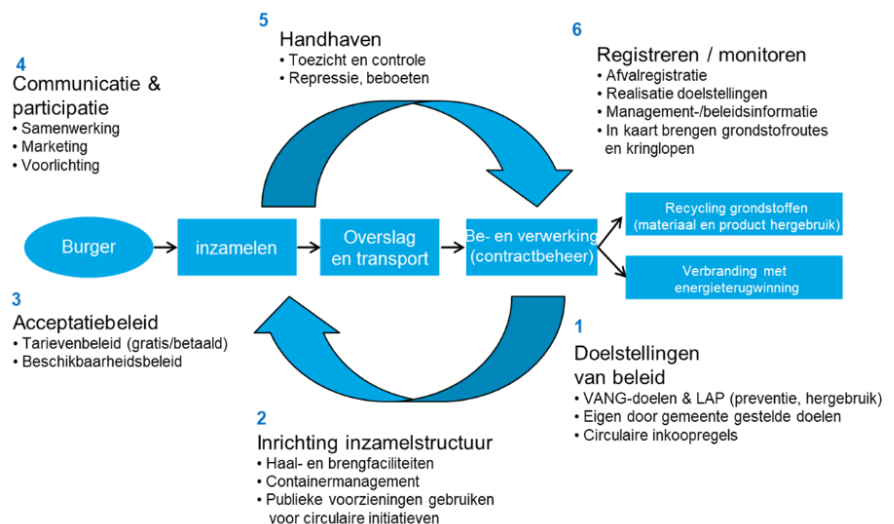
Gemeenten hebben een wettelijke zorgplicht voor het inzamelen en (doen) verwerken van huishoudelijk afval geborgd in de Wet Milieubeheer. Naast deze wettelijke zorg-

plicht hebben gemeenten ook een maatschappelijke 'opdracht' om verspilling van grondstoffen te voorkomen en bij te dragen aan de Europese en nationale circulaire doelstellingen. De doelstellingen liggen vast in onder meer het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP 3), waarbij de nadruk sterker dan voorheen ligt op het aanwenden van afval als grondstof. In het uitvoeringsprogramma van de

Rijksoverheid Van Afval Naar Grondstof (VANG), wordt op deze trend voortgebouwd. Hoewel de VANG-ambities² voor maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar en 75% afvalscheiding in 2020 niet gehaald zijn, hebben gemeenten wel forse stappen gezet: de hoeveelheid restafval daalde van 240 kg in 2015 naar 180 kg in 2020, hebben 31% van de gemeenten de 75%-afvalscheiding gehaald en hadden ruim 15% van de gemeenten minder dan 100 kg restafval per inwoner (website VANG).

Verder is in het programma "Nederland Circulair 2050" de kabinetsvisie op de circulaire economie neergezet. Doel is om uiterlijk in 2050 een volledig circulaire economie tot stand te brengen. In een circulaire economie worden producten en materialen optimaal hergebruikt, zodat verspilling van waardevolle grondstoffen wordt voorkomen. De ambities van de drie gemeenten vindt u in paragraaf 2.3.

Adequat gemeentelijk afvalbeheer omvat daarom een optimale balans tussen onderling samenhangende beleidsinstrumenten: de inzamelstructuur (halen of brengen), het acceptatiebeleid (de voorwaarden waaronder afval door burgers mag worden aangeboden), communicatie (marketing en voorlichting), handhaving, registratie en monitoring. Figuur 2 illustreert de samenhang in de horizontale (technische) afvalketen en de beleidscyclus waarmee de gemeente stuurt op gedrag en de kwaliteit van ingezamelde grondstoffen.

Figuur 2 Overzicht van activiteiten rondom het afvalbeheerbeleid van gemeenten

² Het VANG-programma benoemt ambities die als richtlijn dienen. Gemeenten bepalen hun eigen doelstelling.

Deze figuur is gebaseerd op onderzoeks- en advieservaring van IPR Normag in praktijk, en wordt breed gezien als een integraal en adequaat model voor gemeentelijk beleid én de beleidscyclus: plan, do, check act.

Binnen dit kader dragen de drie Cure-gemeenten zorg voor het inzamelen van afval- en grondstoffen van huishoudens. Afvalbeleid is dus meer dan inzamelen alleen.

2.2 Middelen en werkwijzen

Middelen

De kern van gemeentelijk afvalbeheerbeleid omvat meer en meer gedragsbeïnvloeding. Inwoners bewust maken van het belang van (gewenst) afvalgedrag waarmee verspilling van grondstoffen wordt voorkomen. Zowel door preventie van restafval (keuzes in het inkoop- en consumptiepatroon) als ook door meer en betere scheiding van recyclebare grondstoffen.

Het volgende overzicht presenteert de mogelijke middelen (c.q. instrumenten, maatregelen) voor de gemeenten waarmee het afval- en grondstoffenbeleid voor huishoudens kan worden ingericht. Effectief afvalbeheer beleid vraagt om een integrale aanpak waarmee wordt (aan)gestuurd op het gewenste afval- en scheidingsgedrag van inwoners.

Figuur 3 Instrumenten en maatregelen voor gemeentelijk afval- grondstoffenbeleid

De inzet van techniek omvat bijvoorbeeld het nascheiden van huishoudelijk restafval. Bij bronscheiding worden recyclebare grondstoffen zoals GFT, oud papier, glas, textiel, et cetera, door inwoners gescheiden aangeboden voor inzameling. Bijvoorbeeld via minicontainers die huis aan huis worden ingezameld of via een verzamelcontainers (boven- of ondergronds) in de wijk. Deze ingezamelde materialen worden vervolgens gerecycled. Bij nascheiding worden herbruikbare materialen achteraf uit het restafval gescheiden met behulp van een technische installatie. In de praktijk gaat het in de meeste gevallen om plastic verpakkingen en drankenkartons. Deze recyclebare stromen worden dan niet meer gescheiden ingezameld, en kunnen door inwoners bij het restafval worden gedaan.

Werkwijze

De gemeenten Eindhoven, Geldrop-Mierlo en Valkenswaard hebben gezamenlijk de gemeenschappelijke regeling Cure opgericht met als doel het behartigen van de belangen van (en tot stand brengen van een samenwerking tussen) de deelnemende gemeenten op het terrein van beheer van huishoudelijke afvalstoffen en daarmee samenhangende taken. Voor dit doel heeft de regeling een uitvoerende en een staftaak:

- De **uitvoerende taak** is gericht op de inzameling, vervoer en opslag van afvalstoffen, het beheer en vermarkten van afvalstoffen en de klachtenafhandeling.
- De **staftaak** is gericht op onder meer technische advisering inzake afvalbeleid, afvalinzameling en afvalverwerking aan de gemeenten, kenniscentrum voor vermarkten van afvalstoffen, projectuitvoering, afvalregistratie, communicatie en de bedrijfsvoering van de GR.

De beleidsverantwoordelijkheid en -bevoegdheid voor het (huishoudelijk) afval- en grondstoffenbeleid ligt bij de individuele gemeenten. Zij bepalen autonoom het afvalbeleid in hun gemeente. Zoals:

- Welke inzamelvoorzieningen worden gebruikt. Voorzieningen aan huis zoals minicontainers of brengvoorzieningen zoals verzamelcontainers in de wijk en een of meer milieustraten. Ook bepaalt de gemeente het serviceniveau, zoals de frequentie van het ophalen van afval- en grondstoffen aan huis.
- Acceptatiebeleid. De voorwaarden waaronder afval- en grondstoffen kunnen (c.q. mogen) worden aangeboden. Zoals tijdvensters, de soort en samenstelling van de stroom, wel of niet betalen per keer, per volume of per gewicht (diftar), et cetera.
- Handhavingsbeleid. De mate waarin en wijze waarop het beleid (zoals vastgelegd in de Afvalstoffenverordening en het Uitvoeringsbesluit) wordt gehandhaafd.

Ook bepaalt elke gemeente autonoom de hoogte van de gemeentelijke afvalstoffenheffing. Het (jaarlijks) vaststellen van de afvalstoffenheffing is een bevoegdheid van de gemeenteraad.

2.3 Korte schets afvalbeleid van de drie gemeenten en Cure

In de drie gemeenten zijn ambities en doelen vastgesteld. Deze zijn onderling verschillend. Het volgende overzicht presenteert de gestelde doelen voor de korte en lange termijn. Het tweede deel van het overzicht presenteert de nationale ambities van het VANG uitvoeringsprogramma en het programma Nederland Circulair.

Figuur 4 Ambities en doelstellingen

Gemeenten	Korte en middellange termijn	Lange termijn
Eindhoven	Restafval max 150 kg/inw 2025	100% circulair in 2050
Geldrop-Mierlo	Restafval max 100 kg/inw 'op korte termijn' Restafval max 30 kg/inw 2030	95% afvalscheiding, slechts 5% restafval in 2050
Valkenswaard	60% afvalscheiding (conform LAP2)	100% afvalscheiding in 2040

Nationale ambities	Korte en middellange termijn	Lange termijn
VANG-uitvoeringsprogramma	Restafval max 100 kg/inw. 2020	Restafval max 30 kg/inw. 2025
Nederland Circulair	50% circulair in 2030 (t.o.v 2016) (*Restafval max 100 kg/inw 2030)	100% circulair in 2050

* Bewerking IPR Normag. Uitgaande van landelijk gemiddeld restafval 200 kg/inw. in 2016

In het vervolg van deze paragraaf worden ambities en (beleids)kaders per gemeente nader toegelicht.

Ambities en (beleids)kaders gemeente Eindhoven

Tot 2021 is geconstateerd dat de hoeveelheid restafval in Eindhoven al jaren meer dan 200 kg per inwoner per jaar met een scheidingsrendement van gemiddeld 53%. Daarmee voldoet Eindhoven niet aan de VANG ambitie: 100 kg restafval per inwoner per jaar en een scheidingsrendement van 75%. Eindhoven heeft tot dan toe geen (extra) stappen gezet om de hoeveelheid restafval te reduceren, omdat de verwachtingen van het Renaissance project hoog gespannen waren. In een zienswijze op dit project (1 februari 2017) heeft de raad van Eindhoven geconstateerd “dat de Renaissance-techniek de best passende keuze is om een grote stap (indicatief 25%) te bereiken in het terugdringen van restafval”. Het Renaissance traject is echter in februari 2020 gestaakt. Daarna zijn er door en met Cure nieuwe initiatieven voor nascheiding opgepakt (Brabants Nascheidings Initiatief).

De raad van Eindhoven heeft in 2021 besloten dat (behalve dit middellange/langetermijn-perspectief op het reduceren van de hoeveelheid fijn restafval via nascheiding) Eindhoven ook behoefte aan een alternatieve strategie om door middel van (intensivering van) bronscheiding de hoeveelheid restafval op korte termijn te verminderen.

In gemeente Eindhoven is in 2021 het afvalbeleid vastgesteld in de ‘strategie gescheiden inzameling huishoudelijk afval’. Cure heeft meegewerkt aan de voorbereiding van dit afvalbeleid. Doelstelling is om in 2025 tot 150 kg fijn restafval³ per inwoner per jaar te komen. Ambtelijk is aangegeven dat deze doelstelling zonder nascheiding is. De kwaliteit van grondstoffen is daarbij belangrijker dan de kwantiteit, er mag alleen verwerkt worden met bestaande technieken en het stadscentrum vraagt om een aparte benadering voor afvalinzameling (integreren inzamsysteem binnen stedenbouwkundig ontwerp, onderzoek naar nieuw systeem voor bedrijfsafvalinzameling). Als lange termijn doelstelling

³ Fijn huishoudelijk restafval is alles wat in de restafvalbak gaat. En dus wat anders dan grof huishoudelijk restafval dat veelal op de milieustraten aangeboden moet worden.

wil Eindhoven in 2050 klimaatneutraal zijn, waar grondstoffen oneindig worden hergebruikt. De ambitie 100% circulair in 2050 is opgenomen in het klimaatplan van de gemeente.

De belangrijkste maatregelen om deze doelstellingen op het gebied van afval en grondstoffen te behalen zijn:

- In te zetten op het laten stijgen van de hoeveelheid gft, opk⁴ en verpakkingsafval door gft bij hoogbouw in te zamelen met verzamelcontainers en zakjes, opk met minicontainers bij laagbouw en verzamelcontainers bij hoogbouw, en uitbreiden aantal verzamelcontainers voor verpakkingsafval.
- Restafval uit de hoogbouw te laten nascheiden door een contract aan te gaan met Attero (een afvalverwerker).

Zoals gezegd is de doelstelling van maximaal 150 kg restafval per inwoner zonder nascheiding. Maar er wordt wel rekening gehouden met een bijdrage van nascheiding. Onder meer door deelname aan het 'Brabants Nascheidings Initiatief' door toezegging van 50 kton restafval per jaar aanlevering en een business case uit te werken en deze aan de raad voor te leggen⁵.

Gemeente Eindhoven kiest met deze strategie voor de combinatie van bronscheiden op korte termijn bij laagbouw en nascheiden bij hoogbouw, en op middellange termijn (2028) voor het nascheiden. Vanuit Cure wordt vermeld dat inmiddels is besloten op advies van Cure om PBD⁶ te laten nascheiden overall Eindhoven.

Ambities en (beleid)kaders gemeente Geldrop-Mierlo

De gemeente Geldrop-Mierlo hanteert al jaren een gedifferentieerde afvalstoffenheffing c.q. diftar. Diftar staat voor gedifferentieerde tarieven, waarbij inwoners betalen voor het aantal keer dat zij restafval aanbieden. Het idee achter diftar is om inwoners te stimuleren minder restafval te produceren en meer afval te scheiden, zodat er minder afval verbrand hoeft te worden en het milieu minder belast wordt.

In gemeente Geldrop-Mierlo is in 2021 het afvalbeleid vastgesteld. Voor de voorbereiding van dit beleid heeft de gemeente een extern bureau ingeschakeld. Cure heeft ook geadviseerd bij de voorbereidingen en inrichting van dit afvalbeleid. De doelstelling is om in 2050 nog maximaal 5% restafval per inwoner per jaar te hebben (95% hergebruik). En vertaalt naar de korte termijn (2023) maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar en te streven naar 30 kg restafval per inwoner per jaar in 2030. Uitgangspunten voor het beleid zijn draagvlak bij inwoners, het terugdringen van verbranding van grondstoffen,

⁴ Oud Papier en Karton

⁵ Raadsvoorstel Strategie gescheiden inzameling huishoudelijk afval 16 maart 2021: "Met het oog op de langere termijn, deel te nemen aan het Brabants Initiatief Nascheiding: a. door een principe uitspraak te doen over een hoeveelheid aan te leveren fijn restafval voor nascheiding. Voor Eindhoven gaat het om 50.000 ton/jaar".

⁶ Plastic, Blik en Drinkpakken.

verhogen van de kwaliteit en verlagen van de milieudruk van de ingezamelde grondstoffen en het – waar mogelijk – lokaal sluiten van de grondstofketens.

De belangrijkste maatregelen in het afval- en grondstoffenplan zijn: verlaging frequentie inzameling restafval naar eens in de 4 weken, pilots met GFE⁷, en de start met omgekeerd inzamelen op vrijwillige basis (overgang minicontainer restafval naar ondergrondse container). In de maatregelen is het nascheiden van restafval niet benoemd als maatregel.

Met dit afvalbeleid kiest gemeente Geldrop-Mierlo voor de insteek op bronscheiding, met toevoeging van nascheiding ‘waar dit meerwaarde biedt’.

Verder kiest de gemeente voor het voortzetten van de tariefdifferentiatie (diftar) op het aanbieden van rest- en gftafval.

Tenslotte wordt in de uitvoeringsparagraaf benoemd dat samengewerkt wordt met Cure voor de uitvoering.

Ambities en (beleid)kaders gemeente Valkenswaard

In gemeente Valkenswaard is in 2012 het afvalbeleidsplan (Nota Inzameling Huishoudelijke Afvalstoffen) vastgesteld voor de periode 2012 - 2020. Daarbij is gesteld om de normen voor de hoeveelheid gescheiden ingezameld huishoudelijk afval uit het LAP2 te halen. De doelstelling is dan 60% scheiding⁸ van het huishoudelijk afval.

Tevens wordt in de genoemde nota verwezen naar het milieubeleidsplan van de gemeente, waarbij de taakstellingen uit het milieubeleidsplan die belangrijk zijn voor de afvalinzameling, betreffen:

- Energie besparen bij mobiliteit (gemeentelijk wagenpark). T21
- Duurzaam inkopen implementeren. T28
- Cradle to cradle als inspiratiebron gebruiken bij duurzaam inkopen. T29

De nota stelt als doel om in 2040 geen huishoudelijk restafval meer te hebben. De gemeente onderschrijft daarmee deze visie van de SRE regio.

Om deze doelstelling te halen zet de gemeente op korte termijn in op optimalisatie van het huidige inzamelsysteem (vervangen duobak rest-gft naar alternerend inzamelen restafval en gft) en op lange(re) termijn op innovaties.

Met het vaststellen van het afvalbeleid is de doelstelling van gemeente Valkenswaard gericht op het halen van de landelijke doelstellingen (LAP-2⁹), milieuvriendelijker maken van de afvalinzameling (met name door inzameling van KFF¹⁰), realiseren van een

⁷ Groente-, Fruit-, en Etensresten, als variant van GFT, Groente-, Fruit- en Tuinafval.

⁸ Door bronscheiding en/of nascheiding.

⁹ Landelijk AfvalPlan-2, LAP-2, bevatte de doelstellingen voor gemeenten op gebied van afvalscheiding, toentertijd 60% in 2015. Ondertussen is dit in LAP-3 aangescherpt tot 100 kg restafval per inwoner per jaar in 2020 met 75% afvalscheiding, en 30 kg restafval in 2025. De meest recente invulling laat de doelstelling van 30 kg restafval los en moet bekrachtigd worden in de opvolger van het LAP-3: het Circulair Materialenplan (CMP).

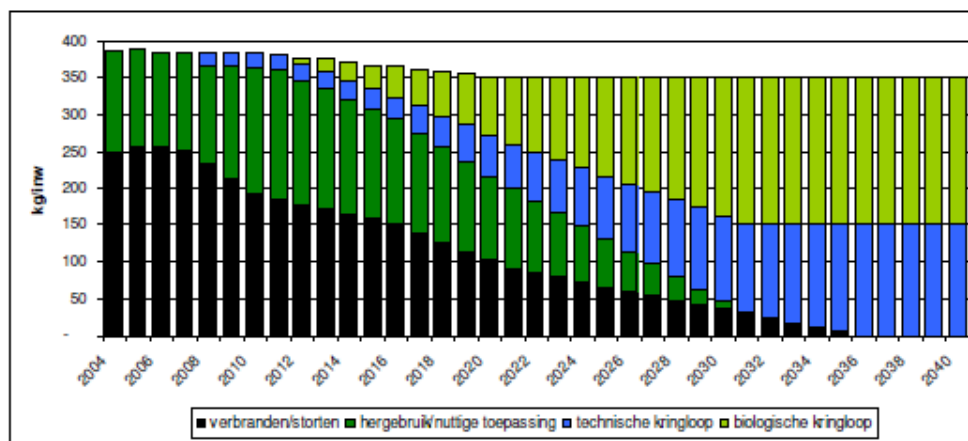
¹⁰ Kunststof Flessen en Flacons, tegenwoordig {plastic verpakkingen, Blik en Drankenkartons (PBD)

kostenbesparing en het behoud van het serviceniveau voor de burger.

Met dit afvalbeleid kiest gemeente Valkenswaard voor de insteek op bronscheiding: zo veel mogelijk afvalstromen gescheiden inzamelen bij bewoners thuis. Als concrete maatregel wordt ingezet om restafval en gft via aparte minicontainers in te zamelen en niet langer in één duo-minicontainer. De keuze voor deze maatregel is ingegeven vanuit het hoge gewicht van GFT in het huishoudelijk restafval en de mogelijkheid voor kostenbesparing door verlaging van de hoeveelheid restafval.

Tenslotte zegt het college toe om de voortgang te bewaken via de jaarlijkse inzamelgegevens, de sorteertanalyses, het financieel jaarverslag en een jaarlijkse ‘stand van zaken’-rapportage. En door rond 2015 de raad te informeren over de koers vanaf 2017.

Het volgende figuur uit het beleidsplan geeft de kaders duidelijk weer in de route naar een afvalloze samenleving in 2040.

Figuur 5 Verwachte afvalprestaties gemeente Valkenswaard

Door betrokkenen van Cure is vermeld dat Cure anno 2023 doende is om een afvalplan op te stellen samen met beleidsmensen van Valkenswaard. Onderdelen van dit plan zijn onder andere: PBD nascheiding, papier inzameling met minicontainers, separate GFE inzameling via restafval. Ja-Ja sticker en Herziening milieustraat.

Ambities en (beleid)kaders Cure

De door de drie gemeenten vastgestelde – en verschillende - ambities en (beleids)kaders op het gebied van afval- en grondstoffen zijn niet als concrete ambities en kaders aan Cure meegegeven. Wel wordt Cure op de hoogte gebracht van gemeentelijke ambities. Wel wordt Cure geacht in de vorm van advisering een bijdrage te leveren aan de gestelde doelen ten aanzien van reductie van huishoudelijk restafval en meer gescheiden recyclebare grondstoffen. Los van de adviesrol bij het voorbereiden van beleid is de handelingsruimte van Cure echter beperkt. Elke gemeente bepaalt autonoom het gemeentelijk beleid waaronder de keuze voor inzamelsystematiek (halen of brengen), het serviceniveau (zoals inzamelfrequentie) het acceptatiebeleid (wel of geen diftar, wel of niet betalen voor bepaalde stromen op de milieustraat). De rol van Cure op dit vlak kan onder de taak

(GR-tekst) “technische advisering” worden geschaard. Cure adviseert bij gemeentelijke beleidsinitiatieven op deze terreinen over de technische uitvoerbaarheid. Ambtelijke gesprekspartners in Eindhoven geven aan dat beleidsvoorbereiding altijd samen met Cure plaatsvindt. In de gemeenten Valkenswaard en Geldrop-Mierlo wordt Cure uiteraard gevraagd naar de technische uitvoerbaarheid, maar is een intensieve rol van Cure bij beleidsvoorbereiding minder vanzelfsprekend.

Min of meer automatisch richt Cure zich op die zaken waarvoor zij wel bevoegd en verantwoordelijk is, namelijk de verwerking van ingezamelde afval- en grondstofstromen en mogelijk innovatieve technieken die kunnen bijdragen aan de duurzaamheidsdoelen van de gemeenten. Zoals het inzetten van elektrische voertuigen, de implementatie van een demontagehal voor grof huishoudelijk afval van de drie gemeenten en het dynamische inzamelen van ondergrondse containers.

Daarbij zijn in de recente jaren twee ontwikkelingen het meest in het oog springend: het Renescience project en het Brabants Nascheidings Initiatief.

Renescience project en Taskforce afval. Bij de oprichting van Cure in 2013 is een afvalloze samenleving met 0% restafval de ambitie. Daartoe besluit het Algemeen Bestuur (AB) van Cure om een technische, innovatieve oplossing te proberen, de Renescientechniek. Met deze techniek zou de ambitie in één keer gerealiseerd kunnen worden. In 2020 blijkt dat – mede op aangeven van de gemeenteraden – er geen definitieve business case gemaakt kan worden.

En besluit het AB om het project te staken en een taskforce in te stellen om het bestuur van Cure te adviseren over mogelijke vervolgstappen. De taskforce bestaat uit drie (leidinggevende) ambtenaren van de drie gemeenten waarbij Cure een adviesrol vervult. De rapportage en advies van deze Taskforce is in 2022 gepubliceerd. Het advies van de taskforce is om deelname aan de Brabantse werkgroep (voor nascheiding) vanuit het DB van Cure voort te zetten, vanuit de primaire taak voor het vermarkten van de afvalstromen van Cure. Borging met de gemeenten van dit project wordt beoogd door het opzetten van het ambtelijk beleidsoverleg. Verder wordt geadviseerd om via Cure deel te nemen in een coöperatieve vereniging met andere Brabantse gemeenten om één aanbesteding voor restafvalverwerking inclusief nascheiding te kunnen doen.

Nadat de Taskforce het advies heeft uitgebracht, is deze opgeheven en wordt deze rol overgenomen door Cure.

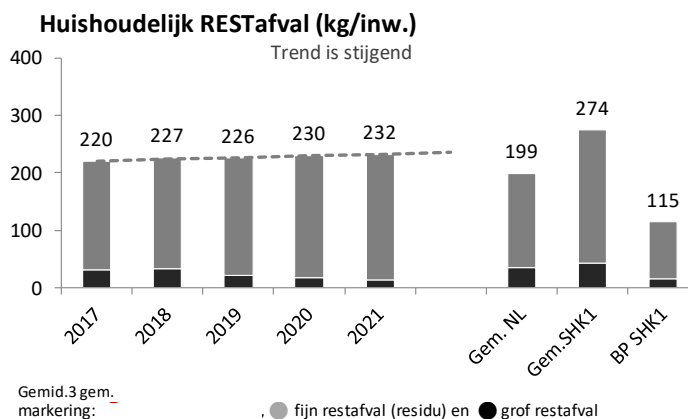
Brabants Nascheidings Initiatief. Vanuit het advies van de taskforce (zie hierboven) werkt Cure samen met gemeenten Den Bosch, Oss, Meijerijstad en Helmond om voldoende restafval bij elkaar te krijgen om waarmee - door middel van aanbesteding – ondernemers voldoende kansen zien voor de realisatie van nascheidingsinstallatie voor het huishoudelijk restafval in Brabant. Achterliggende gedachte is dat voor een afvalloze samenleving nascheiding van restafval noodzakelijk is om deze ambitie te halen, en dat

bronscheiding alleen niet voldoende is. Inmiddels is deze verkenning verbreed door samenwerking met Midwaste, een coöperatie waaraan 14 overheid gedomineerde regionale afval- en reinigingsbedrijven deelnemen. (Zie Informatiebrief Cure “informatie nascheidingsinitiatief Brabant” d.d. 18 november 2022, en de raadsinformatiebrieven van colleges).

2.4 Wat zijn de prestaties van de Cure-gemeenten?

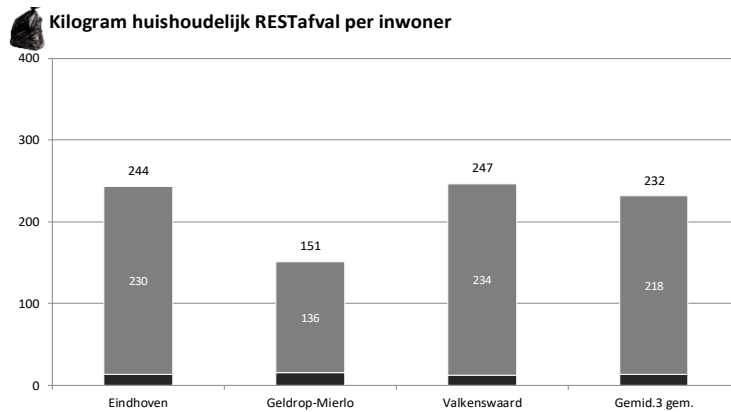
De afvalprestaties van de Cure-gemeenten zijn inzichtelijk gemaakt door middel van de via CBS beschikbare gegevens over de omvang van de afvalstromen. Daarbij is gekeken naar de prestaties ten aanzien van de absolute en relatieve hoeveelheid restafval en de hoeveelheid grondstoffen die nog in het restafval beschikbaar zijn. In bijlage G vindt u de prestaties per gemeente in de zogenaamde grondstofmonitor.

Voor de drie Cure-gemeenten tezamen wordt in 2021 gemiddeld 232 kg restafval per inwoner per jaar ingezameld, waarvan 212 kg als fijn restafval aan huis (lichtgrijs) en 20 kg als grof restafval (zwart) via de milieustraten. Het gemiddelde voor Nederland is 199 kg restafval, het gemiddelde in stedelijkheidsklasse 1 (waar de drie gemeenten tezamen onder vallen) is 274 kg restafval. De best presterende gemeente binnen de stedelijkheidsklasse 1 heeft 115 kg restafval per inwoner per jaar.

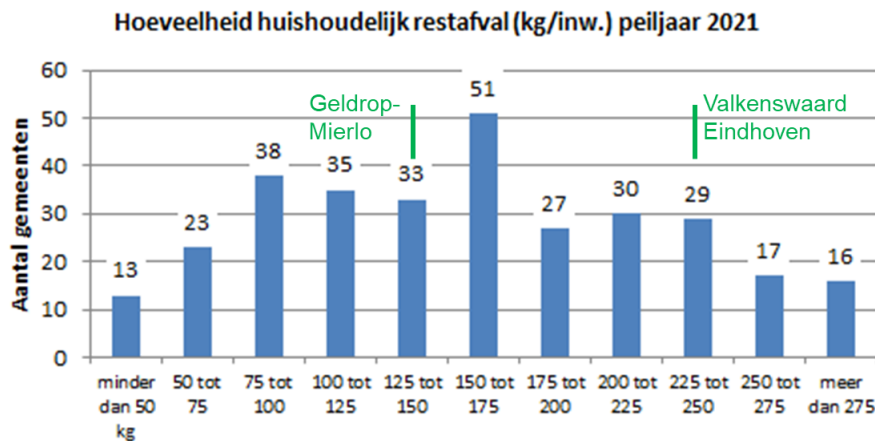
Figuur 6 Hoeveelheid huishoudelijk restafval (kg/inw/jaar) Cure-gemeenten (gewogen gemiddelde)

Er zijn tegelijkertijd grote verschillen tussen de drie gemeenten in hoeveelheid restafval. De volgende figuur laat de verschillen zien. Van de Cure-gemeenten presteert gemeente Geldrop-Mierlo met gemiddeld 151 kg restafval duidelijk beter dan gemeente Eindhoven en Valkenswaard met respectievelijk 244 en 247 kg restafval per inwoner per jaar.

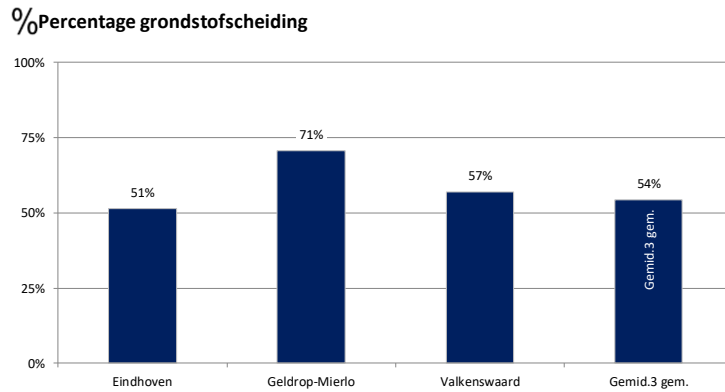
Figuur 7 Hoeveelheid restafval (kg/inw/jaar) Cure-gemeenten vergeleken

De volgende frequentiegrafiek toont de hoeveelheden huishoudelijk restafval (kg/inw.) en het aantal gemeenten dat binnen de betreffende categorie valt. Uit de grafiek blijkt dat 74 gemeenten (24%) minder dan 100 kg/inw. restafval inzamelen in 2021. En 13 gemeenten zamelen zelfs minder dan 50 kg/inw. in. De positie van de drie Cure-gemeenten is in deze grafiek gevisualiseerd.

Figuur 8 Hoeveelheid restafval (kg/inw/jaar) Nederlandse gemeenten (peiljaar 2021)

Dit verschil is ook terug te zien in de relatieve hoeveelheid restafval ten opzichte van de hoeveelheid grondstoffen in de gemeente, het afvalscheidingspercentage. Daarin heeft gemeente Geldrop-Mierlo met 71% een duidelijk betere prestatie dan gemeente Eindhoven en Valkenswaard met respectievelijk 51% en 57%.

Figuur 9 Afvalscheidingspercentage (verhouding grondstoffen/restafval) Cure-gemeenten

In het restafval dat aan huis wordt ingezameld zijn nog veel grondstoffen aanwezig, hetgeen door middel van sorteeranalyses inzichtelijk is gemaakt¹¹. De grootste hoeveelheid bestaat uit GFT en PBD (76 en 29 kg), gevolgd door OPK, Luiers en glas (17, 11 en 9 kg). Met ander woorden in het restafval zitten nog minstens (opgeteld) 140 kg/inw. recyclebare grondstoffen. Dit betreft 60% van het huishoudelijk restafval.

2.5 Wat zijn de bevindingen op afvalbeleid en de afvalprestaties?

- De gemeenten hebben door hun autonome beleidskeuzes verschillende afvalbeheerprestaties. Gemiddeld genomen presteren de Cure-gemeenten minder goed dan andere Nederlandse gemeenten. Met name Geldrop-Mierlo en Valkenswaard met een lagere stedelijkheid (en minder hoogbouw) zouden nog beter moeten kunnen presteren, maar ook voor gemeente Eindhoven zijn er goede voorbeelden van grote gemeenten in dezelfde stedelijkheidsklasse die beter presteren.
- De beleidsverantwoordelijkheid en -bevoegdheid voor het (huishoudelijk) afval- en grondstoffenbeleid ligt bij de individuele gemeenten, ook het initiatief om verbeteringen op te pakken ligt bij de gemeenten. Over de formele dan wel gewenste rol van Cure daarbij wordt door betrokkenen verschillend gedacht. Bijvoorbeeld uitsluitend ter toetsing van de technische uitvoerbaarheid en/of proactief adviseerend en/of verantwoordelijk voor het voorbereiden van concrete beleidsvoorstellen.
- De door de gemeente vastgestelde ambities en (beleids)kaders op het gebied van afval- en grondstoffen zijn niet als concrete ambities en kaders aan Cure meegegeven. Wel wordt Cure geacht een bijdrage te leveren aan de gestelde doelen ten aanzien van reductie van huishoudelijk restafval en meer gescheiden recyclebare

¹¹ Bronnen: Sorteeraanlyse Eindhoven (2020) en Geldrop-Mierlo (2021). Voor Valkenswaard zijn landelijke referentiecijfers (bron Rijkswaterstaat) gebruikt. De vermelde waarden zijn een gewogen gemiddelde van de drie gemeenten en in het kader van dit rekenkameronderzoek bedoeld ter indicatie. Ten behoeve van beleidsevaluatie en -voorbereiding is het gewenst dat elke gemeente de eigen prestaties hanteert.

grondstoffen. Echter de handelingsruimte qua bevoegdheden en (eigen) verantwoordelijkheden van Cure is daarbij beperkt.

Want elke gemeente bepaalt autonoom het gemeentelijk beleid waaronder de keuze voor inzamelsystematiek (halen of brengen), het serviceniveau (zoals inza-melfrequentie) het acceptatiebeleid (wel of geen diftar, wel of niet betalen voor be-paalde stromen op de milieustraat). De rol van Cure op dit vlak kan onder de taak (GR-tekst) “technische advisering” worden geschaard. Cure adviseert bij gemeen-telijke beleidsinitiatieven op deze terreinen over de technische uitvoerbaarheid. Ook werkt Cure mee aan het voorbereiden van beleidsplannen in de drie gemeen-ten.

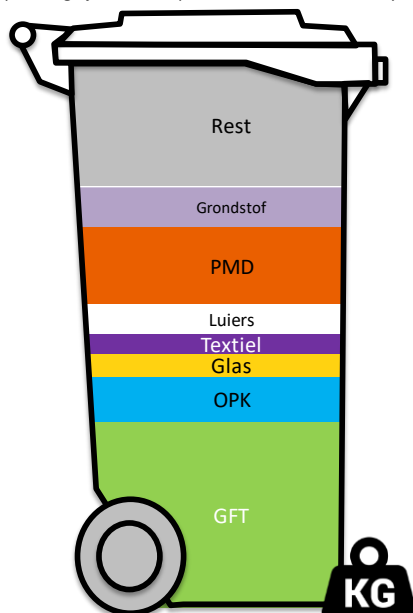
- Min of meer automatisch richt Cure zich op die zaken waarvoor zij wel bevoegd en verantwoordelijk is, namelijk de verwerking van ingezamelde afval- en grondstof-stromen en de mogelijk innovatieve technieken die kunnen bijdragen aan de duur-zaamheidsdoelen van de gemeenten.
- De insteek van Cure en de Cure-gemeenten op Renescience heeft de doorontwik-keling van het afvalbeleid in deze gemeenten redelijk stilgezet gedurende een peri-ode: er zijn tot zeg 2020 weinig grotere beleidswijzigingen doorgezet. Daarom zijn de doelstellingen ook niet dichterbij gekomen en zijn er redelijk gelijkblijvende af-valbeheerprestaties.
- De focus op nascheiden richt zich hoofdzakelijk op plastic verpakkingen en dran-kenkartons in het huishoudelijk restafval. Als goed voorbeeld noemen we de Om-rin-gemeenten (Friesland). Deze gemeenten zijn het verst met nascheiden en ne-men vrijwel allen verdere maatregelen om de afvalscheiding te stimuleren, waar-onder diftar.
- De gemeenten hebben verschillend afvalbeleid in doelstellingen, termijnen, maat-regelen en werken weinig samen. Zo verschillen de doelstellingen op korte termijn van maximaal 150 tot 100 tot 30 kg restafval per inwoner per jaar voor 2025-2030, zijn de maatregelen hoe daar te komen verschillend van diftar met eerste aanzet tot omgekeerd inzamelen tot feitelijk geen maatregelen en zijn de gemeenten weinig bezig met de samenwerking op afvalbeleid binnen Cure.
- De lange termijn doelstellingen van de drie gemeenten convergeren richting 95 tot 100% circulair in 2040 dan wel 2050.
- Cure heeft geen doelstellingen op gebied van afvalbeleid (meegekregen) en han-teert geen format c.q. concept voor een specifiek afvalbeleid van de gemeenten. Er zijn – op basis van de stukken – geen aanwijzingen dat Cure stuurt op eenduidige dienstverlening in de uitvoering.
- Cure zet als enkele jaren voornamelijk in op nascheiding waar het gaat om het kunnen realiseren van de beleidsdoelstellingen. En geeft nog in 2022 aan dat veel

gemeenten de beleidsdoelen op afvalbeleid niet halen. Deze informatie is echter niet volledig: er zijn juist steeds meer gemeenten die laten zien dat zij met een combinatie van bronscheiding (diftar en omgekeerd inzamelen) en nasorteren de beleidsdoelen wel degelijk halen. In figuur 10 en in de bijlagen Grondstoffenmonitor staan de samenstelling van het huishoudelijk restafval.

- De gemeenten verschillen in hun opvatting over de rol van Cure ten aanzien van beleidsvorming: Eindhoven en Geldrop-Mierlo hebben recent (2021) beleid laten vaststellen, Valkenswaard geeft aan dat Cure het initiatief voor beleidsvoorbereiding zou moeten nemen.

Samenstelling huishoudelijk fijn restafval

Gebaseerd op 212 kg fijn restafval per inwoner en sorteeraanlyse.

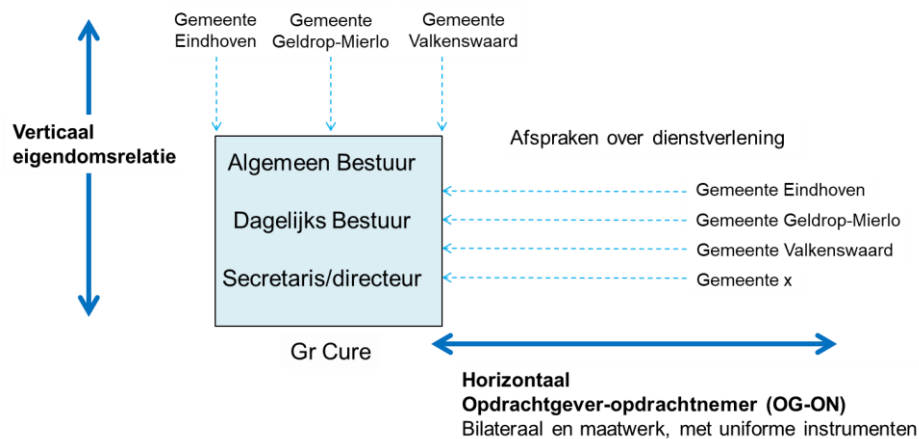

Figuur 10 Samenstelling huishoudelijk restafval (kg/inw/jaar)

78% Herbruikbare grondstoffen in het restafval

3. Gemeenschappelijke Regeling Cure

In dit hoofdstuk wordt het functioneren en presteren van de gemeenschappelijke regeling Cure beschreven. Voor de beschrijving van het besturingsmodel gebruiken we het volgende figuur. Het figuur maakt onderscheid tussen de verticale eigendomsrelatie van de drie gemeenten (governance) en de horizontale relatie (opdrachtgever-opdrachtnemer).

Figuur 11 Modelmatige weergave besturingsmodel Cure

3.1 Sturing via de eigendomslijn

De colleges van de gemeenten Eindhoven, Geldrop-Mierlo en Valkenswaard hebben gezamenlijk de gemeenschappelijke regeling Cure opgericht met als doel: behartigen van – en tot stand brengen van een samenwerking tussen – de deelnemende gemeenten op het terrein van beheer van huishoudelijke afvalstoffen en daarmee samenhangende taken, met in achtneming van de Wet milieubeheer en het door de overheid gevoerde afvalstoffenbeleid. Cure mag ook van één of enkele deelnemende gemeenten aanvullende opdrachten aannemen om belangen te behartigen. Hiervoor gelden specifieke kostendoorrekeningen.

Voor dit doel heeft de regeling een uitvoerende en een staftaak. De uitvoerende taak is gericht op de inzameling, vervoer en opslag van afvalstoffen, het beheer en vermarkten van afvalstoffen en de klachtenafhandeling. De staftaak is gericht op onder meer technische advisering inzake afvalbeleid, afvalinzameling en afvalverwerking aan de gemeenten, kenniscentrum voor vermarkten van afvalstoffen, projectuitvoering, afvalregistratie, communicatie en de bedrijfsvoering van de GR.

Het bestuur van de regeling berust bij het Algemeen Bestuur (AB) en Dagelijks Bestuur (DB). In het AB nemen per deelnemende gemeente 2 leden plaats, waarvan er één in het DB-zitting neemt. De AB vergaderingen zijn openbaar. Het AB stelt een reglement van orde vast voor de taakopvatting van het DB. De vergaderingen van het DB zijn niet

openbaar. Het AB kiest de voorzitter van het AB en DB. Voor de regeling wordt een directeur benoemd in de vorm van een secretaris van de regeling. Dit wordt op voordracht van het DB door het AB gedaan. Voor de verdere uitvoering heeft de secretaris een staf. De staf geeft uitvoering aan de staftaken van de regeling. Artikel 25 van de GR meldt dat de rechtspositieregeling voor het personeel van gemeente Eindhoven van toepassing is voor het personeel in dienst van het lichaam. Gesprekspartner van Cure geeft aan dat het merendeel van het personeel de TLN cao¹² volgt.

Het AB stelt de meerjaren- en jaarlijkse beleidsplannen vast, inclusief de meerjarenraming. En stelt verder de begroting vast, de rekening, de winstbestemming/verliesdekking, voorwaarden van toetreding en uittreding, en deelnemingen in andere vennootschappen of regelingen. Het DB bereidt deze stukken voor en heeft aanvullend de bevoegdheid tot het aangaan van samenwerkingsverbanden met derden en geldleningen binnen het investeringsplan.

Betrokkenheid van de gemeenteraad

De rol van de gemeenteraden is geregeld in artikel 26, lid 3 waarin de gemeenteraden in staat gesteld worden om een zienswijze op de begroting te geven aan het DB. Het DB biedt de zienswijzen samen met de ontwerpbegroting aan het AB aan. Verder vindt elk 5^e jaar na oprichting (opgericht in 2013, eerste evaluatie in 2017 en tweede in 2022) plaats. En omvat in elk geval een analyse naar de prijs-kwaliteitverhouding van de verrichte diensten, juridisch functioneren en administratief beheer.

Vanuit de gesprekken met vertegenwoordigingen van de drie gemeenteraden komen de volgende punten naar voren over de (gewenste) betrokkenheid:

- 1) Cure is een goede uitvoerder van de inzameling van het huishoudelijk afval. Er is tevredenheid bij inwoners over de kwaliteit van de geleverde dienstverlening en de afvalstoffenheffing is onder controle.
- 2) Het is voor een aantal raadsleden onduidelijk waarom de gemeente participeert in de gemeenschappelijke regeling en welke doelen de gemeente nastreeft in de samenwerking met de andere deelnemers in de regeling.
- 3) Het Renaissanceproject heeft veel tijd en aandacht gevraagd vanuit de gemeenteraad, dat geeft ook een bepaalde kleuring aan de projecten die door Cure in het vervolg worden opgepakt.
- 4) De sturing via enkel een zienwijze op de begroting wordt als beperkend en onvoldoende ervaren.
- 5) Sommige raadsleden vinden Cure te klein als organisatie om innovaties te ondernemen, sommige raadsleden geven aan dat het elektrisch rijden en het nieuwe pand goede voorbeelden zijn van het functioneren van Cure.

¹² Cao Beroepsgoederenvervoer.

De onderzoeker hebben in drie afzonderlijke sessies met de raden c.q. raadsleden een toelichting gegeven op dit rekenkameronderzoek en gevraagd naar de ervaringen en aandachtspunten met betrekking tot Cure. Enkele specifieke reacties die daarbij zijn gegeven vindt u in het volgende overzicht.

Enkele specifieke reacties raadsleden Eindhoven

- Een gemeenschappelijke regeling met één grote gemeente en twee kleinere leidt tot een bepaalde dynamiek.
- Het is lastig om onderscheid te maken waar de gemeente voor verantwoordelijk is en waar Cure. Bijvoorbeeld met betrekking tot bijplaatsing. Wie draagt nu de verantwoordelijkheid voor het oplossen en aanpakken van dit probleem?
- Een absolute strategie (met strategische koers en concrete ambities) ontbreekt.
- Versnelling en gedragsbeïnvloeding staan nu als speerpunten in het bestuursakkoord. Dit vergt een aanpak waarvoor andere kwaliteiten benodigd zijn. Is Cure daar de partij voor?

Enkele specifieke reacties raadsleden Geldrop-Mierlo

- Cure is voornamelijk onze ophaaldienst en draagt zorgt voor de verwerking van de ingezamelde afval- en grondstoffen.
- Een redelijk 'eigenwijze' inzameldienst die – vooral in het verleden – met ongevraagde (nascheidings) initiatieven is gestart.
- De boodschap (van de raad aan college en Cure) om vroegtijdiger te informeren is bij Cure wel goed aangekomen en er is verbetering.
- Desondanks zijn raadsleden minder tevreden over de informatie en communicatie op het gebied van projecten en onderzoeken die in Cure-verband worden uitgevoerd.
- Het recente proces van beleidsanalyse en -voorbereiding is voornamelijk door de gemeente zelf uitgevoerd. Cure heeft meegekeken, want moet het beleid uiteindelijk uitvoeren, maar had geen zware rol.
- Gemist wordt het "leren van elkaar". Cure als platform voor samenwerking en kennisdelen tussen en door de gemeenten.

Enkele specifieke reacties raadsleden Valkenswaard

- Uitvoerend is Cure een goede organisatie. Maar of ze daarmee ook goed zijn op beleidsmatig en innovatief gebied is de vraag. Ook vanwege de schaalgrootte. Wellicht moet overwogen worden dat Cure zich volledig richt op de uitvoering van inzameldiensten. En voor de ontwikkeling van (gemeentelijke) afval- en grondstoffenbeleid een andere vorm/organisatie wordt gevonden.
- Cure kan feitelijk onvoldoende functioneren in deze vorm met één heel grote gemeente en twee kleine(re) gemeenten. Dit geeft onvoldoende balans. Gevoelsmatig: Eindhoven bepaalt.
- De kaders vanuit de raad Valkenswaard zijn uit 2012 (gemeentelijk afvalplan) en

dat maakt het lastig om scherp te hebben waarop gecontroleerd en gestuurd kan worden.

Analyse jaarrekening en jaarverslag Cure

Cure brengt jaarlijks een jaarverslag uit waarmee de regeling een beschrijving geeft van de uitgevoerde activiteiten en financiële gegevens. In de P&C cyclus wordt met het jaarverslag verantwoording afgelegd. Op basis van analyse van het jaarverslag 2021 vallen de volgende zaken op:

- In de jaarcijfers zijn de voorbereidingskosten opgenomen voor het nascheidingsproject (€ 250.000)¹³.
- Er zit een groot verschil in het investeringsbedrag voor vrachtwagens en de realisatie (€ 3,4 miljoen voordelig). Deze wordt in het jaarverslag niet verder geduid¹⁴.
- In de realisatiecijfers 2020 zijn de afboekingen van Renescience opgenomen, hetgeen leidt tot een groot negatief saldo ten opzichte van begroting. Tegelijkertijd zijn er behoorlijke afwijkingen te zien op: overhead (€ 428.000 nadelig) en direct personeel (€ 186.000 nadelig). De voordelen uit de verwerkingskosten, inzamelmiddelen en tractie vallen daarbij in het niet.
- Op pagina 39 zijn de realisatiecijfers opgenomen van 2018 en 2019 en begroting 2019. Dat zou 2020 moeten zijn¹⁵.
- Over de bezoldiging directeur: op pagina 63 van het jaarverslag 2021 wordt melding gemaakt van de bezoldiging van de directeur. Daarin is ook de omvang van het dienstverband vermeld, namelijk 1,11 Fte. Dit wordt verder niet toegelicht¹⁶.
- Over de bezoldiging AB: op pagina 64 van het jaarverslag 2021 blijkt dat leden van het Algemeen Bestuur een bezoldiging hebben ontvangen, en deze terug moeten betalen¹⁷.

Jaarverslag en rekening worden door Cure zelf opgesteld en de rekening gecontroleerd door de accountant. Dit wordt aangeboden aan het DB van Cure. Deze keurt het concept

¹³ Vanuit Cure wordt – het kader van een ambtelijk wederhoor (check op juistheid) – aangegeven dat de voorbereidingskosten voor nascheiding ultimo 2021 € 0 zijn. De balanspost is in 2021 grotendeels vrijgevallen (desinvestering) en een bedrag ad € 350.000 (de waarde van de ondergrondse aanleg van energievoorzieningen en van de vergunning) is geherrubriceerd naar de Materieel Vaste Activa, Terreininrichting.

¹⁴ Cure: “de reden is vertraging in aanbestedingstrajecten en lange levertijden voor zero-emissievoertuigen.”

¹⁵ Cure: “een vervelende fout die onopgemerkt is gebleven. (Alleen) de kolomtitels zijn fout, de cijfers kloppen wel.”

¹⁶ Cure: “binnen de GR wordt een dienstverband van 36 uur per week gezien als 1 fte. De directeur heeft een dienstverband van 40 uur per week. Dat is dus 1,11 fte.). Verder valt op dat de bezoldiging gestegen is tussen 2020 en 2021 met afgerond € 23.000. De bezoldiging blijft ook met de stijging dus onder de WNT-norm.

¹⁷ Cure: “dit is een kopieerfout die tot op heden onopgemerkt is gebleven. Er is dus géén bezoldiging aan bestuursleden betaald, en er hoeft niets te worden terugbetaald.”

goed en zet deze ter vaststelling door aan het AB. Het AB stelt het verslag en rekening definitief vast en neemt een besluit over het resultaat. De stukken worden nadien ter informatie aan de raden verstuurd. Met ingang van 2023 moet Cure de stukken (die zijn besproken en besloten in het AB) publiceren via de website.

3.2 Sturing in de opdrachtgever-opdrachtnemer relatie

Het opdrachtgever-opdrachtnemerschap is op drie manieren vastgelegd: via de regeling, via het beleid en via de afvalstoffenverordening en bijbehorend besluit.

Het takenpakket uit de regeling is de basis voor de inrichting van het opdrachtgever-opdrachtnemerschap tussen Cure en de drie gemeenten, maar geeft ook de mogelijkheid om aanvullend taken af te spreken tussen één of enkele gemeenten en Cure. Voor de drie Cure-gemeenten geldt hierbij dat zij dezelfde taken van Cure afnemen en dat Cure aanvullend specifieke dienstverlening op het beheer en onderhoud van ondergrondse containers voor enkele buurgemeenten vervult.

Tabel 1 Dienstverlening per Cure-gemeente (bron Cure jaarverslag 2021)

	Eindhoven	Geldrop-Mierlo	Valkenswaard
Beheer afvalketen	x	x	x
Vermarkten afvalstromen	x	x	x
Inzameling restafval	x	x	x
Inzameling GFT	x	x	x
Inzameling grof huishoudelijk afval	x	x	
Inzameling kunststof			x
Inzameling PBD	x	x	
Inzameling papier	x	x	x
Inzameling glas	x	x	x
Inzameling van KGA	x	x	x
Inzameling textiel	x	x	x
Beheer milieustraat	x	x	x
Containerbeheer	x	x	x
Diftar-dataverwerking		x	
Zwerfvuil opruimen rondom containers	x	x	x
Overig (inzameling kerstbomen, acties buurt, inzameling medicijnen)	x		

18

Het afvalbeleid is voor de drie gemeenten verschillend ingevuld. Gemeenten Eindhoven en Geldrop-Mierlo hebben in 2021 het afvalbeleid vastgelegd en gemeente Valkenswaard in 2012. De richting van dit afvalbeleid is duidelijk: naar een afvalloze maatschappij op lange termijn. De weg om daar te komen verschilt per gemeente, de samenwerking tussen de gemeenten strekt niet tot beleidsniveau.

In de afvalstoffenverordening en het bijbehorende uitvoeringsbesluit zijn de inzamelfrequenties en aanbiedregels voor het afval in de gemeenten opgenomen. De afvalstoffenverordening van gemeente Eindhoven is in 2021 vastgesteld, voor de gemeente Geldrop-Mierlo in 2022, en gemeente Valkenswaard in 2022. Verdere afspraken komen voort uit

¹⁸ Uit KplusV (2022).

de afvalstoffenverordening en uitvoeringsbesluiten van de gemeenten en de vertaling daarvan naar de begroting van Cure.

Verdere prestaties zoals responstijd bij meldingen, rapporteren over geleverde prestaties, kwaliteitsniveau van voertuigen (beeld, duurzaamheid), minimaliseren van overlast voor omwonenden, et cetera, zijn verder niet vastgelegd in bijvoorbeeld een dienstverlenings-overeenkomst of service level agreement.

Uitkomsten periodieke evaluatie governance

De gemeenschappelijke regeling wordt elke 5 jaar geëvalueerd. De evaluatie in 2017 is uitgevoerd door KplusV. De bevindingen zijn destijds weergegeven in een implementatieplan (zie bijlage C). Alle in het plan opgenomen onderdelen zijn in de loop van de jaren daarna uitgevoerd. Het laatste onderdeel dat is uitgevoerd betrof het functiehuis. (zie bijlage C bij 7.).

De meest recente evaluatie is begin 2022 door het AB afgerond met het aannemen van een implementatieplan. Deze evaluatie is uitgevoerd door KplusV. In dit implementatieplan zijn de volgende acties benoemd:

- *Algemeen strategisch*: accordering van de evaluatie door de colleges van de drie gemeenten, uitwerking van strategisch beleidsplan Cure (najaar 2022) en daarmee agendering van de toekomstbestendige schaal van GR Cure met het oog op afvaldoelstellingen en effectieve en efficiënte bedrijfsvoering.
- *Te maken keuzes die leiden tot een aanpassing van de GR tekst*: aanpassingen op basis van de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen en aanvullend voorstellen om versterking van de democratische legitimatie te organiseren, explicitering van de adviestaken van Cure voor afvalbeleid, explicitering van het takenpakket. Deze maatregel ligt – volgens het implementatieplan – bij de colleges en gemeenteraden in de zin van een visievorming op Cure.
- *Aanpassing van de GR tekst*: naast tekstuele en wettelijke noodzakelijke aanpassingen, aanpassing van de reguliere evaluatie naar eens in de 4 jaar, verplicht versus optioneel takenpakket in de af te nemen dienstverlening van Cure.
- *Structuur systeem en bedrijfsvoering*: doorontwikkeling van personeelsbeleid als onderdeel van het strategisch beleidsplan, inzet van communicatie (afgerond), vertaling van strategisch plan naar prestatie-indicatoren, prolongeren van adequate financiële beheer van Cure.
- *Samenwerking met gemeenten: prestaties en uitvoering*: adviseren over het bereiken van een trendbreuk in de milieuprestaties en verbeteringen in de dienstverlening.
- *Samenwerking gemeenten: relationeel*: expliciteren van de taken van gemeenten versus de taken van Cure en bijbehorende overlegstructuur (afgerond).
- *Ontwikkeling en innovatie*: acties om tot een goede projectgovernance voor de nascheiding te komen.

Cure in de relatie college-gemeenteraad

De gemeenteraden staan – conform de inrichting van de regeling – op afstand van het functioneren. Er zijn feitelijk drie mogelijkheden voor de raden om sturing te geven:

1. Bij oprichting van de regeling worden de kaders meegegeven en kunnen wensen of bedenkingen meegegeven worden aan het college.
2. Het meegeven van zienswijzen op de begroting van Cure.
3. Het formuleren van kaders voor het college, waarbinnen Cure gehouden is aan de uitvoering daarvan.

Oprichting van de gemeenschappelijke regeling

Op basis van Wet gemeenschappelijke regeling artikel 1.3 en 1.4 hebben gemeenteraden invloed op de inrichting van de gemeenschappelijke regeling bij oprichting. Zij worden in de gelegenheid gesteld hun zienswijze te geven op het voornemen een regeling in te richten (artikel 1.3) en moeten toestemming verlenen aan het college (artikel 1.4). Verder mogen zij alleen bij zwaarwegende argumenten hun toestemming onthouden. Feitelijk vormt daarmee het toetredingsbesluit een kader voor het college bij de inrichting, taken, doelen en het functioneren van de gemeenschappelijke regeling.

Geldrop-Mierlo (30 oktober 2012): De raad geeft het college toestemming om de gemeenschappelijke regeling op te richten met de andere twee gemeenten. De tarieven mogen als gevolg van de nieuwe regeling niet stijgen. Het gaat om een langdurige samenwerking, waarbij het gemeentelijk beleid het kader is (en de uitvoering van taken voeding geeft aan het beleidsproces) en geen commerciële taken (bedrijfsafval).

Eindhoven (13 november 2012): De raad geeft het college toestemming om de gemeenschappelijke regeling op te richten met de andere twee gemeenten. De tarieven mogen als gevolg van de nieuwe regeling niet stijgen. In het raadsvoorstel is benoemd dat beleid bij de gemeenten blijft, maar dat Cure een adviserende rol krijgt bij de doorwerking van het beleid in de uitvoering. Verder wordt een voordeel verwacht op kennis (ontwikkeling), vermarkting van afval- en grondstoffen en registraties.

Valkenswaard (20 december 2012): De raad geeft het college toestemming om de gemeenschappelijke regeling op te richten met de andere twee gemeenten. De wettelijke taken op het gebied van het beheer van huishoudelijke afvalstoffen dienen ook ná 2013 geborgd te zijn op een zodanige wijze dat de werkzaamheden op een kostenefficiënte, marktconforme en bovenal flexibele wijze uitgevoerd worden. De randvoorwaarde daarbij is dat de hoogte van de tarieven van de afvalstoffenheffing niet mag stijgen.

Zienswijzen op de begroting en andere raadsstukken

In de praktijk is Cure verlengd lokaal bestuur. Oftewel als ware een eigen afdeling van de gemeente. In de regeling is daartoe opgenomen dat de gemeenteraden hun zienswijze kunnen geven op de begroting. Verder worden de jaarstukken van Cure ter kennisname aan de gemeenteraden gestuurd. De volgende tabel geeft een overzicht van hetgeen met betrekking tot Cure in de gemeenteraden behandeld is en wordt in de afgelopen jaren.

Tabel 2 Overzicht behandeling Cure in de gemeente

	Task-force ¹⁹	Vijfjaarlijkse Evaluatie	Begroting	Jaarstukken	Voortgangsrappor- tages	Nascheiding	Overige
Eindhoven	Ter kennisname.	Geen brief te vinden in raadsinformatiesysteem.	Jaarlijks een zienswijze.	Ter kennisname.	Ter kennisname.	Als onderdeel van strategisch beleid.	Afval-scheiding in een notendop (1A4).
Geldrop-Mierlo	Geen brief gevonden in raadsinformatiesysteem.	Geen brief te vinden in raadsinformatiesysteem.	Jaarlijks een zienswijze.	Ter kennisname, gevolgd door raadvragen.	Ter kennisname.	Geen informatie te vinden in raadsinformatiesysteem. ²⁰	
Valkenswaard	Geen brief vanuit Cure, wel een informatiebrief over de stand van zaken vanuit het college.	Geen brief te vinden in raadsinformatiesysteem.	Jaarlijks een zienswijze.	Ter kennisname.	Ter kennisname.	Themabijeenkomst in de gemeenteraad (mei 2021).	

In bijlage D vindt u een samenvatting van de zienswijzen die door de drie raden in de afgelopen jaren zijn gegeven. In het algemeen wordt de begroting voldoende transparant en duidelijk beoordeeld. De raad van Eindhoven geeft in het algemeen een uitgebreide reactie op de begroting. De raden van Geldrop-Mierlo en Valkenswaard hebben veelal geen inhoudelijke opmerkingen, maar geven jaarlijks aan dat Cure zich moet blijven inspannen om verhoging van afvalstoffenheffing voor de inwoners te stoppen.

Vanuit deze analyse is duidelijk dat Cure vanuit de eigendomslijn de jaarstukken en begroting met de gemeenteraden tijdig deelt en de gemeenteraden zelf aan zet zijn om deze te agenderen en bespreken. Voor de zienswijze op de begroting wordt daartoe in alle drie de gemeenten ook actie ondernomen vanuit de raden. De uitkomst van de vijfjaarlijkse

¹⁹ In ambtelijk wederhoor meldt Cure: In alle drie Cure-gemeenten is op dezelfde dag, dezelfde brief gestuurd over het advies van de Taskforce en het besluit van het DB daarop.

²⁰ In ambtelijk wederhoor (feitencheck) meldt Cure: In Geldrop-Mierlo heeft de raad verzocht om een evaluatie van het project REnescience. Deze is daarna naar alle drie de gemeenten gestuurd.

evaluatie is in geen van de drie raadsinformatiesystemen terug te vinden.

Vanuit de opdrachtgeversrol is er een diffuus beeld. Enerzijds deelt Cure voldoende informatie door middel van de voortgangsrapportages en begroting over de (voortgang) van projecten en financiële consequenties. Anderzijds is een concrete opdracht voor bijvoorbeeld het financieren van het nascheidingsproject niet door de gemeenteraad genomen, maar ligt dit bij het Algemeen Bestuur van de regeling. Dit wordt ook in de evaluatie door KplusV bevestigd: “de gemeenteraden hebben *het gevoel* dat zij onvoldoende geïnformeerd worden over de niet-reguliere bedrijfsvoering (innovatieve ontwikkelingen)”.

3.3 Benchmark huishoudelijk afval

De drie gemeenten nemen alle drie deel aan de benchmark Huishoudelijk Afval van de NVRD²¹. Bij de benchmark worden gemeenten met elkaar vergeleken op basis van milieu, inzamelkosten, dienstverleningsscore en bedrijfsvaardigheden. De volgende tabel geeft de uitkomsten weer voor de drie gemeenten, op basis van de rapportages 2021²².

Tabel 3 Overzicht uitkomsten benchmark 2021 (peiljaar 2020)

	Eindhoven Score t.o.v. benchmark	Geldrop-Mierlo Score t.o.v. Cure	Valkenswaard Score t.o.v. benchmark
Milieu – Restafval (kg/inw)	Boven het gemiddelde	Onder het gemiddelde	Boven het gemiddelde
Kosten – Fijn restafval (€/aansluiting) ²³	Boven het gemiddelde	Onder het gemiddelde	Boven het gemiddelde
Kosten – GFT (€/aansluiting)	Onder het gemiddelde	Onder het gemiddelde	Gelijk aan gemiddelde
Dienstverlening – Score dienstverlening grondstoffen	Onder het gemiddelde	Boven het gemiddelde	Onder het gemiddelde
Bedrijfsvaardigheden - Arbeidsproductiviteit	Boven het gemiddelde	Onder het gemiddelde	Onder het gemiddelde

Kleur = gunstig ten opzichte van benchmarkgemiddelde

Kleur = ongunstig ten opzichte van benchmarkgemiddelde

Het is opvallend dat een vergelijking op het niveau van Cure ontbreekt bij deze analyses: op basis daarvan kunnen de prestaties van Cure afgeleid worden. Op basis van de benchmarkgegevens zelf is het lastig om te bepalen in welke mate Cure wel of niet goed functioneert ten opzichte van andere samenwerkingsverbanden. De volgende paragraaf zoomt nader in op de kostenefficiëntie van het afvalbeheer in de drie gemeenten.

²¹ Koninklijke Vereniging voor Afval- en Reinigingsmanagement. Branchevereniging.

²² De rapportage Geldrop-Mierlo heeft een afwijkende opzet ten opzicht van de rapportages Eindhoven en Valkenswaard. In de volgende paragraaf heeft IPR Normag de uitkomsten van de drie benchmarks bewerkt (voor wat betreft het onderdeel kosten-efficiëntie).

²³ In paragraaf 3.4 volgt een nadere analyse van de (inzamel)kosten. Daar wordt ook geconstateerd dat de interpretatie van de cijfers (in de bestuursnotitie) niet correct is.

3.4 Kostenefficiëntie huishoudelijk afvalbeheer

De kosten voor inzamelen

Cure doet, c.q. de Cure-gemeenten doen periodiek (om het jaar) mee aan de Benchmark Huishoudelijk Afval die onder auspiciën van de NVRD en Rijkswaterstaat wordt uitgevoerd. In deze benchmark vergelijken gemeenten en publieke organisaties hun aanpak en prestaties op het gebied van afvalbeheer. Op basis van deze benchmark wordt ook inzicht verkregen in de kostenefficiëntie van het huishoudelijk afvalbeheer in de drie gemeenten en door Cure, ten opzichte van referentie gemeenten en publieke organisaties. Voor een goede vergelijkbaarheid worden referentiegemeenten en -organisaties ingedeeld in hoogbouwklassen A tot en met D. Geldrop-Mierlo en Valkenswaard vallen in hoogbouw klasse C (20 t/m 29% hoogbouw), Eindhoven in klasse B (30 t/m 49% hoogbouw).

Cure presenteert de uitkomsten aan het dagelijks bestuur van de gemeenschappelijke regeling in een bestuursnotitie. Het meest recente peiljaar is 2020. Dit betekent dat in de komende maanden een nieuwe benchmarkrapportage peiljaar 2022 beschikbaar zal zijn.

IPR Normag heeft op basis van de beschikbare benchmarkrapportages (peiljaar 2020) een samenvattend overzicht gemaakt van de inzamelkosten. Zowel de kosten per aansluiting als de kosten per ton. De score ten opzichte van de referentiegroep wordt geduid met een verkeerslicht: **groen** = beter dan het klasse-gemiddelde (< 5%), **oranje** = gelijk aan klasse-gemiddelde (-5 tot + 5% verschil) en **rood** = slechter dan het klasse-gemiddelde (> 5%).

Vooraf is belangrijk om te melden dat de kostenefficiëntie van het afvalbeheer sterk samenhangt met de beleidseffectiviteit c.q. de mate waarin de gemeente erin slaagt de hoeveelheid huishoudelijk restafval te verminderen, en meer recyclebare grondstoffen gescheiden in te zamelen. Het verwerken van huishoudelijk restafval is ten opzichte van het recyclen van gescheiden grondstoffen in het algemeen (fors) duurder. Niet in de laatste plaats vanwege de fiscalisering van het verbranden van restafval, waarbij voor elke ton inmiddels € 35,70 Afvalstoffenbelasting moet worden betaald. Dit betekent dat de kosten voor het inzamelen van huishoudelijk restafval per huishouden hoog zijn ten opzichte van de benchmark, maar de inzamelkosten van restafval per ton juist laag vanwege de (zeker in Eindhoven en Valkenswaard) grote hoeveelheid huishoudelijk restafval. Dit is dus een nuancerende opmerking. Daar staat echter tegenover dat de kosten per aansluiting tot uiting komen in de afvalstoffenheffing die door de inwoners moet worden opgebracht.

Figuur 12 Benchmark - Inzamelkosten per materiaalstroom (bewerking IPR Normag)

Inzamelkosten per materiaalstroom (€ per aansluiting)

	Valkens- waard	Geldrop Mierlo	Benchmark klasse C	Eindhoven	Benchmark klasse B
Fijn restafval	30 ●	21 ●	28	32 ●	30
Groente, fruit en tuinafval (GFT)	18 ●	9 ●	18	9 ●	17
Oud papier en karton	7 ●	12 ●	11	9 ●	13
Plastic, metalen en drankenkartons	4 ●	13 ●	13	2 ●	13
Glas verpakkingen	3 ●	2 ●	3	2 ●	3
Textiel	1 ●	2 ●	2	1 ●	2
Grof vuil aan huis	0	38 ●	4	0	4
Milieustraat	29 ●	nb	18	17 ●	16
Bijplaatsingen	0	nb	3	2 ●	2

Inzamelkosten = de kosten die gemoeid zijn met de inzameling (tot aan overslag), exclusief overhead en winstoverslag en BTW. Deze kosten bestaan uit personele kosten, voertuigkosten en kosten van inzamelmiddelen (kapitaallasten, beheer- en onderhoudskosten). Grofvuil Geldrop-Mierlo inclusief bijplaatsing.

Legenda	● beter dan het klassegemiddelde < 5%
	● gelijk aan klassegemiddelde max -5 tot + 5%
	● slechter dan klassegemiddelde > 5%

Bron: Benchmark Huishoudelijk Afval, NVRD, peiljaar 2020. Bewerking IPR Normag.

Op basis van deze tabel wordt geconcludeerd dat de kostenefficiëntie van Cure voor de meeste materiaalstromen vergelijkbaar of beter is in vergelijking met referentiegemeenten- en publieke organisaties. Wel is een aantal uitkomsten opvallend zoals een aantal forse afwijkingen van het benchmark gemiddelde. Wat IPR Normag betreft aanleiding voor nadere verklaring.

Het nadeel van deze benchmark is dat uitsluitend de kosten voor het verzamelen worden meegenomen. Ten opzichte van de totale kosten (Begroting 2020 herzien) zijn slechts 47% (gewogen gemiddeld) van de totale kosten onderdeel van deze benchmark. Zie Bijlage F.

Zowel in gesprekken met ambtelijk betrokkenen als ook met Cure wordt door henzelf gewezen op de mate waarin deze benchmark geschikt is om de prestaties van Cure te beoordelen. “Deze Benchmark geeft geen goed beeld van de Cure organisatie omdat de benchmark activiteiten vergelijkt die in ons geval versnipperd liggen over Cure en de gemeentelijke afdelingen en daardoor geen betrouwbare info geven over Cure.”

Daarom bevelen wij aan om mee te doen met een andere benchmark variant. De Benchmark Huishoudelijk Afval variant Vergelijking Gemeenten. Daarbij worden de afvalbeheerprestaties en alle kosten van het afvalbeheer in elk van de drie gemeenten vergeleken met andere (niet geanonimiseerde) gemeenten. In deze gemeenten-benchmark worden alle kosten voor het huishoudelijk afvalbeheer mee beoordeeld. Dus niet alleen de kosten voor het verzamelen, maar ook de kosten voor de verwerking en andere (algemene) kosten aan de kant van Cure én de gemeente zelf. Een nadere verdieping (kosten gemeente versus kosten Cure) is dan nog wel nodig. Op basis hiervan kan een beter beeld worden gekregen van de (integrale) kostenefficiëntie van de gemeente en Cure.

Definitie Inzamelkosten conform de in Cure verband gevolgde **benchmark Bedrijfsvergelijking**: de kosten die gemoeid zijn met de inzameling (tot aan overslag), exclusief overhead en winstoverslag

en BTW. Deze kosten bestaan uit personele kosten, voertuigkosten en kosten van inzamelmiddelen (kapitaallasten, beheer- en onderhoudskosten). Dus ook exclusief verwerkingskosten.

Definitie afvalbeheerkosten conform de **benchmark Vergelijking Gemeenten**: = de totale kosten die gemoeid zijn met het gemeentelijk afval- en grondstoffenbeheer (inzamelkosten, overslag en transportkosten, verwerkingskosten, overige kosten waaronder communicatie, handhavingen beleidskosten), verminderd met de opbrengsten uit het Afvalfonds.

Nota bene

In de Bestuursnotitie Uitkomsten Benchmarkonderzoek 2020 (Cure, 2 november 2021) staan twee verkeerde verwijzingen (en daarmee verkeerde conclusies) ten aanzien van de kostenprestaties. Er wordt vermeld dat de inzamelkosten in de gemeente Eindhoven en Valkenswaard lager (dus beter) zijn dan het gemiddelde in de benchmark. Echter de inzamelkosten zijn juist hoger dan het gemiddelde in de benchmark.

Overheadkosten Cure (verhouding direct – indirecte functies)

Voor een beoordeling van de verhouding direct versus indirecte functies van Cure (de overhead) is gebruik gemaakt van de Benchmark Overhead Overheidsorganisaties op het gebied van afvalbeheer. Deze benchmark geeft inzicht in de opbouw en hoogte van de overhead van circa 15 overheid gedomineerde bedrijven (ongeveer de helft van het aantal overheid gedomineerde organisaties (GR/NV) in Nederland) vergelijkbaar met GR Cure. Het uitvoeren van een dergelijk benchmark vergt een vrij gedetailleerde analyse van de werkprocessen, waarna op de verschillende functies van de overhead afzonderlijke analyses kunnen worden gemaakt. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in drie hoofdfuncties (management en aansturing, direct ondersteunend aan het primaire proces en indirect ondersteunend). Deze benchmark geeft zodoende inzicht in de volgende (ondersteunende) werkprocessen:

- Financiën
- Personeel & Organisatie
- Automatisering/ICT
- Klantenservice en secretariaat
- Huisvesting en facilitair
- Beleid en communicatie
- Accountmanagement
- Productie- en bedrijfsbureauproces
- Wagenpark en materieelbeheer
- Beheer Openbare Ruimte (BOR)

Binnen de budgettaire kaders van dit rekenkameronderzoek is een dergelijk uitgebreid onderzoek niet mogelijk. De beschikbare benchmarkgegevens bieden echter wel een goede referentie om uitspraak te doen over de algemene kosten c.q. overhead van Cure zolang dit op een hoog aggregatieniveau wordt gedaan.

Op basis van de begroting Cure 2022 is het aandeel van de overhead ten opzichte van de totale kosten bepaald. Voor de vergelijkbaarheid met de benchmark waarden zijn de verwerkingskosten in mindering gebracht op de totale kosten. Het overhead aandeel in de Cure organisatie bedraagt zodoende 33,4%.

Tabel 5 Begroting Cure op hoofdcategorie

Begroting 2022 (x € 1.000,-)	
Programma Afval	
Direct personeel	6.676
Tractie	3.499
Inzamelmiddelen	2.493
Verwerking	8.004
Diensten derden	262
Overige directe kosten	1.148
Omzet buiten begroting	-88
	21.994
Programma overhead	
Indirect personeel	2.734
Overige indirecte kosten	1.644
Projecten	295
	4.673
Totaal	€ 26.667

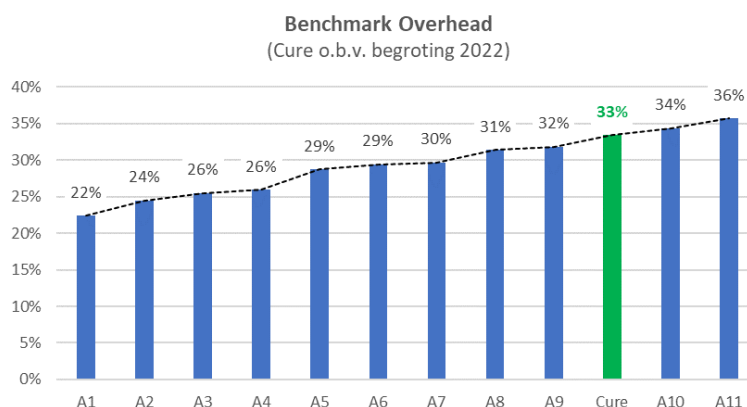
Bron: Onwerpbegroting 2022, GR Cure.

Tabel 4 Bepaling overhead Cure

Bepaling overhead tbv benchmark IPR Normag	
Directe kosten excl. verwerking	13.990
Overhead	4.673
Aandeel percentage overhead	33,4%

De volgende grafiek projecteert het aandeel van de overhead van Cure binnen de referenties van de benchmark. De waardes variëren van 22 tot 36%. Het gewogen gemiddelde bedraagt 30%. De overhead van Cure bevindt zich met 33% aan de hogere kant van de bandbreedte.

Tabel 6 Verhouding overhead Cure vs. benchmark Overhead Overheidsorganisaties

Hierbij moet worden opgemerkt dat 'projectkosten' toe worden gerekend aan de overhead. Dit wordt ook gedaan bij de andere organisaties in de benchmark, echter projectkosten hebben een incidenteel karakter. Indien we de overhead van Cure corrigeren voor de projectkosten (€ 295.000, -) dan bedraagt de overhead circa 31%. Dit is dicht bij het (gewogen) gemiddelde.

3.5 Investerings en risicomanagement

Cure beschikt over materieel en andere duurzame productiemiddelen en activa zoals gebouwen en infrastructuur. Deze zijn geactiveerd op de balans van Cure en worden onderhouden (klein en groot onderhoud) en waar nodig vervangen (investering) binnen de financiële huishouding van Cure. De inzet van (inzamel)middelen en kapitaalgoederen geschiedt nagenoeg geheel ten behoeve van de inzameldiensten in opdracht van de

deelnemende gemeenten. Cure is niet afhankelijk van andere inkomstenbronnen ter dekking van de jaarlijkse exploitatielasten, welke nagenoeg geheel worden gedekt uit de afvalstoffenheffingen in de drie gemeenten. Hiermee is sprake van een bescheiden risico-profiel.

De gemeenten houden rekening met de volgende (on)zekerheden:

- **Reguliere inzameldienstverlening** is over het algemeen goed voorspelbaar en ook goed te begroten. Tenzij een (beleids)wijziging in bijvoorbeeld service (frequentie) of methode moet worden geïmplementeerd. Echter een dergelijke beleidswijziging geschiedt uitsluitend op aangeven (na een besluit) van de betreffende gemeente.
- **Afvalbe- en verwerking.** Op dit gebied is de dynamiek het grootst. Als gevolg van marktontwikkelingen kunnen verwerkingstarieven dalen en stijgen. Cure rekent per materiaalstroom het verwerkingstarief door aan de gemeente. Voor alle gemeenten geldt hetzelfde (gecontracteerde) verwerkingstarief. Afhankelijk van de contractuele afspraken kunnen fluctuaties ontstaan. Niet alleen als gevolg van jaarlijkse indexering maar vooral indien contracten opnieuw moeten worden aanbesteed.
- **Projectkosten en investeringen (of verplichtingen) in nieuwe initiatieven.** Innovatieve projecten, zoals ten tijde van het Renaissance project, hebben in het verleden tot – in ieder geval vanuit de raden ervaren – onverwachte en ongewenste financiële risico's geleid.

Na het Renaissance project en de eerste stappen in het Brabants Nascheidings Initiatief zijn daarom vanuit de raden richting de portefeuillehouders c.q. het bestuur van Cure extra kaders gegeven voor (toekomstige) innovatieve projecten:

- a. Er mogen geen verplichtingen worden aangegaan voor het aanleveren van een bepaalde hoeveelheid afval- of grondstoffen (geen hoeveelhedsverplichting). Alleen een aanleververplichting, waarbij de hoeveelheid dus kan variëren.
- b. De innovatie moet qua haalbaarheid (financieel, techniek) bewezen zijn. Een proven technologie. De onderzoekers interpreteren dit als: een techniek of technologie moet niet alleen theoretisch en technisch haalbaar zijn, maar ook operationeel op de gewenste schaal bewezen functioneren.
- c. Financieel beheersbaar. Geen grote financiële risico's en geen eigen investeringen door Cure c.q. de gemeenten.

3.6 Bevindingen gemeenschappelijke regeling Cure

De volgende bevindingen worden gedaan ten aanzien van de inrichting van de governance:

- De sturing op het functioneren en presteren van Cure is vooral gericht op de eigendomslijn en formele governance. Dit functioneert goed en adequaat: begroting,

jaarrekeningen en dergelijke worden op tijd aangeleverd en geven een goed beeld over waar Cure mee bezig is. Cure functioneert op dit gebied als GR ook rechtmatig.

- Daar tegenover staat de sturing als opdrachtgever richting Cure. De gemeenten werken weinig samen als gezamenlijke opdrachtgever richting Cure en ook op individueel niveau wordt weinig sturing gegeven. Er zijn dan ook geen instrumenten hiertoe benoemd in de governance of andere stukken: geen opdrachtgeversplatform, geen afspraken over verplichte en facultatieve dienstverlening en geen afspraken over de dienstverleningskwaliteit.
- Gemeenteraden staan op (grote) afstand van het functioneren en presteren van de regeling. Er zijn weinig sturingsmogelijkheden op basis waarvan de gemeenteraden invloed kunnen uitoefenen: alleen door middel van een zienswijze op de begroting kunnen zij kenbaar maken wat zij vinden van de voorliggende begroting. In het implementatieplan van de vijfjaarlijkse evaluatie wordt niet als actie vermeld om dit met de gemeenteraden te bespreken. In de begroting 2023 staan de acties uit het implementatieplan in elk geval niet benoemd.
- In dit implementatieplan wordt gewezen op de verbeterpunten omtrent (het verkleinen van) de afstand van de gemeenteraden tot Cure, het niet expliciet benoemen van de onderverdeling van taken tussen gemeenten en Cure, expliciteren van de af te nemen dienstverlening, opstellen van een strategisch beleidsplan Cure.
- In het implementatieplan ontbreken concrete voorstellen voor het betrekken van de gemeenteraden, voor het gebrek aan een toekomstvisie welke door de drie gemeenten gedeeld wordt en via Cure gerealiseerd moet worden, voor een marktconformiteitstoetsing, het opstellen van dienstverleningsovereenkomsten en een sterke focus op de eigendomslijn.
- In een brief/uitnodiging van Cure aan de (nieuwe) gemeenteraden staat het volgende: “Maar laten we beginnen bij het begin. De gemeente heeft op dit moment al een bepaalde inzamelstructuur en behaalt daarmee bepaalde resultaten. Hoe zijn die resultaten? Ligt de gemeente op koers om de doelen te halen? Waarschijnlijk niet, want dat zijn maar een handvol gemeenten in Nederland”. Dit laatste is feitelijk onjuist. Zie bijvoorbeeld Figuur 8. Circa een kwart van de gemeenten heeft in 2021 minder dan 100 kg restafval per inwoner per jaar.

4. Beantwoording onderzoeksvragen

Dit hoofdstuk beantwoordt de geformuleerde onderzoeksvragen mede aan de hand van het normenkader. Dit normenkader is een in de praktijk beproefd model waarbinnen het functioneren en presteren van gemeenschappelijke regelingen in het algemeen en specifieke op het gebied van huishoudelijk afvalbeheer kan worden beoordeeld.

4.1 Wat zijn de ambities en de kaders van gemeenten en Cure?

Thema	Norm
1 Welk beleid, ambities en doelstellingen hebben de drie gemeenten en de GR Cure ten aanzien van huishoudelijk afvalbeheer?	- De beleidsvorming is gestart met kaderstelling vanuit de raad. Ambities en doelstellingen zijn helder omschreven en waar mogelijk gekwantificeerd. Zij voldoen aan de 'smart' criteria: specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden.

Gemeente Eindhoven (2021), Geldrop-Mierlo (2022) en Valkenswaard (2012) hebben hun eigen beleid, ambities en doelstellingen geformuleerd. Deze zijn voldoende concreet²⁴ geformuleerd: zowel doelstellingen als maatregelen zijn gericht op bronscheiding.

Thema	Norm
2 Hoe verhouden deze zich met de landelijke (en Europese) kaders?	- Het beleid en de doelstellingen sluiten aan op de landelijke en Europese kaders. Daar waar zij niet aansluiten wordt dit gemotiveerd.

De doelstellingen van de drie gemeenten verschillen, zowel qua doelstelling als doorlooptijd. Zie het samenvattend overzicht met de ambities van de drie gemeenten én de nationale ambities van het VANG uitvoeringsprogramma en het programma Nederland Circulair. Deze ambities c.q. doelstellingen op korte en lange termijn zijn nog niet behaald. De in het landelijk programma gestelde VANG ambities bedragen maximaal 100 kg restafval per inwoner in 2020 en maximaal 30 kg/inw in 2025. De voor 2020 gestelde VANG-ambitie is in de drie gemeenten niet behaald.

Gemeenten	Korte en middellange termijn	Lange termijn
Eindhoven	Restafval max 150 kg/inw 2025	100% circulair in 2050
Geldrop-Mierlo	Restafval max 100 kg/inw 'op korte termijn' Restafval max 30 kg/inw 2030	95% afvalscheiding, slechts 5% restafval in 2050
Valkenswaard	60% afvalscheiding (conform LAP2)	100% afvalscheiding in 2040

Nationale ambities	Korte en middellange termijn	Lange termijn
VANG-uitvoeringsprogramma	Restafval max 100 kg/inw. 2020	Restafval max 30 kg/inw. 2025
Nederland Circulair	50% circulair in 2030 (t.o.v 2016) (*Restafval max 100 kg/inw 2030)	100% circulair in 2050

* Bewerking IPR Normag. Uitgaande van landelijk gemiddeld restafval 200 kg/inw. in 2016

De doelstellingen op korte termijn variëren van maximaal 150 tot 100 tot 30 kg restafval per inwoner per jaar voor 2025-2030. De lange termijn doelstellingen van de drie gemeenten convergeren richting 95 tot 100% circulair in 2040 dan wel 2050.

²⁴ SMART is een acroniem voor Specific, Measurable, Achievable, Relevant, and Time-bound. In het Nederlands: Specifiek, Meetbaar, Acceptabel/Haalbaar, Relevant en tijdgebonden.

Thema	Norm
3 Hoe verhouden deze zich met de maatschappelijke opgaven van gemeenten op het gebied van afval en grondstoffen, duurzaamheid en circulariteit, en ten aanzien van social return (inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt) in het algemeen?	- Maatschappelijke opgaven van de gemeenten zijn bekend als doelen bij de GR Cure en zijn vertaald in bedrijfsplan, jaarplannen of uitvoeringsplannen (of soortgelijke documenten). - Maatschappelijke opgaven worden bewerkstelligd bij de uitvoering van de taken door GR Cure.

Cure heeft als organisatie geen (strategisch) beleids- of bedrijfsplan, uitvoeringsplannen of dienstverleningsovereenkomsten. Wel is er een jaarlijkse begroting die als jaarplan beschouwd kan worden door de drie gemeenten. De doelstellingen van Cure zijn enkel vastgesteld door de gemeenteraad bij oprichting en sindsdien niet verder bijgesteld. Doelstellingen voor afval en grondstoffen, duurzaamheid van de bedrijfsvoering, circulariteit bij de verwerking en recycling van ingezamelde afval- en grondstoffen, en social return zoals de inzet van mensen met een afstand tot de reguliere arbeidsmarkt worden weliswaar ingevuld door Cure, maar zijn niet geformaliseerd in afspraken tussen de gemeenten en Cure. Hier ontbreekt een plan-do-check-act cyclus waarbinnen wordt (aan)gestuurd en gemonitord.

Thema	Norm
4 Welke activiteiten, middelen en projecten worden daartoe door GR Cure uitgevoerd (inclusief pilots)?	- De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden (van GR Cure) zijn vastgelegd en zijn duidelijk tussen de betrokkenen.

De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden tussen de gemeenten en Cure zijn duidelijk vastgelegd in de regeling, maar vormen in de praktijk een struikelblok voor de verdere samenwerking. Dit wordt ook in de evaluatie van de governance²⁵ onderkend, waarbij het met name onduidelijkheid geeft over de invulling van de term 'technische advisering'. Overigens is bij oprichting er geen enkele onduidelijkheid: de gemeenten gaan over de beleidskaders, Cure geeft vanuit de uitvoering input voor het beleid.

Cure beschikt over een uitvoeringsorganisatie met circa 100 medewerkers in vaste dienst en flexibele inhuur, materieel en andere voorzieningen waarmee de inzameldienstverlening in de gemeenten wordt gerealiseerd. Dit betreft in hoofdlijnen de huis aan huisinzameling, het legen van onder- en bovengrondse verzamelcontainers en beheren van milieustraten. Verder draagt Cure zorg (via aanbestedingen) voor de be- en verwerking en recycling van ingezamelde afval- en grondstoffen. De bekostiging van Cure omvat de vergoeding van de deelnemende gemeenten, op basis van de jaarlijks vast te stellen begroting van Cure.

Drie projecten zijn interessant in dit kader: (1) de detachering van beleidsmedewerkers van de gemeenten bij Cure, (2) het Renaissance project en (3) het nascheidingsproject.

De detachering van de beleidsmedewerkers heeft enkele jaren vorm gehad, waarmee geprobeerd is om gezamenlijk de doelstellingen te halen voor een afvalloze maatschappij.

²⁵ KplusV (2022) GR Cure Afvalbeheer: tweede evaluatie.

Renescience had de technische oplossing voor het afvalprobleem op langere termijn moeten zijn, maar heeft niet kunnen voldoen aan de hoge verwachtingen. Het huidige nascheidingsproject vormt feitelijk een doorstart van Renescience - namelijk het zoeken van een technische oplossing voor het afvalprobleem - waarbij de gemeenten op korte termijn bezig zijn met bronscheiding.

Omdat er nog geen concrete analyses beschikbaar zijn over de te verwachte bijdrage van nascheiding (dit wordt onderzocht en de resultaten worden halverwege 2023 verwacht), is het raadzaam om voldoende aandacht te hebben voor de mogelijkheden voor preventie van afval en meer en betere scheiding (aan de bron) van recyclebare grondstoffen.

4.2 Wat zijn resultaten, effecten? Zijn ambities behaald?

Thema	Norm
1. In welke mate worden de ambities en doelstellingen behaald? Daarbij rekening houdend met de rol van GR Cure als adviseur en uitvoerder van het door de gemeenten bepaalde vastgestelde (gemeentelijk) huishoudelijk afvalbeleid.	- De gerealiseerde ambities en doelstellingen worden periodiek gemonitord en geëvalueerd. - Daar waar de realisatie afwijkt (positief of negatief) wordt dit gemotiveerd c.q. verantwoord.

Op basis van de afvalprestaties is duidelijk dat de gemeenten niet voldoen aan de VANG-ambitie voor 2020. Geldrop-Mierlo heeft met 151 kg restafval de beste prestatie, gevolgd door Eindhoven met 244 kg restafval en Valkenswaard met 247 kg restafval per inwoner per jaar. Op basis van de ontvangen informatie blijkt dat de gemeenten meedoen aan de benchmark Huishoudelijk Afval en dat er sorteeranalyses uitgevoerd worden, maar dat er geen verdere analyses op grondstoffenniveau uitgevoerd worden (zoals de grondstoffenmonitor in de bijlage). Van periodieke monitoring en evaluatie op de beleidsdoelstellingen is daarmee geen sprake.

Wel wordt eens in de vijf jaar de gemeenschappelijke regeling geëvalueerd. De uitkomsten van de laatste evaluatie (2022) zijn vertaald naar acties, maar worden niet gedeeld met de gemeenteraad.

Duiding van de (soms slechte) afvalbeheerprestaties

De vraag naar “waarom deze slechte prestaties?” Hoewel dit rekenkameronderzoek geen uitgebreid beleidsevaluatieonderzoek betreft, kan wel een aantal oorzaken worden benoemd.

In de gemeenten Eindhoven en Valkenswaard zijn in de afgelopen jaren weinig (aanmerkelijke) maatregelen getroffen waarmee inwoners worden verleid of gefaciliteerd om minder restafval aan te bieden en juist meer recyclebare grondstoffen te scheiden. De vraag waarom deze gemeenten dit (niet) hebben gedaan houdt verband met de verwachting die bij hen leeft of leefde dat (onderzoeken naar) nascheiding en andere technische bewerkingen van huishoudelijk restafval een grote rol kunnen spelen bij het behalen van de zogenaamde VANG-ambities. In de praktijk bewezen maatregelen waarmee aanzienlijke verbeteringen van de afvalprestaties kunnen worden bereikt zijn daardoor niet

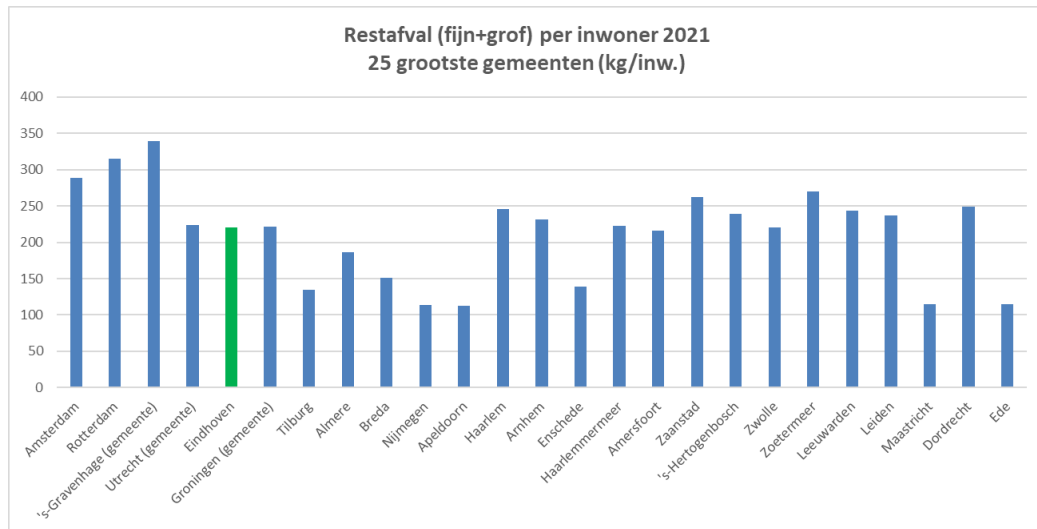
opgepakt. Zoals de invoering van diftar, omgekeerd inzamelen, flinke restricties aan het kunnen aanbieden van restafval in combinatie met ruime mogelijkheden voor inwoners om recyclebare grondstoffen gescheiden aan te kunnen bieden.

Dit geldt niet voor de gemeente Geldrop-Mierlo die al jaren gelden diftar heeft ingevoerd, en per 2022 de inzamelfrequentie voor het inzamelen van restafval heeft gehalveerd tot 1 keer per 4 weken. Naast allerlei andere ‘flankerende’ maatregelen op het gebied van communicatie, handhaving, et cetera.

Nu is wel enige nuancering gewenst. Voor gemeente Eindhoven is het – zoals ook in andere grote steden – moeilijker om effectieve beleidsmaatregelen te treffen vanwege onder andere:

- Hoge bebouwings- en bevolkingsdichtheid
In grote steden is de bevolkingsdichtheid veel hoger dan in kleine gemeenten, waardoor er meer afval wordt geproduceerd en dit afval geconcentreerder is. Dit maakt het moeilijker om afval te scheiden omdat er minder ruimte is voor inzamelvoorzieningen en het logistiek complexer is om het afval te transporteren.
- Diversiteit van huishoudens
In grote steden is er meer diversiteit in huishoudens, culturen en levensstijlen, waardoor het moeilijker kan zijn om effectieve communicatie en educatie rond afvalscheiding en recycling op te zetten. Ook sociale cohesie en sociale controle kan in grote steden minder groot zijn waardoor de sociale norm “wij scheiden afval zo veel als mogelijk” minder breed wordt gedragen.
Deze diversiteit kan ook leiden tot inconsistentie in de manier waarop afval wordt geproduceerd en weggegooid, wat het scheiden en recyclen van afval bemoeilijkt. Bijvoorbeeld studenten of expats.
- Tot slot de infrastructuur
In grote steden kan de infrastructuur voor afvalinzameling en -verwerking beperkter zijn dan in kleine gemeenten. Grote steden hebben meer hoogbouw, waardoor er vaak minder ruimte is voor afvalopslag, zowel binnen het huishouden als ook voor inzamelvoorzieningen in de buitenruimte.

Desalniettemin zijn er ook grote steden met enigszins vergelijkbare gebieds- en populatiekenmerken die er wel in slagen om redelijk goede afvalbeheerprestaties te behalen. De volgende grafiek toont de hoeveelheid huishoudelijk restafval van de 25 grootste gemeenten. Uit deze top 25 gemeenten hebben 8 een kleinere hoeveelheid huishoudelijk restafval dan Eindhoven. Zoals Almere, Maastricht, Tilburg, Breda, Apeldoorn en Nijmegen zijn voorbeelden van grote gemeenten die ondanks de grootstedelijke kenmerken er wel in slagen om redelijke afvalbeheerprestaties te behalen. Veel van deze gemeenten zijn flink actief met het evalueren en (door)ontwikkelen van hun gemeentelijk afval- en grondstoffenbeleid op de eerder genoemde terreinen (diftar, omgekeerd inzamelen, et cetera).

Terzijde: gemeenten zoals Amsterdam, Rotterdam, Leeuwarden en Leiden laten hun huishoudelijk restafval nascheiden. Daarbij is zeker sprake van een bijdrage aan hun afvalbeheerprestaties, maar in verhouding relatief bescheiden omdat deze nascheiding uitsluitend gericht is op PBD waarmee grofweg maximaal zo'n 30 tot 35 kg/inw. per jaar mee is gemoeid.

Thema	Norm
2 Wat zijn de prestaties van GR Cure op het gebied van huishoudelijk afvalbeheer vergeleken met referentiegemeenten?	<ul style="list-style-type: none"> - Prestaties worden vergeleken met referentiegemeenten. Afwijkingen (positief of negatief) worden onderzocht en van de daaruitvoortvloeiende kennis wordt geleerd. - Er is een structurele plan-do-check-act cyclus met een zogenaamde 'learning loop'.

Gemeente Eindhoven en Geldrop-Mierlo scoren beter dan het gemiddelde in hun stedelijkheidsklasse en hebben tegelijkertijd ook een grote afstand naar de best presterende gemeenten. Gemeente Valkenswaard heeft ten opzichte van het gemiddelde in de stedelijkheidsklasse een slechte score. Op basis van de gevoerde gesprekken komt het beeld naar voren dat er weinig op beleidsniveau afgestemd wordt tussen de gemeenten en ondersteuning op dit gebied vanuit Cure vooral gericht is op nascheiding (voorheen Rescience). Cure wordt door de gemeenten wel betrokken bij de voorbereiding van gemeentelijk afvalbeleid. De gemeenten verschillen in de mate waarin Cure wordt betrokken.

Thema	Norm
3 Is het te verwachten dat de gemeente haar doelstellingen voor de middellange en lange termijn zal behalen met het huidige beleid of zijn intensiveringen nodig, zo ja wat zou kunnen helpen?	- Door IPR Normag te beantwoorden vraag op basis van onderzoek en expert beoordeling.

De inzet van de gemeenten op nascheiding als aanvulling op het bronscheidingsbeleid biedt - gelet op andere Nederlandse gemeenten - een goede waarborg om te komen tot een sterke verbetering van het halen van de doelstellingen op middellange en lange termijn. Tegelijkertijd is deze vraag lastig te beantwoorden omdat verschillende doelstellingen ontbreken op deze termijn: er is geen doelstelling voor Cure geformuleerd, gemeente

Eindhoven heeft een afvalbeleidsplan met een looptijd tot 2025, Valkenswaard heeft sinds 2012 geen nieuw beleid geformuleerd en Geldrop-Mierlo heeft nascheiding niet opgenomen in het huidige beleidsplan. Er dient een keuze te worden gemaakt. Bijvoorbeeld voor een intensivering in de samenwerking tussen Cure en de gemeenten om verder te komen: borging van de samenwerking, afstemming op beleidsniveau en scherpere aansturing van de opdracht aan Cure op gebied van nascheiding. Of een keuze waarbij Cure zich (alleen) toelegt op de uitvoering van het door de gemeenten vastgestelde beleid c.q. zich als uitvoeringsorganisatie manifesteert, waarbij elke gemeente zelfstandig zorg dient te dragen voor de ontwikkeling van doeltreffend afvalbeheerbeleid. Vergelijkbaar met de gemeente Geldrop-Mierlo die bij de ontwikkeling van het huidige grondstoffenbeleidsplan 'het heft in eigen hand heeft genomen'.

4.3 Sturing en monitoring

Thema	Norm
1 Hoe functioneert de governance (het besturingsmodel) van GR Cure ten aanzien invloed en zeggenschap van het algemeen bestuur en de individuele gemeenten?	- De inrichting van de governance is conform de Wet gemeenschappelijke regeling. - Invloed en zeggenschap worden via de formele lijnen bewerkstelligd.

Het praktisch functioneren van de regeling is in lijn met de in 2012/2013 beoogde inrichting. Dit betekent dat de gemeenteraden op (grote) afstand staan van het functioneren van de regeling en het merendeel van de besluitvorming plaatsvindt binnen het AB en DB. Tegelijkertijd lijkt er behoefte te zijn bij de gemeenteraden aan meer grip op de regeling dan enkel een zienswijze op de begroting in te dienen. Juist de grote beleidsopgave op afvalbeleid en circulaire economie maakt het borgen van langetermijnafspraken tussen de gemeenten en Cure van belang.

Concreet ontbreekt het aan (vastgestelde) afspraken over strategie, over financieel meerjarenperspectief en afspraken over dienstverlening (zowel op inzameling als op verwerking).

Thema	Norm
2 Hoe functioneert de governance van GR Cure ten aanzien van transparantie, verantwoording en controlemechanismen?	- De aansturing vanuit het bestuur van de GR is adequaat. In processen van besluitvorming en uitvoering van taken is sprake van voldoende transparantie (navolgbaarheid) en er wordt verantwoording afgelegd. - Er zijn (intern en/of extern) controle mechanismen die daarop toezien.

De gemeenteraden ontvangen jaarlijks het jaarverslag en de begroting voor het komende jaar. Het is duidelijk welke portefeuillehouders in het AB dan wel DB van Cure vertegenwoordigd zijn. En welke kosten er voor welke gemeenten worden doorgerekend.

Op opdrachtgever-opdrachtnemerniveau blijkt dat afspraken onvoldoende geborgd zijn, zoals in een dienstverleningsovereenkomst of service level agreement. Er is geen vastlegging van het niveau van dienstverlening tussen gemeente en Cure en er zijn geen vastgelegde afspraken over financiële doorrekening. De plan-do-check-act cyclus focust

daarmee grotendeels op de jaarlijkse begroting- en rekeningcyclus. Voor de langere termijn doelstellingen en ambities ontbreekt het aan een duidelijke plan-do-check-act cyclus waarbinnen het bestuur van Cure kan (aan)sturen en monitoren, en daarbij ook de gemeenten betrekken.

Thema	Norm
3 Hoe en met welke indicatoren monitoren de gemeenten het halen van doelstellingen, en sturen ze bij waar nodig?	- Het is voor de betrokken gemeenten helder wat de GR Cure voor hen verricht in temen van te behalen doelen. - Gemeenten worden geïnformeerd over de voortgang van de doelrealisatie.

Het is voor de gemeenten duidelijk waar Cure over gaat, maar onduidelijk hoe zij precies presteert en op welke ambities en doelen moet worden (aan)gestuurd. Er zijn geen afspraken vastgelegd over de doelen voor de komende jaren.

Investerings en risicomanagement

Cure beschikt over materieel en andere duurzame productiemiddelen en activa zoals gebouwen en infrastructuur. Deze zijn geactiveerd op de balans van Cure en worden onderhouden (klein en groot onderhoud) en waar nodig vervangen (investering) binnen de financiële huishouding van Cure. De inzet van (inzamel)middelen en kapitaalgoederen geschiedt nagenoeg geheel ten behoeve van de inzameldiensten in opdracht van de deelnemende gemeenten. Cure is niet afhankelijk van andere inkomstenbronnen ter dekking van de jaarlijkse exploitatielasten, welke nagenoeg geheel worden gedekt uit de afvalstoffenheffingen in de drie gemeenten. Hiermee is sprake van een bescheiden risicoprofiel.

Risico's met betrekking tot voorspelbaarheid van de **reguliere dienstverlening** door Cure (en jaarlijkse begroting) zijn eveneens bescheiden. De reguliere inzameldienstverlening is over het algemeen goed voorspelbaar en ook goed te begroten. Op het gebied van afvalbe- en verwerking is sprake van dynamiek in de markt en daarmee prijsfluctuaties. Deze fluctuaties zijn dus veelal exogene factoren. Met verstandig contractbeheer kunnen fluctuaties getemperd worden.

Op het gebied van **projectkosten en investeringen (of verplichtingen) in nieuwe initiatieven** c.q. innovatieve projecten, zoals ten tijde van het Renaissance project, hebben in het verleden tot – in ieder geval vanuit de raden ervaren – onverwachte en ongewenste financiële risico's geleid. Na het Renaissance project en de eerste stappen in het Brabants Nascheidings Initiatief zijn daarom vanuit de raden richting de portefeuillehouders c.q. het bestuur van Cure extra kaders gegeven voor (toekomstige) innovatieve projecten:

- a. Er mogen geen verplichtingen worden aangegaan voor het aanleveren van een bepaalde hoeveelheid afval- of grondstoffen (geen hoeveelheidsverplichting). Alleen een aanleververplichting, waarbij de hoeveelheid kan variëren.
- b. De innovatie moet qua haalbaarheid (financieel, techniek) bewezen zijn. Een proeven technologie. De onderzoekers interpreteren dit als: een techniek of technologie moet niet alleen theoretisch en technisch haalbaar zijn, maar ook operationeel in op de gewenste schaal bewezen functioneren.

- c. Financieel beheersbaar. Geen grote financiële risico's en geen eigen investeringen door Cure c.q. de gemeenten.

Deze kaders zijn een belangrijke stap voor het management van risico's. Het verder concretiseren en kwantificeren van deze kaders kan daar verder aan bijdragen.

4.4 Functioneren en presteren van de organisatie GR Cure

Thema	Norm
1 Hoe functioneert de GR Cure ten aanzien van de inzet van mens en materieel voor de uitvoering van de primaire werkprocessen (zoals inzameling huishoudelijk afval) en ten aanzien van de indirecte functies (overhead)?	<ul style="list-style-type: none"> - Het functioneren en presteren van de GR Cure - in de vorm van presaties en kosten per prestatie - worden periodiek gemonitord en beoordeeld. - De uitvoering van primaire werkprocessen door GR Cure is kosteneffectief. <i>Methode</i> : onderzoek IPR Normag. Toetsing van de kosteneffectiviteit van primaire werkprocessen aan Benchmark Huishoudelijk Afvalbeheer. - De indirecte functies van GR Cure zijn kosteneffectief. <i>Methode</i> : onderzoek IPR Normag. Toetsing van de kosten voor indirecte functies aan Benchmark Overhead Overheidsorganisaties (op gebied afvalbeheer)

Cure doet periodiek (om het jaar) mee aan de Benchmark Huishoudelijk Afval die onder auspiciën van de NVRD en Rijkswaterstaat wordt uitgevoerd. Op basis van de meeste recente benchmark (peiljaar 2020) wordt geconcludeerd dat de kostenefficiëntie van de inzameling van de meeste materiaalstromen vergelijkbaar of beter is in vergelijking met referentiegemeenten- en publieke organisaties. Hierbij moet worden opgemerkt dat de kosten voor de inzameling van huishoudelijk restafval in Valkenswaard en Eindhoven wel hoger zijn dan het benchmarkgemiddelde. Dit betreft een omvangrijke activiteit omdat circa 39% van de kosten is gemoeid met deze materiaalstroom.

Het nadeel van deze benchmark is dat uitsluitend de kosten voor het inzamelen van materiaalstromen worden meegenomen. Ten opzichte van de totale kosten (Begroting 2020 herzien) zijn slechts 47% (gewogen gemiddeld) van de totale kosten van Cure onderdeel van deze benchmark. In de benchmarkvariant specifiek voor gemeenten worden de afvalbeheerprestaties en alle kosten van het afvalbeheer van de gemeente vergeleken met andere (niet geanonimiseerde) gemeenten. Op basis hiervan kan een beter beeld worden gekregen van de (integrale) kostenefficiëntie van de gemeente en Cure.

Verhouding primair proces / overhead Cure

Voor een beoordeling van de verhouding direct versus indirecte functies van Cure (de overhead) is getoetst aan de Benchmark Overhead Overheidsorganisaties op het gebied van afvalbeheer. Het aandeel overhead van de circa 15 deelnemende organisaties varieert van 22 tot 36%. Het gewogen gemiddelde bedraagt 30%.

Op basis van de begroting Cure 2022 is het aandeel van de overhead ten opzichte van de totale kosten van Cure bepaald. Voor de vergelijkbaarheid met de benchmark waarden zijn de verwerkingskosten in mindering gebracht op de totale kosten. De overhead van Cure bevindt zich met 34% aan de hogere kant van de bandbreedte. Gecorrigeerd voor projectkosten bedraagt de overhead circa 31%. Dus dicht bij het (gewogen) gemiddelde

van de benchmark.

4.5 Toekomstbestendigheid

Thema	Norm
2 Is de GR Cure c.q. de intergemeentelijke samenwerking op afval- en grondstoffengebied toekomstbestendig?	<ul style="list-style-type: none"> - De gezamenlijke organisatie beschikt over voldoende schaalgrootte, kennis en expertise om haar rol (ten behoeve van de gemeenten) ook in de toekomst adequaat uit te voeren. - De potentie van nieuwe (innovatieve) verwerkingsroutes in het licht van de VANG-doelstellingen kan voor de betrokken gemeenten goed worden ingeschat.

Toekomstbestendigheid in relatie tot schaalgrootte

De analyse en beoordeling van de toekomstbestendigheid van Cure wordt grotendeels gerelateerd aan de benodigde kennis, capaciteit en slagkracht om ook in de toekomst de taakomschrijving/rol van Cure goed te kunnen vervullen. Daarbij is voldoende schaalgrootte een belangrijke voorwaarde. Schaalgrootte om kostenefficiënt te kunnen werken, de benodigde investeringen te kunnen doen, en voldoende financieel draagvlak om te kunnen beschikken over de benodigde kennis, kunde en capaciteit.

De gewenste schaalgrootte verschilt per bedrijfsproces. Op basis van onze analyse beschikt Cure over voldoende schaalgrootte en is vanuit deze invalshoek toekomstbestendig.

Logistieke dienstverlening. Inzamel dienstverlening betreft geografisch (lokaal-regionaal) gebonden (logistieke) dienstverlening. Een verzorgingsgebied van Cure met circa 162.500 te bedienen huishoudens en de actieradius van inzamelmaterieel worden voldoende geacht om de logistieke diensten kostenefficiënt te kunnen organiseren. Cure staat in de top 7 van grootste overheid gedomineerde inzamelorganisaties (totaal circa 30) in Nederland²⁶.

Afvalbewerking en verwerking (strategisch contactmanagement). Zoals veel overheid gedomineerde inzamelorganisaties besteedt Cure de bewerkingen verwerking van afval- en grondstoffen uit. Hoewel dit per type afval- en grondstofstroom kan verschillen, kan in het algemeen worden gesteld dat hoe groter de schaal, deze te meer countervailing power gegenereerd kan worden ten opzichte van de (vaak grote) afvalverwerkers en recycling organisaties in de markt. Om deze reden zoekt Cure de samenwerking met andere overheidsorganisaties waarmee aanbestedingen worden voorbereid en uitgevoerd. Daarmee wordt voldoende schaal (en countervailing power) gegenereerd om gunstige condities en contractvoorwaarden te behalen.

Afvalbeheerbeleid, kennis en expertise. Zoals gezegd is adequaat afvalbeheer meer dan inzamelen alleen. Het is grotendeels het (aan)sturen op het gewenste afvalgedrag van

²⁶ Gemeente Eindhoven is de vijfde grootste gemeenten in Nederland na Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht.

inwoners zodat verspilling van grondstoffen wordt voorkomen. Zowel door preventie van restafval (keuzes in het inkoop- en consumptiepatroon) als ook door meer en betere scheiding van recyclebare grondstoffen. Zie hiervoor ook Figuur 3 Instrumenten en maatregelen voor gemeentelijk afval- grondstoffenbeleid. Het is daarvoor van belang dat niet alleen technische deskundigheid op het gebied van inzamelvoorzieningen en logistiek beschikbaar is, maar ook gedragswetenschappelijke deskundigheid waarmee adequaat afval- grondstoffenbeleid kan worden ontwikkeld. Uit het onderzoek blijkt dat de drie gemeenten hier verschillend mee omgaan. Gemeente Eindhoven beschikt over een eigen ambtelijk team dat bijdraagt aan beleidsvoorbereiding en -ontwikkeling. Gemeente Geldrop-Mierlo schakelt voor beleidsvoorbereiding externe ondersteuning in (zoals bij het Afval en Grondstoffenplan 2022 – 2025 is gedaan). En de gemeente Valkenswaard verwacht van Cure dat zij actief bijdraagt c.q. adviseert over het passende en effectieve afval- en grondstofbeleid voor de gemeente. Hier is dus sprake van verschillende verwachtingen van de rol en bijdrage van Cure.

Een meer eenduidige taakomschrijving voor Cure is dan ook gewenst. Indien door de gemeenten een meer (pro)actieve rol van Cure bij beleidsvoorbereiding wordt gewenst, dan biedt de schaal van de organisatie in principe voldoende basis voor Cure om deze rol te vervullen en daarvoor de benodigde expertise (gedragswetenschap, communicatie, techniek/logistiek, participatie, et cetera) in eigen huis te ontwikkelen. Deskundige functionarissen die zich ook in (landelijke) netwerken begeven waarmee een ‘state of the’ art kennisbasis wordt ontwikkeld. Of zodat Cure minstens voldoende expertise in huis heeft om een stevige opdrachtgeversrol te kunnen vervullen bij het inhuren van derden. Wij verwachten dat met de schaal van Cure – en de weg die de gemeenten nog te gaan hebben bij het bewerkstelligen van hun VANG-ambities - het mogelijk is om deze kennisbasis op te bouwen en te benutten.

Toekomstbestendigheid in relatie tot het behalen van VANG-ambities

Op het gebied van het behalen van de VANG-ambities in de betrokken gemeenten is Cure sterk georiënteerd op technische oplossingen, en minder op het (aan)sturen op het afvalgedrag van inwoners. Het Renaissanceproject is hiervan een voorbeeld, dat echter niet heeft geleid tot een trendbreuk/verbetering in de afvalbeheerprestaties van de gemeenten. Er zijn hoge verwachtingen bij het actuele onderzoek naar nascheiding (in samenwerking met Midwaste en HVC).

Hoewel we nog niet goed weten wat wordt onderzocht, en wat de perspectieven zijn, wordt aanbevolen dat portefeuillehouder en/of college en/of de raad kritische en gerichte vragen stelt over dit project en de verwachte perspectieven:

- Hoe en in welke mate gaat nascheiden bijdragen aan het behalen van de VANG-ambities van de gemeente?

- Welke materialen kunnen met nascheiding worden herwonnen? In het algemeen kan PBD wél via nascheiding worden herwonnen. Maar voor het recyclen van gft, oud papier en karton, glas, textiel, et cetera, is scheiding aan de bron noodzakelijk.
- Wat is de verwachte score op de 10-R model voor circulariteit. Is sprake van recycling (herwinnen van grondstoffen, telt mee als VANG-prestatie) of nuttige toepassing (vaak thermische recycling c.q. verbranden met energiewinning, telt niet mee als VANG-prestatie)?

Zodoende kan meer vroegtijdig het perspectief worden beoordeeld, waarmee de gemeenten een bewuste keuze kunnen maken om al hun peilen op nascheiding te richten, dan wel om de focus ook op andere maatregelen te richten waarmee wordt bijgedragen aan het behalen van de VANG-ambities.

Indien de bijdrage van nascheiding substantieel is, dan is de focus op het nascheidingsinitiatief te rechtvaardigen. Maar op basis van de ervaringen en huidige stand der techniek verwachten wij dat vormen van technisch nascheiding weliswaar een bijdrage zal geven aan het behalen van de VANG-ambities, maar dat dit onvoldoende zal zijn om de ambitieuze ambities op de korte en middellange termijn van de gemeenten te bewerkstelligen.

Het is een kans als de gemeenten en Cure hun gezamenlijke blikveld verbreden naar (ook) andere routes en (beleids)instrumenten die bijdragen aan het bewerkstelligen van deze VANG-ambities. Zoals meer en betere voorzieningen voor het gescheiden aan kunnen bieden van recyclebare grondstoffen, het bevorderen van bewustwording van inwoners om verspilling van grondstoffen te voorkomen, meer productthergebruik, duurzamer consumptiepatronen en inkoopgedrag, et cetera.

Een voorwaarde is dan wel dat de drie gemeenten een eensluidend beeld hebben van de rol en bijdrage van Cure op deze gebieden.

Oog op de bal: focus op de handelingsperspectieven waarmee substantieel kan worden bijgedragen aan het behalen van VANG-ambities

Voor de gemeenten individueel is van belang dat zij zich realiseren dat technische oplossingen (voor het be- en verwerken van ingezameld afvalstromen) mogelijk onvoldoende zijn voor het behalen van hun VANG-ambities. Zowel Eindhoven als Geldrop-Mierlo hebben daarom rond 2020 na het afbreken van het Renaissance project het initiatief genomen om gemeentelijk afvalbeleid voor te bereiden en vast te stellen (in 2021) om verdere stappen te zetten in de reductie van het huishoudelijk restafval en meer scheiding van recyclebare grondstoffen. In Eindhoven is dit in samenwerking met Cure gedaan. In Geldrop-Mierlo heeft de gemeente het heft in eigen handen genomen en met ondersteuning van ingehuurd deskundigheid en met medewerking van Cure het “Afval- en Grondstoffenplan 2022 – 2025 Geldrop-Mierlo” ontwikkeld, vastgesteld en geïmplementeerd.

In de gemeente Valkenswaard zijn in de afgelopen jaren nauwelijks wezenlijke

beleidswijzigingen – gericht op verbetering van de afvalbeheerprestaties – gerealiseerd. Daarbij was de gemeente in afwachting van de nascheidingsonderzoeken waar toentertijd (Renescience) en anno 2023 (Brabants Initiatief Nascheiding) de aandacht op is gericht. In gesprekken met de gemeente werd dit als volgt verwoord: “Door de deelname in Cure heeft onze gemeente 8 jaar stilgestaan met bronscheiding. Dat levert nu een hogere afvalstoffenheffing op dan nodig was geweest.”. Door betrokkenen van Cure is vermeld dat Cure anno 2023 doende is om een afvalplan op te stellen samen met beleidsambtenaren van Valkenswaard.

4.6 Rol van de raad

Thema	Norm
1 Is de informatievoorziening aan de gemeenteraden over het afvalbeheer adequaat?	<ul style="list-style-type: none"> - Door de inzet van GR Cure is de raad op hoofdlijnen op de hoogte van het beleid en afwijkingen daarvan, de budgetten, de uitvoering en de financiële doelbereiking. - Door GR Cure is de raad op hoofdlijnen op de hoogte van wat er leeft bij inwoners over de uitvoering van het afvalbeleid. - Door GR Cure is de raad op hoofdlijnen op de hoogte van relevante ontwikkelingen op het gebied van afval.

Vanuit Cure ontvangen de gemeenteraden tijdig het jaarverslag en de begroting voor het volgende jaar, vaak inclusief een voorzet voor een zienswijze op de begroting door het eigen college. Het jaarverslag en begroting geven veel informatie over waar Cure mee bezig is en zijn daarmee compleet. Verder ontvangen de gemeenteraadsleden op onregelmatige tijden informatie vanuit Cure (informatieavond, informeren over een lopend project). De planhorizon van het jaarverslag en begroting is ongeveer een jaar vooruit en een jaar achteruit: raadsleden hebben op basis van deze documenten onvoldoende zicht op de lange(re) termijn.

Uit de onderzochte documenten zijn twee constatering te maken.

In de eerste plaats geven de documenten onvoldoende totaaloverzicht over het beleidsveld van afvalbeleid. Weliswaar wordt ingegaan op ontwikkelingen en projecten in de ontvangen documenten, tegelijkertijd is niet duidelijk hoe deze ontwikkelingen zich verhouden tot de eigen gemeentelijke beleidsdoelen. Overigens is deze rolverdeling ook onduidelijk tussen gemeente en Cure: wie informeert nu precies waarover?

En in de tweede plaats zijn de ontvangen documenten erg uitgebreid om de informatie goed naar waarde te kunnen inschatten. De gemeenteraad moet kaders stellen en deze controleren, met de ontvangen informatie is die opgave niet te doen. Niet alleen omdat de kaders onduidelijk zijn (wat moet Cure bereiken/presteren, concreet gemaakt), maar ook omdat de gemeente zelf geen scherp beeld lijkt te hebben van de deelname in Cure. Zo is het voor raadsleden zeer ingewikkeld om op hoofdlijnen geïnformeerd te zijn op basis van de ontvangen documenten.

Thema	Norm
-------	------

2 Hoe vervult de raad in de huidige situatie zijn controlerende en kaderstellende taak, en welke eventuele aandachtspunten of verbeterpunten zijn hieruit af te leiden?

- Het beleid wordt gemonitord en geëvalueerd en de raad ontvangt deze informatie of vraagt hierom.
- De raad heeft mogelijkheden om het beleid bij te sturen; Het college en de ambtelijke organisatie (al dan niet richting de GR Cure) volgden/volgen de wensen van de raad.

In alle drie de gemeenten is afvalbeleid een actueel onderwerp: raadsleden stellen geregeld (technische) vragen en proberen door middel van amendementen voorgestelde besluiten bij te sturen. Het beleidsplan in Eindhoven en Geldrop-Mierlo is actueel, dat in Valkenswaard niet: de mate waarin de kaders daarmee duidelijk zijn omschreven verschilt per gemeente. En dat niet alleen, ook de beleidsdoelstellingen tussen de gemeenten verschillen sterk van richting. Een gezamenlijk beeld over de strategie, beleid of kwaliteit van dienstverlening met Cure is er niet. En is in die zin ook niet bij te sturen door de gemeenteraden.

Het is gewenst dat de hier meer eenduidigheid wordt verkregen door (en tussen) de drie gemeenten. Zodoende kunnen de raden duidelijke kaders meegeven aan de colleges ten aanzien van de strategie en koers van de gemeenschappelijke regeling, inclusief concrete doelstellingen waaraan de organisatie moet voldoen. Niet alleen op het gebied van financiën want daarin voorziet de huidige P&C cyclus al wel.

Maar ook zoals eerder gezegd op het gebied van afval en grondstoffen, duurzaamheid van de bedrijfsvoering, circulariteit bij de verwerking en recycling van ingezamelde afval- en grondstoffen, en social return zoals de inzet van mensen met een afstand tot de reguliere arbeidsmarkt. Daarmee kan worden bereikt dat, hoewel Cure *niet bevoegd en verantwoordelijk is* om gemeentelijke afval- en grondstoffenbeleid te bepalen, Cure zich meer *verantwoordelijk voelt* om actief mee te denken en mee te werken aan het bewerkstelligen van de doelstellingen van de gemeente op dit gebied.

Dat geeft ook voor de colleges een duidelijker mandaat binnen Cure om de regeling scherper aan te sturen. Zonder kaders is het controleren namelijk niet uit te voeren door de raden.

5. Samenvattend: is de GR Cure toekomstbestendig?

In dit rekenkameronderzoek staat de vraag centraal of Cure voldoende toekomstbestendig is. Wat ons betreft is het antwoord ja, maar met enkele kanttekeningen en aanbevelingen.

5.1 Cure draagt zorg voor een wettelijk taak van de gemeenten

Cure is toekomstbestendig omdat zij zorg draagt voor de uitvoering van een wettelijke taak van de gemeenten: de inzameling van huishoudelijk afval. Gemeente Eindhoven, Valkenswaard en Geldrop-Mierlo hebben de keuze gemaakt om samen te werken bij de uitvoering van deze wettelijke zorgplicht binnen gemeenschappelijke regeling Cure.

Dit doet Cure als uitvoeringsorganisatie op een effectieve en efficiënte wijze. Cure levert de dienstverlening op gebied van afvalinzameling waarmee inwoners hun afval gescheiden kunnen aanbieden, en draagt zorg voor de afvalverwerking. Cure functioneert goed wat betreft de uitvoerende taak gericht op de inzameling, vervoer en opslag van afvalstoffen, het beheer en vermarkten van afvalstoffen en de klachtenafhandeling. Ook uit de gesprekken met raadsleden, de portefeuillehouders en ambtelijke betrokkenen wordt hierover tevredenheid uitgesproken.

Er wordt een vergoeding in rekening gebracht door Cure bij de gemeenten en deze wordt gedekt door de afvalstoffenheffing.

5.2 Schaalgrootte voldoende, maar er zijn keuzes te maken

De schaalgrootte van Cure op het gebied van afvalinzameling, afvalbe- en verwerking en ten behoeve van een kennis- en adviesfunctie op het gebied van afval- en grondstoffenbeheer is in de kern voldoende.

De schaal waarop Cure opereert is voldoende groot om een kostenefficiënte **inzameldienstverlening** te organiseren. Met een verzorgingsgebied van 162.500 huishoudens staat Cure in de top 7 van grootste overheid gedomineerde inzamelorganisaties (totaal circa 30) in Nederland. Op het gebied van AVG, archiefwetgeving en andere formeel juridische aan afval en de gemeenschappelijke regeling verbonden dossiers werkt Cure geregeld samen met gemeenschappelijke regeling Blink (gemeente Helmond en regio).

Ook voor het adequaat (kostenefficiënt en duurzaam) **be- en verwerken van de ingezamelde afval- en grondstoffen** achten wij Cure voldoende toekomstbestendig. Cure beschikt niet over eigen be- en verwerkingsinstallaties maar besteedt dit uit aan meerdere afval- en recyclingorganisaties. Om bij aanbestedingen over voldoende inkoopkracht te beschikken ten opzichte vaak grote nationale en internationale ondernemingen, werkt Cure bij aanbestedingen samen met andere overheid gedomineerde organisaties en gemeenten. Zoals gemeenten Oss, Meijerijstad, Den Bosch, Helmond (voornamelijk op het nascheidingdossier). En met Midwaste en haar leden en individuele samenwerkingen op

allerlei dossiers voor be- en verwerking van afval- en grondstoffen.

Gezamenlijk worden strategische verkenningen uitgevoerd en inkoopstrategieën ontwikkeld en toegepast. Vanuit deze invulling van de functie ‘strategisch contractmanagement’ verwachten wij dat Cure in samenwerking met andere overheidsorganisaties hiermee een beroep kan doen op voldoende kennis, kunde en capaciteit.

De drie deelnemende gemeenten zijn eenduidig in hun verwachtingen van de rol en bijdrage van Cure op het gebied van inzameldienstverlening. “Cure is onze afvalinzamelaar”. En daarmee is Cure voldoende robuust naar de toekomst toe.

Op het gebied van **kennis en advies** bij de voorbereiding en ontwikkeling van gemeentelijk afval- en grondstoffenbeleidsplannen hebben de gemeenten verschillende verwachtingen over de rol van Cure. In de praktijk vervult Cure deze rol in bescheiden mate, en richt zich voornamelijk op de technische uitvoerbaarheid van door gemeenten ontwikkelde beleidsmaatregelen. Hier is voor de gemeenten nog wel een keuze te maken over de rol (taak) van Cure. Cure alleen als inzamelaar die tevens zorgdraagt voor de be- en verwerking van ingezamelde afval- en grondstoffen is een mogelijke route die ook toekomstbestendig wordt geacht. De gemeenten moeten dan de kennis- en beleidsfunctie op andere wijze organiseren zoals binnen een gemeentelijke beleidsafdeling.

Maar een meer actieve rol bij het ontwikkelen, monitoren en verbeteren van het gemeentelijk afval- en grondstoffenbeleid (in de vorm van advies aan de gemeenten) kan voor de drie gemeenten een welkome aanvulling zijn, en bijdragen aan het behalen van de gemeentelijk ambities. In de praktijk zijn hiervan goede voorbeelden, waarbij het overheid gedomineerde bedrijf de deelnemende gemeenten actief adviseert en ondersteunt bij het voorbereiden en implementeren van gemeentelijk afval- en grondstoffenbeleid.

Ook hier achten wij de schaalgrootte van Cure voldoende om een volwaardige kennis- en beleidsfunctie in eigen huis, in combinatie met inhuur van specifieke specialismen, goed mogelijk en toekomstbestendig. Mede op basis van de eerder genoemde overheid gedomineerde bedrijven die deze functie vervullen.

5.3 Kanttekeningen en aanbevelingen

Bij de toekomstbestendigheid van Cure plaatsen wij enkele kanttekeningen c.q. aandachtspunten c.q. aanbevelingen gericht op het borgen van de toekomstbestendigheid. Door het verbeteren van het functioneren en presteren van de GR Cure en de samenwerking van de betrokken gemeenten.

1. De gemeenteraden staan op grote afstand van Cure om de gemeenschappelijke regeling effectief aan te sturen en/of de gemeentelijke kaders vanuit het afvalbeleid geven. Dit is beperkt tot een zienswijze op de begroting en ontvangst van de jaarrekening. Deze documenten kijken maximaal 1 jaar terug en 1 jaar vooruit. Een langere termijn doel is er niet opgenomen en wordt niet op gestuurd.

2. Overweeg daarom het opstellen van een strategisch meerjarenplan voor Cure als gezamenlijke organisatie waarmee organisatiedoelen en maatschappelijke doelen op strategisch en tactisch niveau zijn vastgelegd en die in een plan-do-check-act cyclus kunnen worden gemonitord en bewaakt op verschillende niveaus: raad -> college, college-> bestuur GR, bestuur GR -> directie GR
3. De drie deelnemende gemeenten zijn niet eenduidig in hun verwachtingen van de rol en bijdrage van Cure op het gebied van het wel of niet, intensief of beperkt, afwachtend of proactief bijdragen aan het voorbereiden van doeltreffende en efficiënt gemeentelijk afval- en grondstoffenbeleid. Deze rolonduidelijkheid is niet bevorderlijk voor de samenwerking en continuïteit. Er wordt geadviseerd om hier een keuze te maken: of een volwaardige kennis- en beleidsfunctie binnen Cure, of de gemeente(n) dienen zelfstandig hiervoor zorg te dragen.
4. In aansluiting op het vorige punt. Stem af wat wordt verwacht van de rol en bijdrage van Cure bij de voorbereiding, het monitoren en evalueren van het gemeentelijk afval- en grondstoffenbeleid. Het is voor alle betrokkenen gewenst om hier duidelijke keuzes te maken.
5. De drie gemeenten hebben tot zeg 2020 geen (extra) stappen gezet om de hoeveelheid restafval te reduceren, omdat de verwachtingen van het Renaissance project hoog gespannen waren. Momenteel worden de mogelijkheden van nascheiding onderzoek in het kader van het Brabantse Nascheidings Initiatief.
6. Wij adviseren om kritisch te zijn op de te verwachten bijdrage van nascheiden bij het behalen van de VANG-ambities van de gemeenten. Welke extra recycling (in de definitieve van het 10-r model) mag hier worden verwacht?
7. Indien deze te verwachten bijdrage bescheiden of (nog) onzeker is, dan is dit voor de gemeenten een aanleiding om het blikveld te verbreden naar (ook) andere routes en (beleids)instrumenten die bijdragen aan het bewerkstelligen van deze VANG-ambities. Ten opzichte van andere, ook grote gemeenten die ook te maken hebben met grootstedelijke uitdagingen bij het afvalbeheer (bevolkingsdichtheid en -diversiteit, minder mogelijkheden om afval te scheiden en in te zamelen) maar die wel actief maatregelen treffen (diftar, omgekeerd inzamelen, sturen met inza-melfrequenties, handhaving, communicatie) behalen betere afvalbeheerprestaties.
8. Leg afspraken over dienstverlening vanuit Cure voor de gemeente vast in een dienstverleningsovereenkomst (DVO) of service level agreement (SLA). En geef daarbij invulling aan de gewenste kwaliteit van dienstverlening en wijze van ver-rekening. In de DVO of SLA worden tevens prestatie-indicatoren overeengekomen tussen de gemeente en Cure op het gebied van milieu, kosten en serviceniveau voor de onderscheiden diensten.
9. Organiseer en veranker een opdrachtgeversplatform voor de Cure-gemeenten in

de governance van de gemeenschappelijke regeling: de gemeenten zijn als opdrachtgever bepalend voor de uitvoering.

10. Neem periodiek (b.v. elke twee jaar) deel aan de Benchmark Huishoudelijk Afval voor gemeenten. In deze benchmark worden het afvalbeheerbeleid, de afvalbeheerprestaties (milieu en kosten) op een integrale wijze per gemeente worden gemonitord. Met deze benchmark wordt beter inzicht gekregen in de totale kosten van het afvalbeheer per gemeente en het aandeel in deze kosten van Cure.
11. De genoemde kaders omtrent het inperken van de risico's van (toekomstige) innovatieve projecten zijn een belangrijke stap: geen (afval)hoeveelheidsverplichtingen, uitsluitend bewezen techniek/technologie, geen grote financiële risico's en geen eigen investeringen. Aanbevolen wordt om deze kaders nader te concretiseren, te kwantificeren en te verankeren. Bijvoorbeeld in een reglement.

-0-0-0-

Bijlagen

A. Gehanteerde bronnen

- Cure (2022) Afvalbeleid in een notendop - een handreiking voor (nieuwe) raadsleden.
- Cure (2022) Rapportage en advies Taskforce afval Cure gemeenten.
- Cure (2022) Implementatieplan Aanbevelingen uit Evaluatie Cure 2017-2022.
- Cure (2022) Raadsinformatiebrief stand van zaken nascheidingsinstallatie.
- Cure (2020, 2021, 2022) Ontwerpbegroting voor 2020, voor 2021 en 2022, en bijbehorende zienswijzen uit de gemeenten.
- Cure (2020, 2021) Jaarverslag en jaarrekening voor 2020 en voor 2021.
- Cure (2020-2022) Verslagen AB en DB.
- Gemeente Eindhoven (2012) Raadsvoorstel en besluit Oprichten van een nieuwe gemeenschappelijke regeling voor afvalbeheer.
- Gemeente Eindhoven (2021) Strategie gescheiden inzameling huishoudelijk afval.
- Gemeente Eindhoven (2020) Sorteersresultaten restafval.
- Gemeente Geldrop-Mierlo (2012) Raadsvoorstel/besluit Nieuwe Gemeenschappelijke Regeling Cure en opheffing van de bestaande gemeenschappelijke regeling.
- Gemeente Geldrop-Mierlo (2021) Afval- en grondstoffenplan 2022-2025.
- Gemeente-Geldrop-Mierlo (2020, 2021, 2022) Diverse moties en amendementen (ook de niet aangenomen).
- Gemeente Valkenswaard (2012) Raadsvoorstel en besluit nieuwe inzamelorganisatie huishoudelijke afvalstoffen.
- Gemeente Valkenswaard (2012) Nota inzameling huishoudelijke afvalstoffen Valkenswaard: Van afval naar grondstoffen 2012-2020.
- NVRD (2020) Benchmark bedrijfsvergelijking Eindhoven.
- NVRD (2020) Benchmark bedrijfsvergelijking Valkenswaard.
- NVRD (2020) Benchmark regiovergelijking Geldrop-Mierlo.
- KplusV (2022) GR Cure Afvalbeheer: tweede evaluatie.
- Planbureau voor Leefomgeving (2018) Circulaire economie: wat we willen weten en kunnen meten, online beschikbaar.
- VANG-website (2022) Programma Van Afval Naar Grondstof 2022-2025.

B. Gesprekspartners

De volgende personen zijn gesproken voor dit onderzoek:

- Beleidsmedewerkers gemeente Eindhoven
- Beleidsmedewerker gemeente Valkenswaard
- Beleidsmedewerker gemeente Geldrop-Mierlo
- Portefeuillehouder gemeente Eindhoven
- Portefeuillehouder gemeente Valkenswaard
- Portefeuillehouder gemeente Geldrop-Mierlo
- Gemeenteraadsdelegatie gemeente Eindhoven
- Gemeenteraadsdelegatie gemeente Valkenswaard
- Gemeenteraadsdelegatie gemeente Geldrop-Mierlo
- Directeur-secretaris gemeenschappelijke regeling Cure

C. Implementatieplan n.a.v. evaluatie 20217

Implementatieplan Aanbevelingen KplusV naar aanleiding van evaluatie Gemeenschappelijke regeling Cure

In de Gemeenschappelijke regeling Cure is bepaald dat periodiek (elke 5 jaar en voor het eerst in 2017) een evaluatie van deze regeling moet plaatsvinden. Deze opdracht is meervoudig onderhands aanbesteed, waarbij op verzoek van het bestuur een aantal extra aandachtspunten in de opdrachtschrijving is opgenomen. KplusV heeft de opdracht uitgevoerd en de eindrapportage is op 15 januari 2018 door het Dagelijks bestuur vastgesteld. KplusV heeft een zevental aanbevelingen gedaan. Het bestuur heeft besloten de aanbevelingen over te nemen en verzocht om een implementatieplan. De aanbevelingen luiden:

1. Optimaliseer de set van prestatie-indicatoren waarop Cure kan worden beoordeeld, en de wijze waarop dit gerapporteerd wordt. Door de ontvlechting met Van Gansewinkel is dit een moment van herijking van indicatoren, inclusief de wijze waarop het Bestuur periodiek aandacht besteedt aan deze (nieuwe) indicatoren. Nieuwe indicatoren kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op inwonerstevredenheid, projectmanagement, mate waarin innovatie wordt gerealiseerd of geïnitieerd (nieuwe technieken) of inclusief werkgeverschap.
2. Betrach meer politiek-bestuurlijke gevoeligheid, zowel in de informatievoorziening over going concern (tijdige informatievoorziening naar bestuur en ambtenaren) als over grote projecten (REnescience).
3. Verbeter de wijze waarop projectmanagement rond (startende) grote projecten worden geïnitieerd en heb daarbij aandacht voor bestuurlijke sensitiviteit en klantperspectief die nodig zijn in dergelijke processen.
4. De omvang van de Cure-organisatie is beperkt, waardoor er al snel kwetsbaarheden ontstaan op specifieke domeinen. Ga door met het robuuster maken van de organisatie op enkele expertises, zoals financiën en personeelsbeleid.
5. Zorg dat de kwaliteit van communicatie en dienstverlening naar burgers (bijvoorbeeld over veranderingen in de dienstverlening, aanpak van klachten en meldingen) en samenwerking tussen Cure en de gemeenten (bijvoorbeeld bij het volgen van de beleidscyclus in de informatievoorziening) gewaarborgd blijft, ondanks de efficiënte bedrijfsvoering, veranderingen in personeel, en een groot project als REnescience.
6. Besteed aandacht aan hoe de samenwerking op ambtelijk beleidsniveau kan worden verbeterd. Tussen de gemeente Eindhoven en Cure zijn er inmiddels gesprekken gepland om de samenwerking te verbeteren. Om de verhouding met Geldrop-Mierlo en Valkenswaard zakelijker te krijgen zou meer afstemming wenselijk zijn zodat de beide beleidsmedewerkers niet 'klem' komen te zitten tussen gemeente en Cure.
7. Het personeelsbeleid behoeft formalisering. Er wordt momenteel een verbeteringsslag gemaakt in het vastleggen van protocollen en procedures, een personeelshandboek en datamanagement. Er wordt aangegeven dat er geen salarisstijgingen zijn vastgelegd, noch doorgroeimogelijkheden.

Separaat aan de opdracht tot uitvoeren van de evaluatie heeft KplusV onderzocht op welke wijze de door enkele gemeenten gewenste gedifferentieerde garantstelling kan worden vormgegeven.

- X. Actiepunt "Cure en exceptionele projecten".

In onderstaande tabel is aangegeven middels welke maatregelen Cure de aanbevelingen meent op te volgen en binnen welke termijn deze maatregelen getroffen zullen worden.

Aanbeveling	Maatregelen	Behandeling DB Cure	Invoeringsdatum
1	Cure werkt aan een voorstel tot vaststelling van nieuwe KPI's. Naast operationele KPI's, zullen ook prestatie-indicatoren op het gebied van CO ₂ -reductie, inwonertevredenheid, social return en werkgeverschap (medewerkertevredenheid) worden voorgesteld.	N.t.b.	N.t.b.
2	Om politiek-bestuurlijk gevoelige kwesties correct te behandelen, zijn organisatorische maatregelen getroffen. Het periodieke overleg met de deelnemende gemeenten is opgesplitst in ambtelijk bestuurlijk overleg en afstemmingsoverleg. Tijdens het ambtelijk bestuurlijk overleg worden de in de bestuursvergaderingen te behandelen onderwerpen voorbesproken met vaste vertegenwoordigers van de gemeenten. Tijdens het afstemmingsoverleg worden diverse kwesties besproken met de ter zake verantwoordelijke c.q. deskundige vertegenwoordigers van de gemeenten. Alle bestuursstukken worden voorbereid door een vast team van medewerkers.		1-1-2018
	In elke bestuursnotitie wordt voortaan een paragraaf "communicatie" toegevoegd en elk voorstel wordt voorzien van een voorblad/beslissingsblad.		1-4-2018
3	Voortaan zal elk project van 'n zekere omvang eerst worden besproken in het afstemmingsoverleg met de gemeenten. Vervolgens zal het bestuur verzocht worden het project te accorderen.		Per direct.
4	Het nieuwe managementteam is ingevuld: de nieuwe financieel manager alsmede een manager HR en een bedrijfsleider zijn aangesteld. Per 1 april 2018 zal een nieuwe SHEQ-manager in dienst treden.		1-4-2018
	Resteert een nog te benoemen functionaris op het gebied van ICT.		N.t.b.
5	Cure heeft recentelijk de dienstverlening en communicatie naar de inwoners verbeterd door invoering van de afval-app, de afvalkalender, een nieuwe website met verbeterde informatie en professionalisering van de communicatie. Sinds begin 2017 zien wij dan ook het aantal meldingen in de categorie "informatie" teruglopen. Middels uitvoeren van tevredenheidsonderzoeken zullen wij de kwaliteit van de informatievoorziening volgen.		Gereed.
6	Naast de onder punt 2 al genoemde scheiding in de overlegstructuur met de gemeenten, kan gemeld worden dat Valkenswaard ter voorkoming van "dubbele-petten-problemen" een milieucoördinator (Senior beleidsmedewerker Milieu & Duurzaamheid) heeft aangesteld, die de portefeuillehouder adviseert voorafgaand aan de bestuursvergaderingen.		Gereed.
7	Diverse maatregelen, als het samenstellen en verspreiden van een personeelshandboek, zijn reeds getroffen. In vervolg daarop zal voor de organisatie een zgn. "functiehuis" (beschrijving en waardering van alle functies) ontworpen worden.	N.v.t.: besluitvorming in MT	sep-18
	Op korte termijn zal een organisatiebreed opleidingsplan met een looptijd van 2 jaar worden vastgesteld.		apr-18
X	Aanvullend op en separaat van de evaluatie heeft KplusV in een notitie verschillende oplossingen aangereikt over de wijze waarop exceptionele projecten kunnen worden gerealiseerd. Deze notitie is beoordeeld door de gemeentelijke juristen en zij hebben daarbij geconcludeerd dat de enige optie die kan leiden tot een afwijkende garantieregeling is een nieuw artikel toe te voegen aan de tekst van de Gemeenschappelijke regeling. Zij hebben daarbij de vragen opgeworpen of het beleidsmatig wenselijk is om binnen de huidige Gr onderscheid te maken tussen de deelnemende gemeenten en of een Gr het juiste instrument is om complexe projecten uit te voeren. Voorgaande is binnen Cure besproken en daarbij is een nieuwe optie gesuggereerd om tegemoet te komen aan de wens tot gedifferentieerde garantstelling bij exceptionele projecten, niet <u>binnen</u> de huidige Gr, maar door oprichting van een naamloze vennootschap <u>naast</u> de huidige Gr. Voorgesteld wordt de colleges van de deelnemende gemeenten te verzoeken deze optie verder uit te mogen werken.	5-3-2018	Afh. van besluitvorming colleges.

D. Zienswijzen raden bij begroting

Eindhoven

Zienswijze begrotingswijziging 2018, verzonden 29 november 2018

Cure zal nog een verhoogde verbrandingsbelasting in de begroting van 2019 moeten verwerken en de voorbereidingskosten van Renescience in de begrotingswijziging meenemen. Kostenontwikkelingen in de markt zijn voor 2018 significant anders dan voorgaande jaren en het advies is om eerst de post onvoorzien aan te spreken voor onvoorzien tegenvallers en het restant tekort te dekken uit de voorziening afvalstoffen.

Begrotingswijziging GR Cure 2019, verzonden 16 mei 2019

De begrotingswijziging GR Cure 2019 is het gevolg van de marktontwikkelingen van de verwerkingstarieven, de verhoogde verbrandingsbelasting en voorbereidingskosten Renescience. De raad vraagt om kostenbeheersing en een efficiencyslag te maken.

Conceptbrief Zienswijze ontwerpbegroting Cure 2020, 11 juni 2019

De raad geeft aan dat in het algemeen de begroting transparant, logisch en goed onderbouwd is en in navolging van 2019 volgens het BBV is opgesteld. Ze vragen om een efficiencyslag te maken. De raad ziet de uitwerking van de voorstellen voor de nascheidingsinstallatie graag z.s.m. tegemoet en blijft graag op de hoogte van het proces en de kosten. De raad verzoekt Cure om z.s.m. te komen met concrete uitwerkingen van aangekondigde kostenbesparende beheersmaatregelen en om overhead kosten terug te draaien. Tot slot wordt verzocht om de kapitaallasten volledig op te nemen in de doorkijk/meerjarenbegroting.

Zienswijze begroting Gr Cure 2021, verzonden 18 juni 2021

In het algemeen is de begroting transparant, logisch en goed onderbouwd en is in navolging van 2019 volgens het BBV opgesteld. De te verwachten inzamelkosten zijn realistisch geraamd. De raad ziet de uitwerking van de kostenbesparende en de voorstellen van de Taskforce z.s.m. met belangstelling tegemoet. Daarnaast wordt verzocht om ze periodiek de loop van 2021 te informeren over de uitwerkingsprocessen en de bijbehorende kosten. Verder wordt verzocht om z.s.m. met concrete uitwerkingen van aangekondigde kostenbesparende beheersmaatregelen te komen.

Zienswijze begroting Gr Cure 2022, verzonden 23 juni 2021

In het algemeen vind de raad de begroting transparant, logisch en goed onderbouwd en is in navolging van 2019 volgens het BBV opgesteld. Verder wordt gevraagd in de loop van 2021 de raad verder te informeren over de uitwerkingsprocessen van de voorstellen van de Taskforce en de kosten, de reductie van restafval en het beperken van de kostenstijging. Er wordt ook gevraagd om beheersing van afvaltarieven en het beperken van overheadkosten.

Conceptbrief zienswijze ontwerp begroting Gr Cure 2023, zonder datum

De raad vindt de begroting transparant, logisch, goed opgebouwd en is volgens het BBV opgesteld. De te verwachten inzamelkosten zijn realistisch geraamd. De raad vraagt om periodiek geïnformeerd te worden over de uitwerkingsprocessen van de Afvalstrategie, de upgradering van de milieustraat en bijkomende kosten, de reductie van restafval en verder verloop van kostenbesparende maatregelen bij de inzameling en verwerking. Verder wordt er verzocht om kosten te beheersen en zo mogelijk verder uit te bouwen.

Geldrop-Mierlo

Zienswijze begroting Cure 2021, 2 juni 2020

De raad is het met de ontwerpbegroting eens en geeft in het algemeen aan dat er geen ruimte is voor verdere stijging van de kosten. Verder zijn er nog wat specifieke zaken waar een zienswijze over wordt ingebracht.

Zienswijze ontwerp-begrotingswijziging Cure 2020, 15 december 2020

De ontwerp-begroting geeft geen aanleiding tot inhoudelijke op- of aanmerkingen. De raad is ervan overtuigd dat Cure op zoek blijft naar kostenbesparingen en voorstellen daarover zien ze graag tegemoet.

Zienswijze ontwerp-begrotingswijziging Cure 2022, 8 juni 2021

De raad heeft geen op- of aanmerkingen naar aanleiding van de ontwerpbegroting. De ontwikkeling van een steeds hogere afvalstoffenheffing vindt de raad onwenselijk en vindt dat Cure zich moet inspannen om dit te stoppen. Voorstellen voor kostenbesparingen ziet de raad graag tegemoet.

Zienswijze ontwerp-begroting Cure 2023, 7 juni 2022

Er zijn geen inhoudelijke op- of aanmerkingen maar de raad vindt wel dat Cure zich moet blijven inspannen om verhoging van afvalstoffenheffing voor de inwoners te stoppen.

Valkenswaard

Besluitenlijst conceptbegroting 2021 Cure Afvalbeheer, 6 juli 2020

De raad heeft geen inhoudelijke opmerkingen voor de ontwerpbegroting van 2021 maar vraagt wel aandacht voor de steeds toenemende kosten en verzoekt om concreet aan te geven op welke wijze bezuinigd kan worden om de stijging te verminderen.

Zienswijze begrotingswijziging Cure 2020, 18 december 2020

De raad ziet geen aanleiding tot het maken van inhoudelijke opmerkingen. Verder merkt de raad op dat als het Rijk meerkosten als gevolg van de corona-crisis compenseren die dan terugvloeien naar de gemeenten.

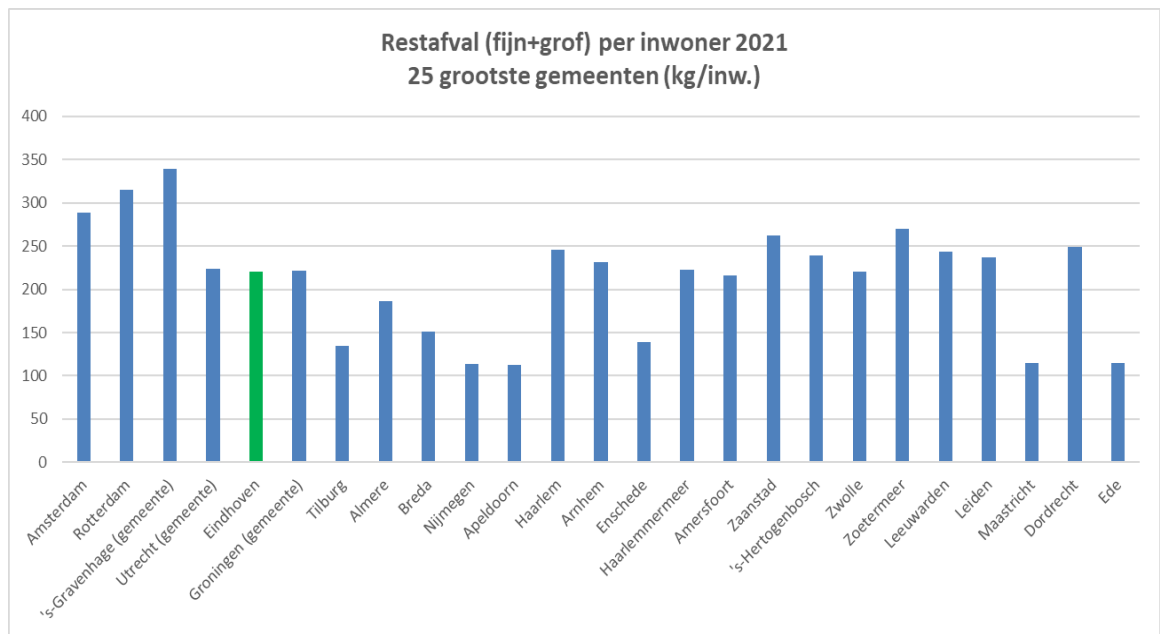
Zienswijzebrief ontwerp-begroting Cure 2022, 4 juni 2021

De raad ziet geen aanleiding tot het maken van inhoudelijke opmerkingen.

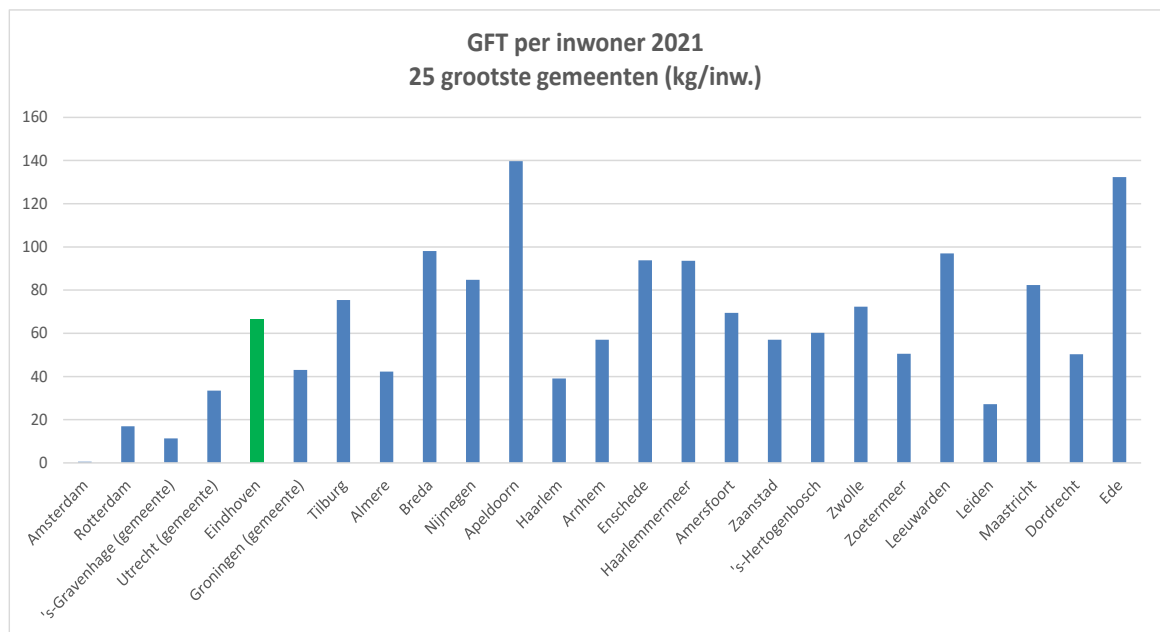
Gehanteerde bronnen (specifiek voor samenvatting zienswijzen)

- Gemeente Eindhoven (2018) Zienswijze begrotingswijziging 2018
- Gemeente Eindhoven (2019) Begrotingswijziging GR Cure 2019
- Gemeente Eindhoven (2019) Conceptbrief zienswijze ontwerp begroting Cure 2020
- Gemeente Geldrop-Mierlo (2020) Zienswijze begroting Cure 2021
- Gemeente Valkenswaard (2020) Zienswijze begrotingswijziging Cure 2020
- Gemeente Geldrop-Mierlo (2020) Zienswijze ontwerp-begrotingswijziging Cure 2020
- Gemeente Valkenswaard (2020) Besluitenlijst conceptbegroting 2021 Cure
- Gemeente Valkenswaard (2021) Ontwerp-begroting Cure 2022
- Gem. Geldrop-Mierlo (2021) Zienswijze ontwerp-begrotingswijziging Cure 2022
- Gemeente Eindhoven (2021) Zienswijze begroting Gr Gure 2021
- Gemeente Eindhoven (2021) Zienswijze begroting Gr Cure 2022
- Gemeente Geldrop-Mierlo (2022) Zienswijze ontwerp-begroting Cure 2023
- Gemeente Eindhoven (z.d.) Conceptbrief zienswijze ontwerp begroting Gr Cure 2023

E. Vergelijking afvalbeheer 25 G Nederland (peiljaar 2021)

Figuur 13 Restafval per inwoner 2021 (kg/inw/jaar)

Figuur 14 GFT per inwoner 2021 (kg/inw/jaar)

F. Kostenaandeel in Benchmark Huishoudelijk Afval

Tabel 7 Overzicht benchmarkberekening

Kosten meegenomen in Benchmark Huishoudelijk Afval

	Kosten Valkenswaard	Kosten Geldrop-Mierlo	Kosten Eindhoven	Totaal
Fijn restafval	444.150	372.666	3.614.880	4.431.696
Groente, fruit en tuinafval (GFT)	266.490	159.714	1.016.685	1.442.889
Oud papier en karton	103.635	212.952	1.016.685	1.333.272
Plastic, metalen en drankenkartons	59.220	230.698	225.930	515.848
Glas verpakkingen	44.415	35.492	225.930	305.837
Textiel	14.805	35.492	112.965	163.262
Grof vuil aan huis	-	674.348	-	674.348
Milieustraat	429.345	nb	1.920.405	2.349.750
Bijplaatsingen	-	nb	225.930	225.930
Totaal kosten in benchmark	€ 1.362.060	€ 1.721.362	€ 8.359.410	€ 11.442.832
Kosten (Begrotingswizj. 2020)	€ 3.023.000	€ 2.983.000	€ 18.418.000	€ 24.424.000
Kostenaandeel in benchmark	45%	58%	45%	47%

Totaalkosten per materiaalstroom bepaald op basis van gegevens Benchmark Huishoudelijk Afval peiljaar 2020.
SOM: inzamelkosten per materiaalstroom x aantal aansluitingen.

Kostenaandeel restafval in benchmark	33%	22%	43%	39%
--------------------------------------	-----	-----	-----	-----

G. Grondstoffenmonitors

Op de volgende pagina's staan de grondstoffenmonitors.

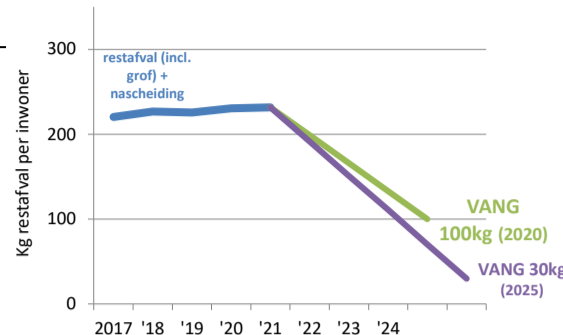
Mondiaal en regionaal worden grondstoffen schaarser en daarmee vaak ook kostbaarder. Daarom is een omslag in het denken Van Afval Naar Grondstoffen (VANG) gemaakt. Het Rijk, gemeenten (VNG) en de organisaties voor afvalbeheer (NVRD) streven gezamenlijk naar een afvalloze samenleving.

De ambitie is 75% afvalscheiding en maximaal 100 kilogram restafval (fijn+ grof) per inwoner per jaar in 2020. En in 2025 een 'wensbeeld' van nog slechts 30 kilogram restafval per inwoner. Het landelijk gemiddelde bedraagt 61% afvalscheiding en circa 199 kilogram restafval (2021). Dit is exclusief eventuele uit het restafval nagescheiden fracties. Deze grondstoffenmonitor presenteert de afvalprestaties van Gemid.3 gem., in vergelijking met referentiegemeenten.

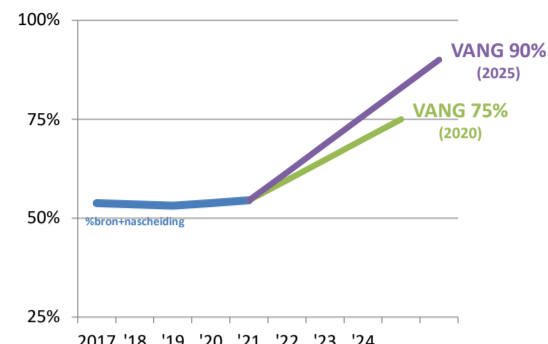
Prestatie en ambitie

Gemid.3 gem.		VANG
2021	trend	2020 -> 2025
232	● kg rest per inwoner	100 → 30
%	● afvalscheiding	75% → 90%
		afvalscheiding

Restafval huidig en trend bij gelijkblijvend beleid

Grondstofscheiding huidig en trend

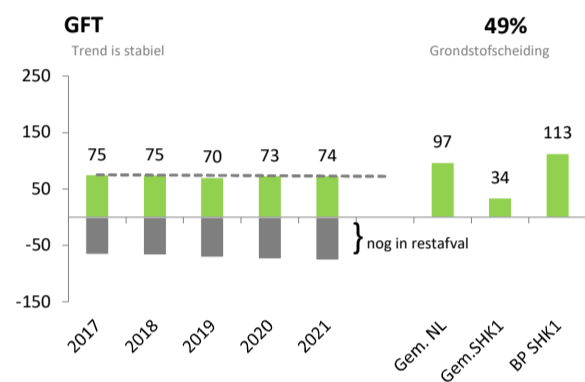

Gemeenten hebben een zorgplicht voor de inzameling van huishoudelijk afval en een maatschappelijke opdracht om bij te dragen aan de genoemde VANG-ambities en de totstandkoming van een circulaire economie.

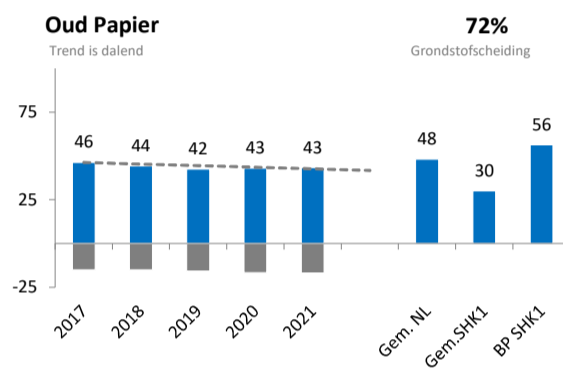
Het scheidingspercentage, zonder nascheiding, in Gemid.3 gem. bedraagt met gelijkblijvende trend 55% en er wordt nu nog 232 kg restafval (incl. grof) verwerkt.

Gescheiden grondstoffen

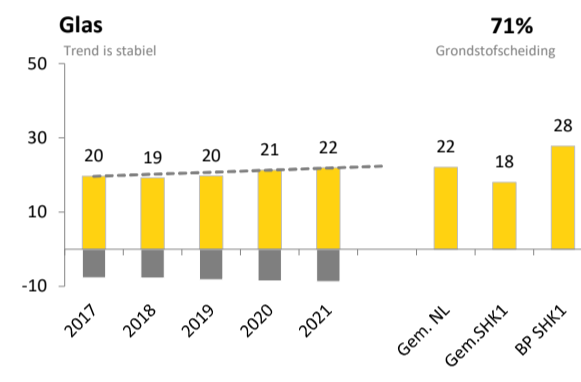
De volgende grafieken presenteren de hoeveelheden grondstoffen (kg per inwoner per jaar). De grijs gekleurde delen betreffen de hoeveelheid grondstof die zich nog in het restafval bevindt.

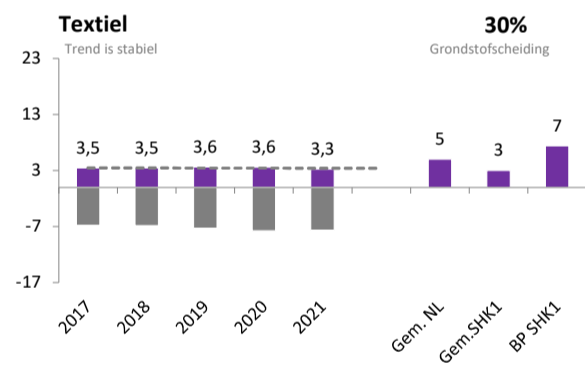
Er wordt 74 kg Groente-, Fruit- en Tuinafval (GFT) per inwoner gescheiden. De trend is stabiel. Er zit nog zo'n 76 kg GFT in het huishoudelijk restafval en dus wordt 49% apart gehouden. Gemiddeld wordt er in de stedelijkheidscategorie van Gemid.3 gem. (Gem.SHK1) 34 kg per inwoner ingezameld.

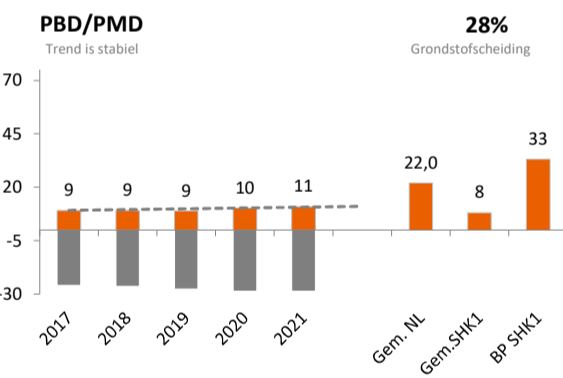
Momenteel wordt er 43 kg Oud Papier en Karton (OPK) per inwoner gescheiden. De trend is dalend. In het huishoudelijk restafval zit nu nog zo'n 17 kg herbruikbaar OPK. 72% van het OPK wordt apart gehouden. Gemiddeld wordt er in de stedelijkheidscategorie van Gemid.3 gem. (Gem.SHK1) 30 kg per inwoner ingezameld.

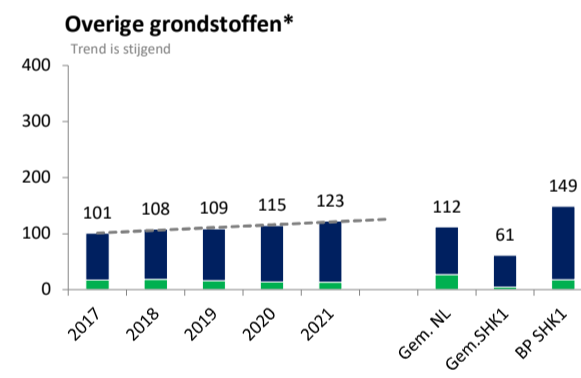
In de huidige situatie wordt 22 kg (verpakkings)glas per inwoner gescheiden en de trend is stabiel. Volgens de sorteeraanlyse zit er nog 9 kg glas in het huishoudelijk restafval. Het glas wordt nu voor 71% gescheiden. Gemiddeld wordt er in de stedelijkheidscategorie van Gemid.3 gem. (Gem.SHK1) 18 kg per inwoner ingezameld.

Nu wordt 3,3 kg Textiel per inwoner gescheiden en zit er circa 7,6 kg textiel in het restafval. 30% van het textiel wordt nu dus ingezameld en de trend is stabiel. Gemiddeld wordt er in de stedelijkheidscategorie van Gemid.3 gem. (Gem.SHK1) 3 kg per inwoner ingezameld.

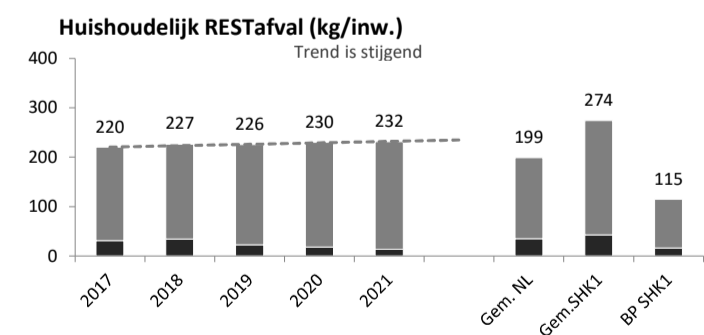

In totaal wordt 11 kg PBD per inwoner wordt gescheiden. De trend is stabiel. Het PBD wordt bij de bron gescheiden ingezameld. 11 kg wordt brongescheiden (oranje) en 28% van het aanwezige PBD wordt apart ingezameld. In het ingezamelde restafval bij de huishoudens zit +/- 28,6 kg PBD. Gemiddeld wordt er in de stedelijkheidscategorie van Gemid.3 gem. (Gem.SHK1) 8 kg per inwoner bij de bron ingezameld.

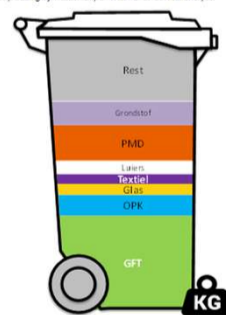
*= grof tuinafval, oude apparaten, asbest, metaal, etc. Ongeveer 90% van het grof afval wordt (voornamelijk op de milieustraat) gescheiden ingezameld. De 123 kg gesorteerd grove grondstoffen per inwoner, zoals de 13 kg Grof Tuinafval, kan worden gerecycled. De trend is stijgend. Gemiddeld wordt er in de stedelijkheidscategorie van Gemid.3 gem. (Gem.SHK1) 61 kg per inwoner ingezameld.

Huishoudelijk (grof) restafval

Gemid.3 gem. markering: ● nagesorteerd PMD, ● fijn restafval (residu) en ● grof restafval. Reductie van restafval is het doel. Nu wordt in Gemid.3 gem. 14 kg grof en 218 kg fijn restafval per inwoner ingezameld. De trend is stijgend. Het restafval wordt verder niet nagescheiden met machines.

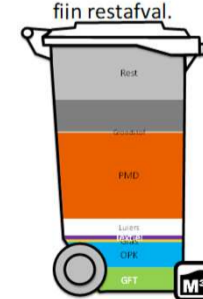
Samenstelling huishoudelijk fijn restafval

77% Herbruikbare grondstoffen in het restafval

Een sorteeraanlyse geeft een beeld van de samenstelling en de hoeveelheid (in kg) van het afval. Volgens deze analyse is 77% van het ingezameld fijn restafval uit Gemid.3 gem. als grondstof herbruikbaar.

Inhoud 240ltr. container met fijn restafval.

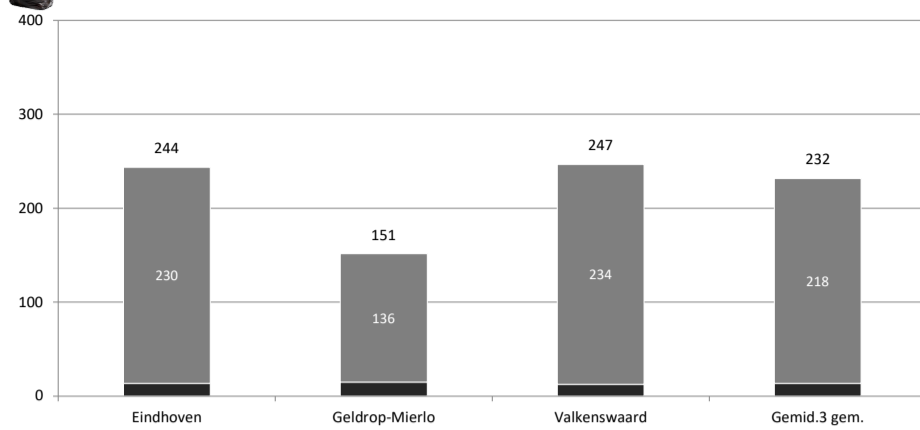
De sorteeraanlyse geeft ook een indicatie van het volume van het fijn restafval.

Bronnen: afvalhoeveelheden: CBS, Sorteeraanlyse: RWS NL 2019 ('16-'18)

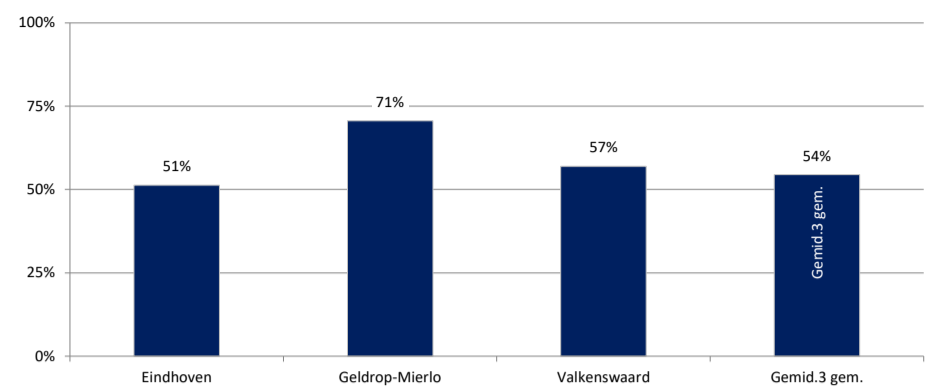
Regionale vergelijking (2021)

De volgende grafieken presenteren de huidige hoeveelheden restafval per inwoner en het scheidingspercentage in Gemid.3 gem. en de referentiegemeenten.

Kilogram huishoudelijk RESTafval per inwoner

% Percentage grondstofscheiding

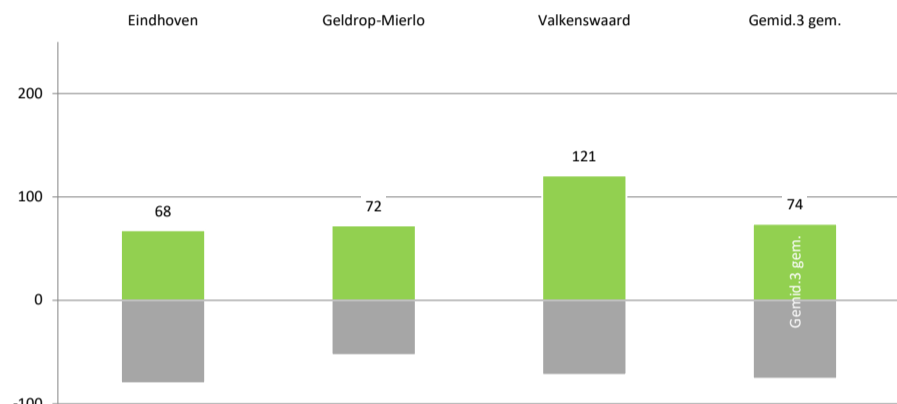

In Gemid.3 gem. wordt per inwoner 232 kg restafval ingezameld en het scheidingspercentage is rond de 55%. Het scheidingspercentage is (nog) zonder de afgekeurde grondstoffen.

Gescheiden grondstoffen

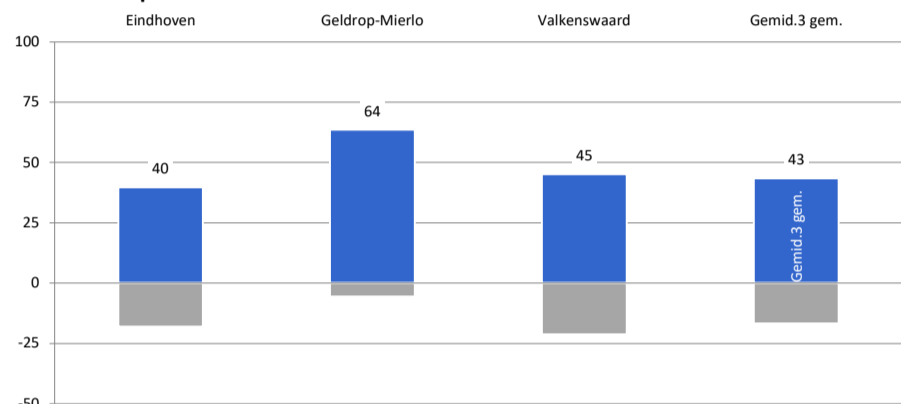
Ter vergelijking presenteren deze grafieken de hoeveelheid gescheiden grondstoffen (kg per inwoner per jaar) in het referentiegebied. De grijs gekleurde delen betreft de hoeveelheid grondstoffen dat zich volgens een sorteeraanlyse nog in het restafval bevinden.

GFT

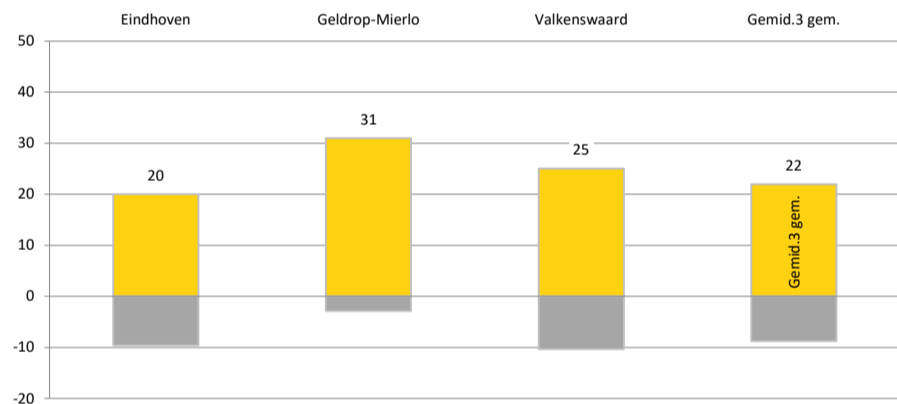
Gemid.3 gem. heeft in het jaar 2021 74 kg GFT per inwoner gescheiden ingezameld. De bandbreedte met de referentiegemeenten bedraagt 68 tot 121 kg per inwoner.

Oud Papier

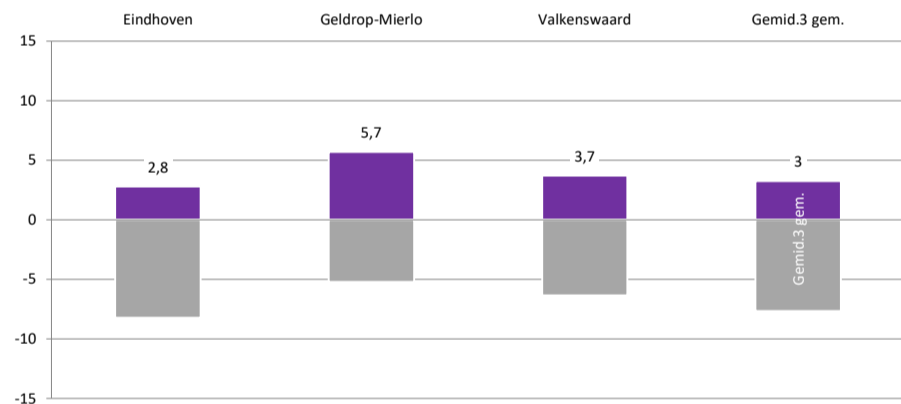
In Gemid.3 gem. wordt 43 kg Oud Papier en Karton per inwoner gescheiden. De bandbreedte met de referentiegemeenten is per inwoner 40 tot 64 kg.

Glas

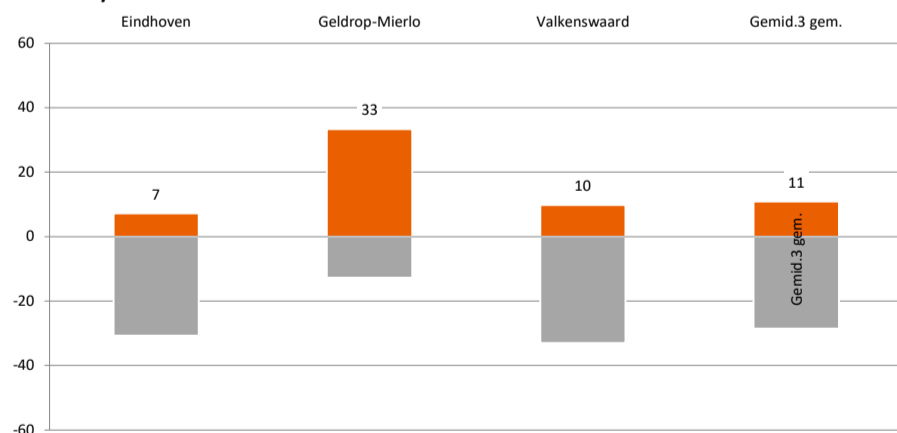
In Gemid.3 gem. wordt 22 kg Glas per inwoner gescheiden. Bij de referentiegemeenten bedraagt de bandbreedte 20 tot 31 kg per inwoner.

Textiel

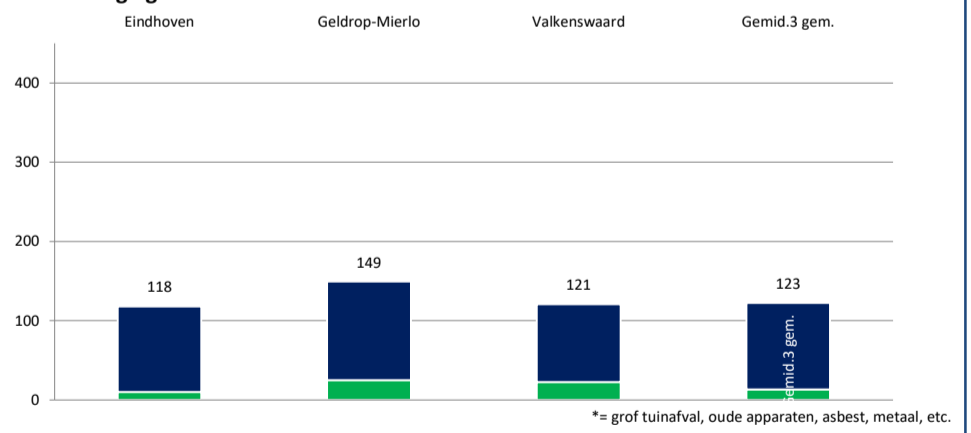
In 2021 scheidt de Gemid.3 gem. er 3,3 kg textiel (kleding en schoeisel) per inwoner per jaar. De bandbreedte bedraagt 2,8 tot 5,7 kg textiel per inwoner.

PBD/PMD

Gemid.3 gem. scheidt in totaal 11 kg Plastic verpakkingen, Blik en Drinkpakken (PBD) per inwoner (bij de bron). In het referentiegebied bedraagt de bandbreedte tussen de 7,2 en 33 kg PBD per inwoner.

Overige grondstoffen*

In Gemid.3 gem. wordt het grofafval, zoals 13 kg Grof Tuinafval veelal op de milieustraat gescheiden ingezameld. In 2021 is al 123 kg grondstoffen per inwoner gescheiden.

*= grof tuinafval, oude apparaten, asbest, metaal, etc.

Bronnen: afvalhoeveelheden: CBS, Sorteeraanlyse: RWS NL 2019 ('16-'18)

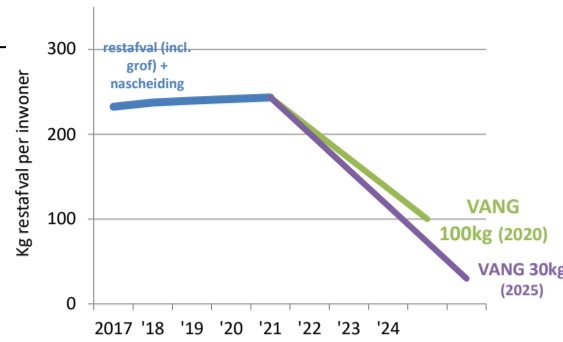
Mondiaal en regionaal worden grondstoffen schaarser en daarmee vaak ook kostbaarder. Daarom is een omslag in het denken Van Afval Naar Grondstoffen (VANG) gemaakt. Het Rijk, gemeenten (VNG) en de organisaties voor afvalbeheer (NVRD) streven gezamenlijk naar een afvalloze samenleving.

De ambitie is 75% afvalscheiding en maximaal 100 kilogram restafval (fijn+ grof) per inwoner per jaar in 2020. En in 2025 een 'wensbeeld' van nog slechts 30 kilogram restafval per inwoner. Het landelijk gemiddelde bedraagt 61% afvalscheiding en circa 199 kilogram restafval (2021). Dit is exclusief eventuele uit het restafval nagescheiden fracties. Deze grondstoffenmonitor presenteert de afvalprestaties van Eindhoven, in vergelijking met referentiegemeenten.

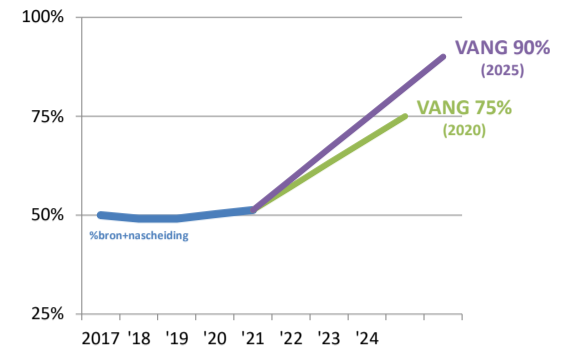
Prestatie en ambitie

Eindhoven		VANG
2021	trend	2020 -> 2025
	244 kg rest per inwoner	100 → 30 kg rest per inwoner
%	51% afvalscheiding	75% → 90% afvalscheiding

Restafval huidig en trend bij gelijkblijvend beleid

Grondstofscheiding huidig en trend

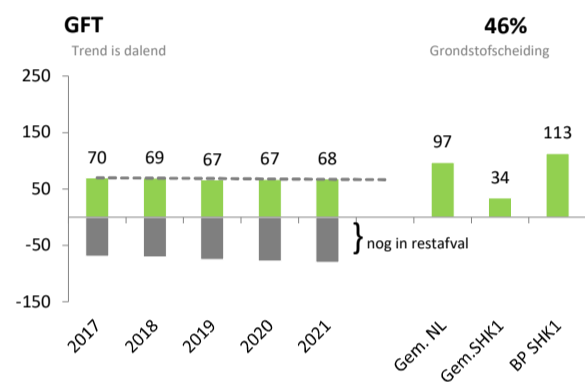

Gemeenten hebben een zorgplicht voor de inzameling van huishoudelijk afval en een maatschappelijke opdracht om bij te dragen aan de genoemde VANG-ambities en de totstandkoming van een circulaire economie.

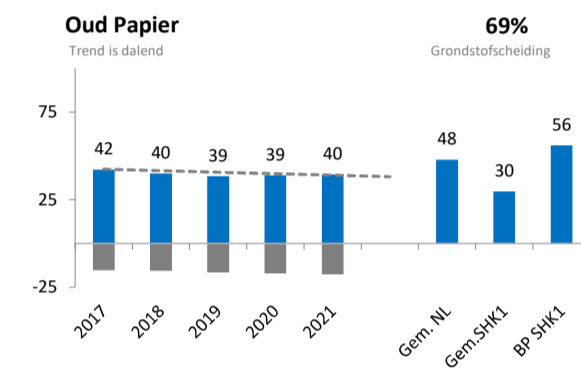
Het scheidingspercentage, zonder nascheiding, in Eindhoven bedraagt met gelijkblijvende trend 51% en er wordt nu nog 244 kg restafval (incl. grof) verwerkt.

Gescheiden grondstoffen

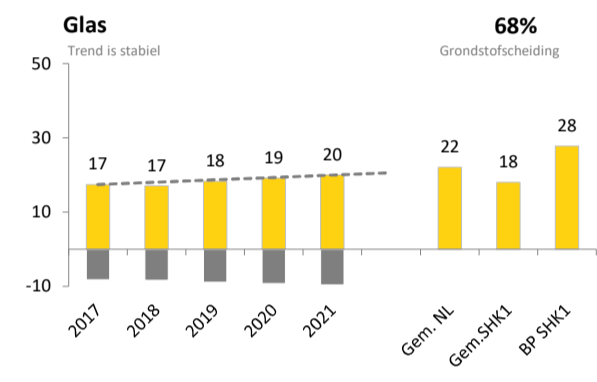
De volgende grafieken presenteren de hoeveelheden grondstoffen (kg per inwoner per jaar). De grijs gekleurde delen betreffen de hoeveelheid grondstof die zich nog in het restafval bevindt.

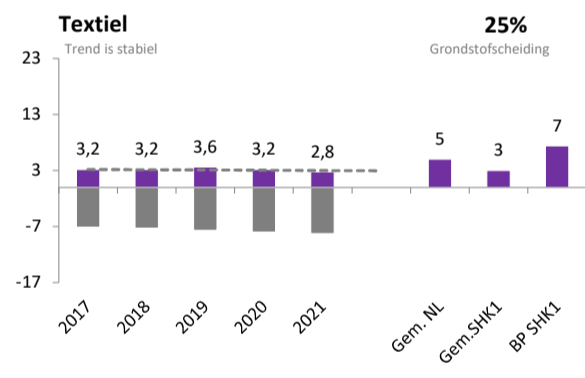
Er wordt 68 kg Groente-, Fruit- en Tuinafval (GFT) per inwoner gescheiden. De trend is dalend. Er zit nog zo'n 80 kg GFT in het huishoudelijk restafval en dus wordt 46% apart gehouden. Gemiddeld wordt er in de stedelijkheidscategorie van Eindhoven (Gem.SHK1) 34 kg per inwoner ingezameld.

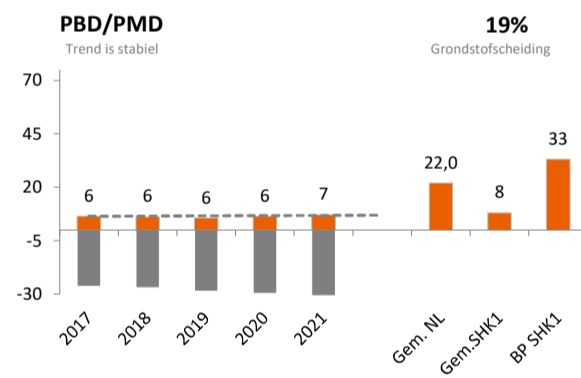
Momenteel wordt er 40 kg Oud Papier en Karton (OPK) per inwoner gescheiden. De trend is dalend. In het huishoudelijk restafval zit nu nog zo'n 18 kg herbruikbaar OPK. 69% van het OPK wordt apart gehouden. Gemiddeld wordt er in de stedelijkheidscategorie van Eindhoven (Gem.SHK1) 30 kg per inwoner ingezameld.

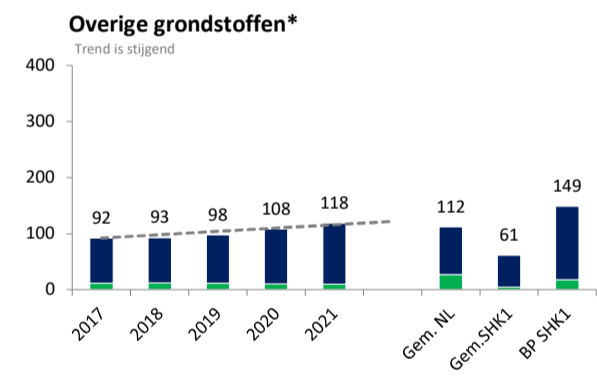
In de huidige situatie wordt 20 kg (verpakkings)glas per inwoner gescheiden en de trend is stabiel. Volgens de sorteeraanlyse zit er nog 10 kg glas in het huishoudelijk restafval. Het glas wordt nu voor 68% gescheiden. Gemiddeld wordt er in de stedelijkheidscategorie van Eindhoven (Gem.SHK1) 18 kg per inwoner ingezameld.

Nu wordt 2,8 kg Textiel per inwoner gescheiden en zit er circa 8,2 kg textiel in het restafval. 25% van het textiel wordt nu dus ingezameld en de trend is stabiel. Gemiddeld wordt er in de stedelijkheidscategorie van Eindhoven (Gem.SHK1) 3 kg per inwoner ingezameld.

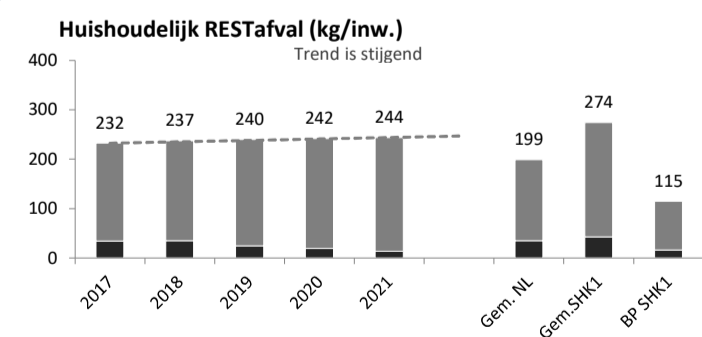

In totaal wordt 7,2 kg PBD per inwoner wordt gescheiden. De trend is stabiel. Het PBD wordt bij de bron gescheiden ingezameld. 7,2 kg wordt brongescheiden (oranje) en 19% van het aanwezige PBD wordt apart ingezameld. In het ingezamelde restafval bij de huishoudens zit +/- 30,7 kg PBD. Gemiddeld wordt er in de stedelijkheidscategorie van Eindhoven (Gem.SHK1) 8 kg per inwoner bij de bron ingezameld.

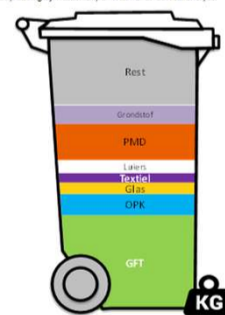
*= grof tuinafval, oude apparaten, asbest, metaal, etc. Ongeveer 90% van het grof afval wordt (voornamelijk op de milieustraat) gescheiden ingezameld. De 118 kg gesorteerd grove grondstoffen per inwoner, zoals de 10 kg Grof TuinAfvall, kan worden gerecycled. De trend is stijgend. Gemiddeld wordt er in de stedelijkheidscategorie van Eindhoven (Gem.SHK1) 61 kg per inwoner ingezameld.

Huishoudelijk (grof) restafval

Reductie van restafval is het doel. Nu wordt in Eindhoven 14 kg grof en 230 kg fijn restafval per inwoner ingezameld. De trend is stijgend. Het restafval wordt verder niet nagescheiden met machines.

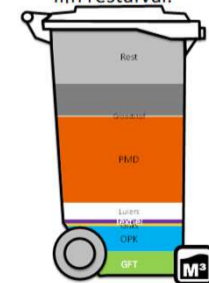
Samenstelling huishoudelijk fijn restafval

76% Herbruikbare grondstoffen in het restafval

Een sorteeraanlyse geeft een beeld van de samenstelling en de hoeveelheid (in kg) van het afval. Volgens deze analyse is 76% van het ingezameld fijn restafval uit Eindhoven als grondstof herbruikbaar.

Inhoud 240ltr. container met fijn restafval.

De sorteeraanlyse geeft ook een indicatie van het volume van het fijn restafval.

Bronnen: afvalhoeveelheden: CBS, Sorteeraanlyse: Gewogen gemiddelde van Eureco analyse laagbouw (2020) en afvalspiegelanalyse hoogbouw (2021)

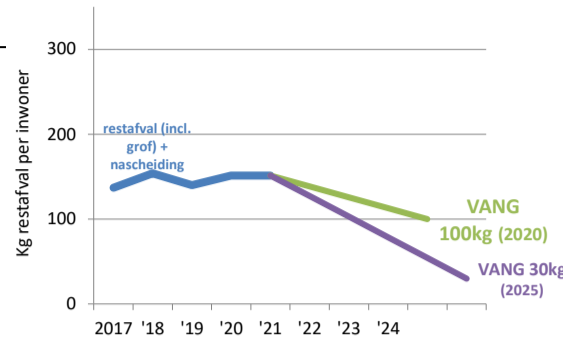
Mondiaal en regionaal worden grondstoffen schaarser en daarmee vaak ook kostbaarder. Daarom is een omslag in het denken Van Afval Naar Grondstoffen (VANG) gemaakt. Het Rijk, gemeenten (VNG) en de organisaties voor afvalbeheer (NVRD) streven gezamenlijk naar een afvalloze samenleving.

De ambitie is 75% afvalscheiding en maximaal 100 kilogram restafval (fijn+ grof) per inwoner per jaar in 2020. En in 2025 een 'wensbeeld' van nog slechts 30 kilogram restafval per inwoner. Het landelijk gemiddelde bedraagt 61% afvalscheiding en circa 199 kilogram restafval (2021). Dit is exclusief eventuele uit het restafval nagescheiden fracties. Deze grondstoffenmonitor presenteert de afvalprestaties van Geldrop-Mierlo, in vergelijking met referentiegemeenten.

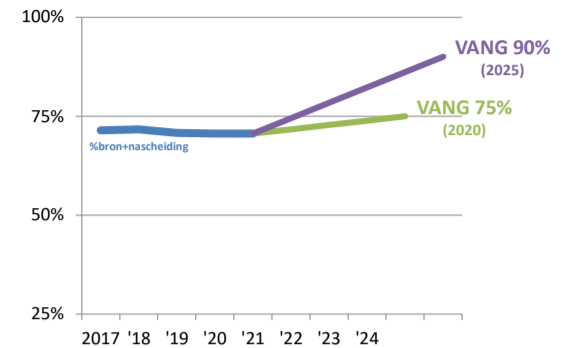
Prestatie en ambitie

Geldrop-Mierlo		VANG
2021	trend	2020 -> 2025
	151 kg rest per inwoner	100 → 30 kg rest per inwoner
%	71% afvalscheiding	75% → 90% afvalscheiding

Restafval huidig en trend bij gelijkblijvend beleid

Grondstofscheiding huidig en trend

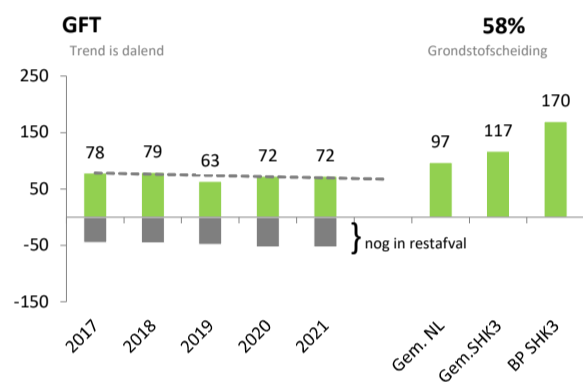

Gemeenten hebben een zorgplicht voor de inzameling van huishoudelijk afval en een maatschappelijke opdracht om bij te dragen aan de genoemde VANG-ambities en de totstandkoming van een circulaire economie.

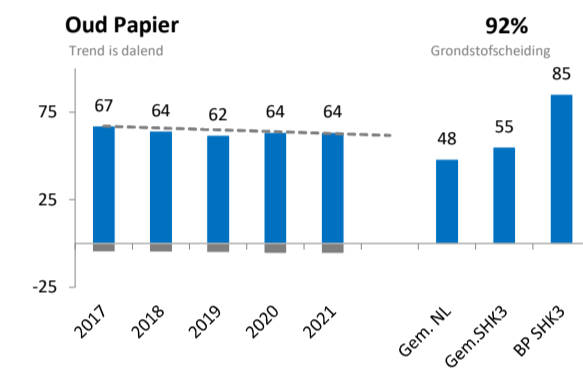
Het scheidingspercentage, zonder nascheiding, in Geldrop-Mierlo bedraagt met gelijkblijvende trend 71% en er wordt nu nog 151 kg restafval (incl. grof) verwerkt.

Gescheiden grondstoffen

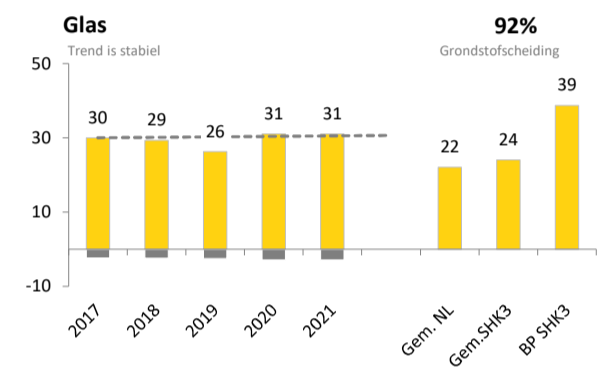
De volgende grafieken presenteren de hoeveelheden grondstoffen (kg per inwoner per jaar). De grijs gekleurde delen betreffen de hoeveelheid grondstof die zich nog in het restafval bevindt.

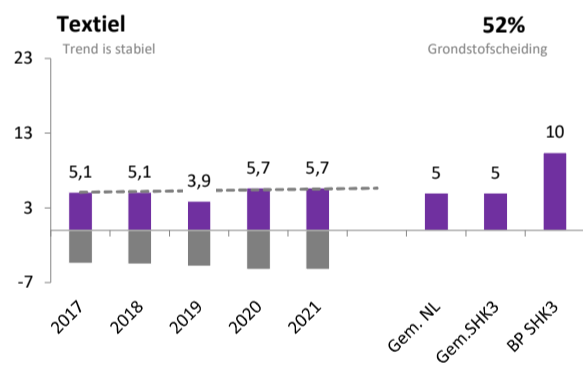
Er wordt 72 kg Groente-, Fruit- en Tuinafval (GFT) per inwoner gescheiden. De trend is dalend. Er zit nog zo'n 53 kg GFT in het huishoudelijk restafval en dus wordt 58% apart gehouden. Gemiddeld wordt er in de stedelijkheidscategorie van Geldrop-Mierlo (Gem.SHK3) 117 kg per inwoner ingezameld.

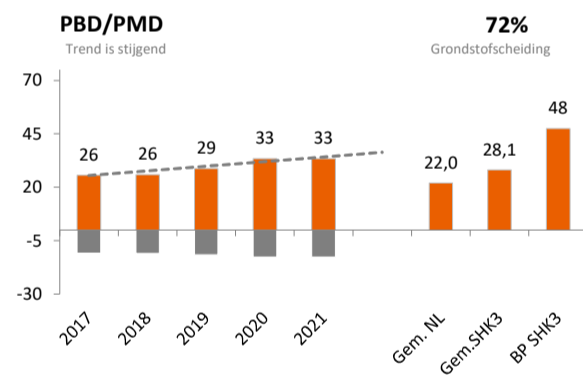
Momenteel wordt er 64 kg Oud Papier en Karton (OPK) per inwoner gescheiden. De trend is dalend. In het huishoudelijk restafval zit nu nog zo'n 6 kg herbruikbaar OPK. 92% van het OPK wordt apart gehouden. Gemiddeld wordt er in de stedelijkheidscategorie van Geldrop-Mierlo (Gem.SHK3) 55 kg per inwoner ingezameld.

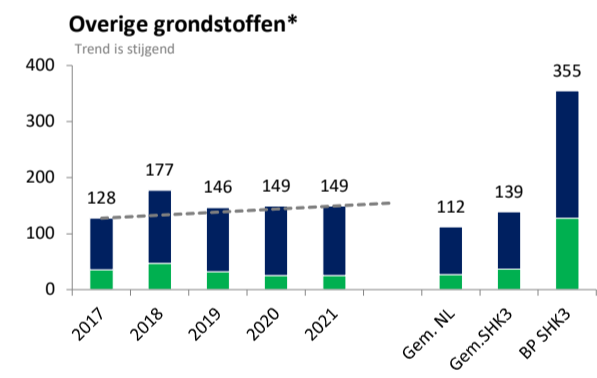
In de huidige situatie wordt 31 kg (verpakkings)glas per inwoner gescheiden en de trend is stabiel. Volgens de sorteeraanlyse zit er nog 3 kg glas in het huishoudelijk restafval. Het glas wordt nu voor 92% gescheiden. Gemiddeld wordt er in de stedelijkheidscategorie van Geldrop-Mierlo (Gem.SHK3) 24 kg per inwoner ingezameld.

Nu wordt 5,7 kg Textiel per inwoner gescheiden en zit er circa 5,2 kg textiel in het restafval. 52% van het textiel wordt nu dus ingezameld en de trend is stabiel. Gemiddeld wordt er in de stedelijkheidscategorie van Geldrop-Mierlo (Gem.SHK3) 5 kg per inwoner ingezameld.

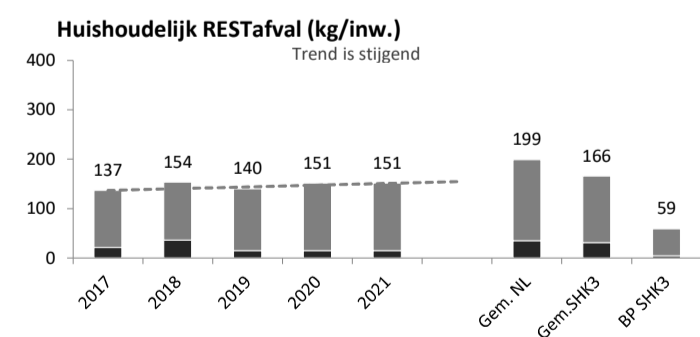

In totaal wordt 33 kg PBD per inwoner wordt gescheiden. De trend is stijgend. Het PBD wordt bij de bron gescheiden ingezameld. 33 kg wordt brongescheiden (oranje) en 72% van het aanwezige PBD wordt apart ingezameld. In het ingezamelde restafval bij de huishoudens zit +/- 12,7 kg PBD. Gemiddeld wordt er in de stedelijkheidscategorie van Geldrop-Mierlo (Gem.SHK3) 28 kg per inwoner bij de bron ingezameld.

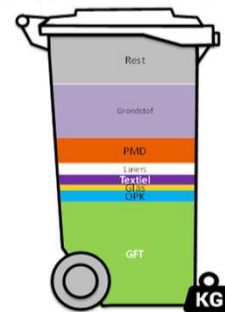
*= grof tuinafval, oude apparaten, asbest, metaal, etc. Ongeveer 91% van het grof afval wordt (voornamelijk op de milieustraat) gescheiden ingezameld. De 149 kg gesorteerd grove grondstoffen per inwoner, zoals de 25 kg Grof Tuinafval, kan worden gerecycled. De trend is stijgend. Gemiddeld wordt er in de stedelijkheidscategorie van Geldrop-Mierlo (Gem.SHK3) 139 kg per inwoner ingezameld.

Huishoudelijk (grof) restafval

Reductie van restafval is het doel. Nu wordt in Geldrop-Mierlo 15 kg grof en 136 kg fijn restafval per inwoner ingezameld. De trend is stijgend. Het restafval wordt verder niet nagescheiden met machines.

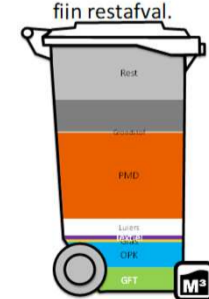
Samenstelling huishoudelijk fijn restafval
Gebaseerd op 136 kg fijn restafval per inwoner en sorteeraanlyse.

82% Herbruikbare grondstoffen in het restafval

Een sorteeraanlyse geeft een beeld van de samenstelling en de hoeveelheid (in kg) van het afval. Volgens deze analyse is 82% van het ingezameld fijn restafval uit Geldrop-Mierlo als grondstof herbruikbaar.

Inhoud 240ltr. container met fijn restafval.

De sorteeraanlyse geeft ook een indicatie van het volume van het fijn restafval.

Bronnen: afvalhoeveelheden: CBS, Sorteeraanlyse: Toegezonden Afvalspiegel

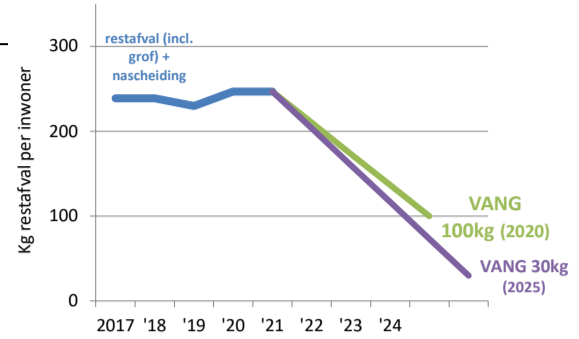
Mondiaal en regionaal worden grondstoffen schaarser en daarmee vaak ook kostbaarder. Daarom is een omslag in het denken Van Afval Naar Grondstoffen (VANG) gemaakt. Het Rijk, gemeenten (VNG) en de organisaties voor afvalbeheer (NVRD) streven gezamenlijk naar een afvalloze samenleving.

De ambitie is 75% afvalscheiding en maximaal 100 kilogram restafval (fijn+ grof) per inwoner per jaar in 2020. En in 2025 een 'wensbeeld' van nog slechts 30 kilogram restafval per inwoner. Het landelijk gemiddelde bedraagt 61% afvalscheiding en circa 199 kilogram restafval (2021). Dit is exclusief eventuele uit het restafval nagescheiden fracties. Deze grondstoffenmonitor presenteert de afvalprestaties van Valkenswaard, in vergelijking met referentiegemeenten.

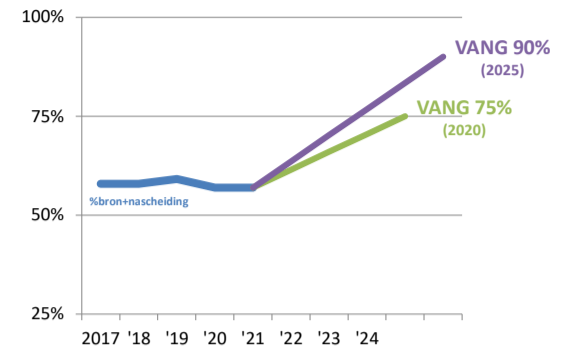
Prestatie en ambitie

Valkenswaard		VANG	
2021	trend	2020 -> 2025	
	247 kg rest per inwoner	100 → 30 kg rest per inwoner	
%	57% afvalscheiding	75% → 90% afvalscheiding	

Restafval huidig en trend bij gelijkblijvend beleid

Grondstofscheiding huidig en trend

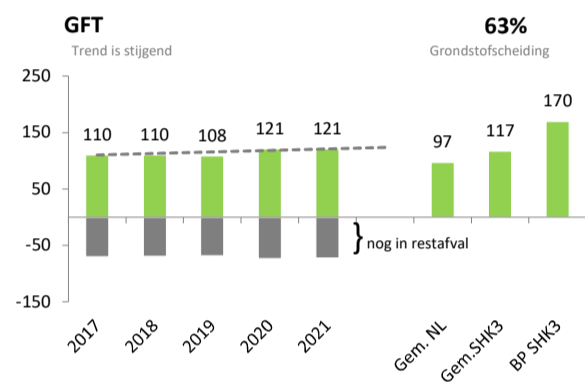

Gemeenten hebben een zorgplicht voor de inzameling van huishoudelijk afval en een maatschappelijke opdracht om bij te dragen aan de genoemde VANG-ambities en de totstandkoming van een circulaire economie.

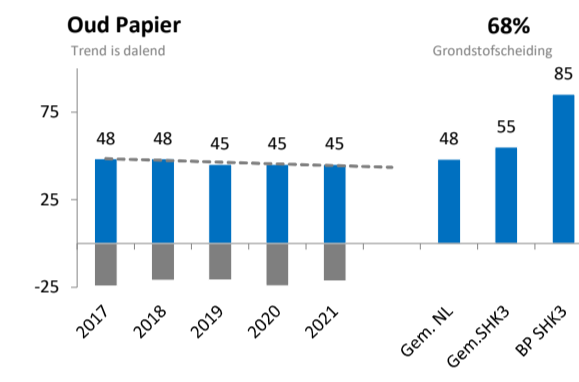
Het scheidingspercentage, zonder nascheiding, in Valkenswaard bedraagt met gelijkblijvende trend 57% en er wordt nu nog 247 kg restafval (incl. grof) verwerkt.

Gescheiden grondstoffen

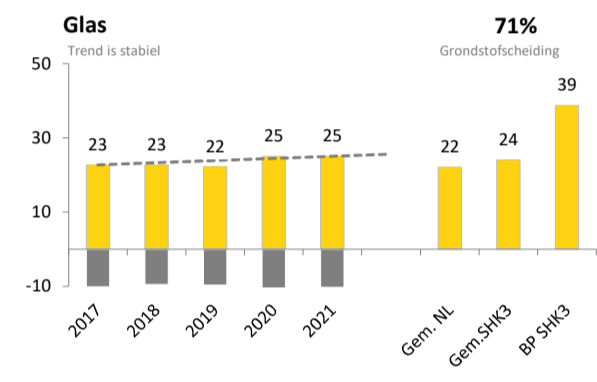
De volgende grafieken presenteren de hoeveelheden grondstoffen (kg per inwoner per jaar). De grijs gekleurde delen betreffen de hoeveelheid grondstof die zich nog in het restafval bevindt.

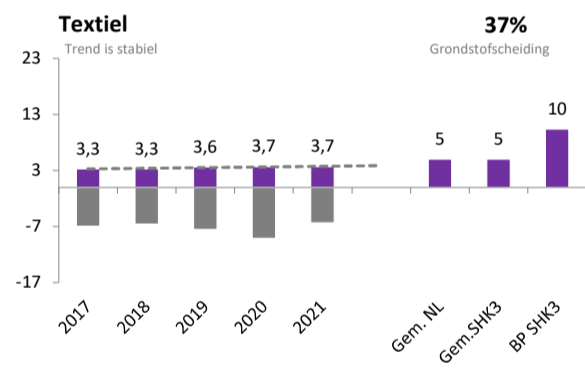
Er wordt 121 kg Groente-, Fruit- en Tuinafval (GFT) per inwoner gescheiden. De trend is stijgend. Er zit nog zo'n 72 kg GFT in het huishoudelijk restafval en dus wordt 63% apart gehouden. Gemiddeld wordt er in de stedelijkheidscategorie van Valkenswaard (Gem.SHK3) 117 kg per inwoner ingezameld.

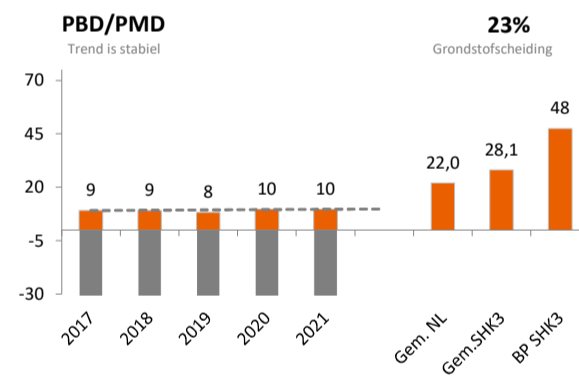
Momenteel wordt er 45 kg Oud Papier en Karton (OPK) per inwoner gescheiden. De trend is dalend. In het huishoudelijk restafval zit nu nog zo'n 21 kg herbruikbaar OPK. 68% van het OPK wordt apart gehouden. Gemiddeld wordt er in de stedelijkheidscategorie van Valkenswaard (Gem.SHK3) 55 kg per inwoner ingezameld.

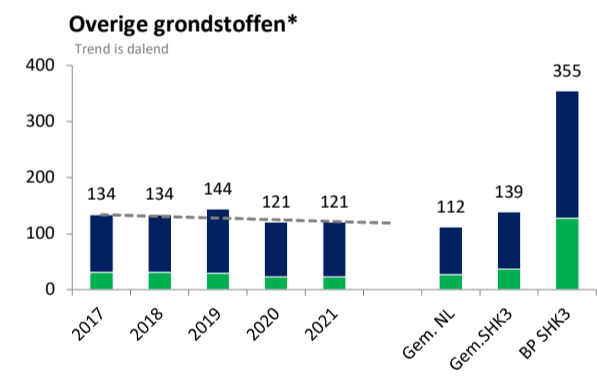
In de huidige situatie wordt 25 kg (verpakkings)glas per inwoner gescheiden en de trend is stabiel. Volgens de sorteeraanlyse zit er nog 10 kg glas in het huishoudelijk restafval. Het glas wordt nu voor 71% gescheiden. Gemiddeld wordt er in de stedelijkheidscategorie van Valkenswaard (Gem.SHK3) 24 kg per inwoner ingezameld.

Nu wordt 3,7 kg Textiel per inwoner gescheiden en zit er circa 6,3 kg textiel in het restafval. 37% van het textiel wordt nu dus ingezameld en de trend is stabiel. Gemiddeld wordt er in de stedelijkheidscategorie van Valkenswaard (Gem.SHK3) 5 kg per inwoner ingezameld.

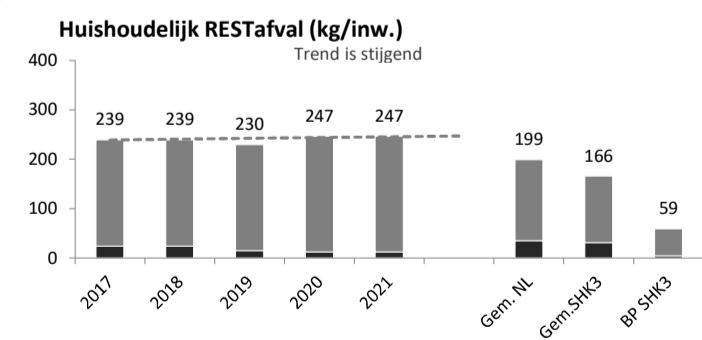

In totaal wordt 9,8 kg PBD per inwoner wordt gescheiden. De trend is stabiel. Het PBD wordt bij de bron gescheiden ingezameld. 9,8 kg wordt brongescheiden (oranje) en 23% van het aanwezige PBD wordt apart ingezameld. In het ingezamelde restafval bij de huishoudens zit +/- 33,0 kg PBD. Gemiddeld wordt er in de stedelijkheidscategorie van Valkenswaard (Gem.SHK3) 28 kg per inwoner bij de bron ingezameld.

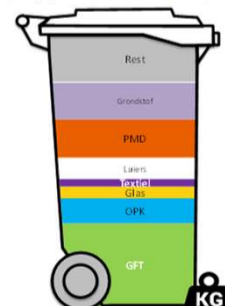
*= grof tuinafval, oude apparaten, asbest, metaal, etc. Ongeveer 91% van het grof afval wordt (voornamelijk op de milieustraat) gescheiden ingezameld. De 121 kg gesorteerd grove grondstoffen per inwoner, zoals de 23 kg Grof Tuinafval, kan worden gerecycled. De trend is dalend. Gemiddeld wordt er in de stedelijkheidscategorie van Valkenswaard (Gem.SHK3) 139 kg per inwoner ingezameld.

Huishoudelijk (grof) restafval

Reductie van restafval is het doel. Nu wordt in Valkenswaard 12 kg grof en 234 kg fijn restafval per inwoner ingezameld. De trend is stijgend. Het restafval wordt verder niet nagescheiden met machines.

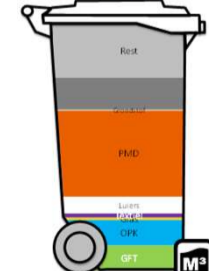
Samenstelling huishoudelijk fijn restafval
Gebaseerd op 234 kg fijn restafval per inwoner en sorteeraanlyse.

83% Herbruikbare grondstoffen in het restafval

Een sorteeraanlyse geeft een beeld van de samenstelling en de hoeveelheid (in kg) van het afval. Volgens deze analyse is 83% van het ingezameld fijn restafval uit Valkenswaard als grondstof herbruikbaar.

Inhoud 240ltr. container met fijn restafval.

De sorteeraanlyse geeft ook een indicatie van het volume van het fijn restafval.

Bronnen: afvalhoeveelheden: CBS, Sorteeraanlyse: RWS NL 2020 ('17-'19)